

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA VE CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU)
ANABİLİM DALI

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (TCK m. 220)

Yüksek Lisans Tezi

Özgür ÇAKIN

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA VE CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU)
ANABİLİM DALI

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (TCK m. 220)

Yüksek Lisans Tezi

Özgür ÇAKIN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Devrim GÜNGÖR

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA VE CEZA MUHALEMELERİ)
ANABİLİM DALI

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (TCK m. 220)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Devrim Güngör

Tez Jürisi ve Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Doç. Dr. Devrim Güngör

Doç. Dr. Tuğrul Katoğlu

Yrd. Doç Dr. Güneş Okuyucu Ergün

Tez Sınav Tarihi:

Devrim Güngör
Tuğrul Katoğlu
Güneş Okuyucu Ergün

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../20....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin Adı ve Soyadı

Özgür ÇAKIN

İmzası

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR.....	iii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KONU İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	4
I. Genel Olarak Örgüt, Örgütlenme Hakkı ve Suç Örgütü.....	4
II. Örgütlü Suçlar	8
A. Terminoloji	8
B. Tanım ve Kavram.....	10
C. Örgütlü Suçların Türleri	16
1. Çete	16
2. Çıkar Amaçlı Suç Örgütü.....	18
3. Mafya	20
4. Terör Örgütü	25
D. Suçun Hukuki Konusu.....	30
E. Fail ve Mağdur.....	33
1. Fail	33
2. Mağdur	36
III. Türkiye’de Örgütlü Suçların Mevzuat Açısından Gelişimi	38
A. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu	38
B. 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu (ÇASÖMK).....	41
C. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu	45
İKİNCİ BÖLÜM: SUÇUN UNSURLARI	50
I. Genel Açıklamalar	50
II. Maddi Unsur	53
A. Örgüt Kavramı ve Örgünleşme.....	53
1. En az üç kişiden meydana gelme	54
2. Hiyerarşik Yapılanma ve İşbölümü	56
3. Süreklilik ve Belirsiz Sayıda Suç İşlenmesi	60
4. Araç ve Gereç Bakımından Amaç Suçları İşlemeye Elverişli Olması	63
B. Örgüt Kurma veya Yönetme.....	64

1. Örgüt Kurma.....	64
2. Örgüt Yönetme.....	65
3. TCK md. 220/5 Hükümünün Değerlendirilmesi	67
C. Örgüte Üye Olmak (TCK m. 220/2)	69
D. Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme (TCK m. 220/6).....	73
E. Örgütün Hiyerarşik Yapısına Dâhil Olmamakla Birlikte Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme (TCK m. 220/7).....	76
F. Örgüt Propagandası (m. 220/8)	81
III. Manevi Unsur.....	84
IV. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	86
V. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	91
A. Teşebbüs	91
B. İştirak.....	94
C. İçtima	97
VI. Yaptırım ve Nitelikli Haller	100
VII. Etkin Pişmanlık	102
VIII. Suçun Benzer Suçlarla Karşılaştırılması.....	106
A. Silahlı Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 314)	107
B. Suç İçin Anlaşma Suçu (TCK m. 316)	109
C. Terörün Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4)	110
IX. Soruşturma ve Kovuşturma	113
A. Görevli Mahkeme.....	113
B. Koruma Tedbirleri	114
1. Yakalama ve Gözaltı	114
2. Tutuklama	116
3. Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El Koyma	117
4. Gizli Soruşturma Tedbirleri	117
C. Tanıklık ve Gizli Tanıklık.....	119
SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA.....	125
ÖZET	132
ABSTRACT.....	133

KISALTMALAR

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
AÜSBFD	:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Akt.	: Aktaran
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK.	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
ÇASÖMK	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
E.	: Esas
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar
İÜHFM.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
MÜHF	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
m.	: Madde
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TFÖHK	: Terörün Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
vd.	: Ve devamı

Y. : Yıl

YCGK. : Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Son yüzyılda teknolojik ve bilimsel gelişmeler daha önce hiç olmadığı kadar ilerleme kaydeditince daha çok bireysel bir davranış olarak algılanan suç olgusu da kabuk değıştirdi ve çoğul olarak işlenmeye başlandı. Bu durum ekonomik bakımdan getirisi çok olan suçları kısa zamanda, az riskle ve az emekle işlenmesi gibi bir avantaj sağladı. Bireysel refleksler veya psikolojik faktörlerin etkisi haricinde kişiler, eğer suçtan maddi veya siyasi çıkar elde etmek istiyorlarsa, örgütlenmeye başladılar. Suçlular açısından ülke sınırları kalktı, portföylerine yeni suçlar eklendi ve suç işlemek insanları bir araya getiren bir faaliyet oldu. Hal böyle olunca örgütlü suçların oranı bireysel suçlara nazaran bir hayli arttı, insanların legal amaçlarına ulaşmak için kullandıkları bir özgürlük biçimini, suçlular illegal amaçlar için kullanmaya başladı.

Örgütlü suçların ekonomik ve tehlike boyutları yüksek olunca ülkeler ve uluslararası kamuoyu da bu suçluluğa karşı bir takım savunma mekanizmaları işletmek durumunda kaldı. Hem uluslararası anlaşmalar, hem de yerel ceza kanunları bu tür suçları engellemek adına özel birtakım önlemler aldılar. Ülkeler arasında farklı örgütlü suç türlerine göre birlikte işbirliği yapmak için anlaşmalar imzalanısa da, bunlar yazılı hukuki metinler olmak dışında pek bir etkisini göstermiş değildir. Zira örgütlü suçların ekonomik boyutları, çoğu ülkenin yıllık milli gelirinden fazla olunca, bu organizasyonlara zemin hazırlayan ülkeler, bu suçları ve suçluları engellemek için pek de gönüllü davranmamaktadır.

Ülkemizde de örgütlü suçları engellemek ve bu tür suçları yaptırım altına almak adına hem ceza kanunlarımızda hem de özel ceza normları getiren kanunlarda düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizin uzun yıllardır terör suçlarından muzdarip olması ve belli bir dönem yeraltı örgütleri olarak anılan çıkar amaçlı suç örgütlerinin faaliyetlerinin oldukça artması, bu tür fiilleri karşılığı ağır yaptırımlar olan suçlar olarak düzenlenmesine neden olmuştur. Ancak çıkarılan kanunların etkinliği; mevzuatta birlikteliğin sağlanamaması, açık ve net ifadeler taşıyamaması, sürekli değişikliğe uğraması ve hatta birkaç yıl uygulanmadan kaldırılması yürürlükten kaldırılması gibi sebeplerden dolayı yeterli seviyeye ulaşamamıştır.

Çalışmamızın konusu ülkemizde tüm örgütlü suçları açısından genel ve tamamlayıcı bir nitelik taşıyan ve 765 sayılı eski TCK'da da "*cürüm işlemek için teşekkül meydana getirmek*" olarak isimlendirilen, TCK m. 220 "*suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçudur*". Tamamlayıcı niteliği gereği diğer tüm örgütlü suçlarla bağlantısı olan suç, doktrinde tartışmalara, uygulamada da birtakım sorunlara ve duraksamalara neden olmaktadır. Suç; örgüt kıstaslarının açık ve net olmaması, örgüt varlığının ispatının kolay olmaması, bir suça iki ceza olmaz temel prensibini ihlal ettiği, uygulamada güçlü usul hukuku araçlarından yararlanmak adına her suçun örgüt kapsamına alındığı ve temel haklar ve özgürlükler bakımından ihlallere neden olduğu gibi birçok tartışmalara meydan vermektedir.

Çalışmamızın ilk bölümde örgütlü suçlar açısından bir temel oluşturulmaya çalışılıp, örgütlenme hakkı karşısında suç örgütlerinin durumu, örgütlü suçların terminoloji ve tanım sorunları yanında türleri hakkında genel bilgiler verilip, suçun hukuki konusu ve fail ve mağdur üzerinde durulacaktır. Son olarak Türkiye'de

örgütlü suçlar açısından bu zamana kadar düzenlenmiş mevzuat ile ilgili bilgiler aktarılacaktır.

İkinci bölümde suçun daha çok ceza ve ceza muhakemeleri hukuku bakımından teknik incelemesi yapılacaktır. Bu bağlamda suçun unsurları üzerinde dururken örgüt ve örgünleşme kistasları incelenecek, daha sonra suçun özel görünüş biçimleri ve benzer suçlardan farklı yönleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Son olarak ceza muhakemeleri açısından özellik arz eden birkaç önemli noktadan bahsedilecektir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, çalışmamız örgütlü suçların nedenlerini, sonuçlarını veya bu tür suçluluktan korunma yollarını inceleyen sosyolojik, ekonomik veya kriminolojik bir araştırmadan çok, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bağlamında örgütlü suçların, ceza hukukunun teorik ve uygulama yönleri bakımından değerlendirilmesi niteliğini taşır. Zaten aksi bir iddia da çalışmanın sınırları dışındadır. Amacımız suçun ne olduğunu tespit edip, ne olması gerektiğini çözümlemektir. Bu bağlamda konuyu ceza hukuku bakımından ele alıp, yine ceza hukuku sınırları içinde bir sonuca ulaştırmaya çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM: KONU İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak Örgüt, Örgütlenme Hakkı ve Suç Örgütü

Örgüt sözlük anlamı olarak “*ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül veya teşkilat*” anlamına gelmektedir¹. Teşekkül kelimesinin Türkçeleştirilmiş hali olarak kullanılan örgüt kelimesi, insan hakları açısından kutsal bir birliktelik kabul edilmesi gerekirken, ülkemizde 12 Eylül 1980 ihtilalından sonra diğer birçok kelime gibi, korkulan tereddütle yaklaşılan ve akla ilk olarak yanlış bir şeymiş gibi gelen bir kelime haline gelmiştir². Günümüzde örgüt kelimesinin ilk temsil ettiği anlam tam da çalışmamamızın konusunu oluşturan suç örgütleridir. Örgüt denildiği zaman insanların aklına ilk olarak suç işleyen gruplar, güvenilmez ve tekinsiz insanlardan oluşan çeteler ve daha çok da terör örgütleri gelmektedir. Hatta bölücü terör eylemlerinin yoğun bir şekilde yaşandığı ülkemizde, örgüt dendiği zaman akıllara ilk olarak ilgili terör örgütünün geldiğini söylersek yanılmış olmayız.

İnsanlar, sosyal yaşamın bir gerekliliği olarak ortak ihtiyaçları, ilgi alanları, sosyal konumları, dünya görüşleri, zevkleri ve hobileri, meslek dalları ve hatta tutukları spor takımlarına destek vermek amacıyla bir araya gelirler. Dernekler, vakıflar, spor kulüpleri, siyasi partiler, sendikalar bu tarz örgütlerin en başında gelenlerdir. İnsanların seslerini, toplumun geniş kesimlerinde duyurmak ve haklarını

¹ TDK Güncel Türkçe Sözlük, Erişim adresi: www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.05.2015.

² ŞEN Ersan, Suç Örgütü, Yargın Hukuk Yayınları, İstanbul, 2013, s. 6.

aramak, ihtiyaçlarını ve taleplerini iletmek için de tüm bu sivil toplum organlarına ihtiyaç vardır³. Tek tek haksızlıklara karşı çıkmak ve hak aramak mümkün değildir. Örgütsüz insanlar tek başlarına bir g oluşturamazlar ve örgütlü toplulukların egemenliği altına girerler⁴. Toplumsal hayatın çok doğal bir sonucu olan bu süreç, ağdaş Anayasalar tarafında da temel bir insan hakkı olarak koruma altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Toplantı ve Dernek Kurma zgrlğ başlıklı 11. maddesinin birinci fıkrasında “*herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara ye olma hakkını da içerir*” demektedir. Aynı şekilde 1982 Anayasasının 33 ve 34. maddelerinde dernek kurma hürriyeti ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı dzenlenmiřtir⁵.

³ şEN, s. 5.

⁴ SERİM Bülent, “rgtlenme zgrlğ “Depolitazsyon” ve Engeller”, Amme İdaresi Dergisi, C. 27, S. 1, Mart 1994, s. 84.

⁵ T.C. Anayasası madde 33 Dernek kurma hürriyeti: “*Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara ye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe ye olmaya ve dernekte ye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyeti ancak, mill güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir. Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, mill güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu meriin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idar karar kendiliğinden yürürlükten kalkar. Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği lde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir. Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.*”

T.C. Anayasası madde 34 Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı: “*Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, mill güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağliğin*

Bireysel bir hakkın kolektif kullanılması olan örgütlenme özgürlüğü Devlete bu alana müdahale etmeme gibi negatif bir sorumluluk yüklediği gibi, haksız müdahale eden başka bireyleri önlemek gibi pozitif bir sorumluluk da yükler⁶. Ayrıca bu hak, sadece örgütü kurma hakkıyla sınırlı değildir. Örgütün sağlıklı ve etkin bir şekilde işleyebilmesi için ifade özgürlüğünü de içine alacak şekilde diğer tüm özgürlükleri kullanmasını da kapsar⁷.

Tüm bunların yanında örgütlenme hakkı ve özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığını da belirtmeliyiz. Bu hak, ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak, meşru bir amaç için kullanılabilir ve aksi bir durumda demokratik toplumun gerektirdiği ölçüde müdahalelere ve sınırlamalara tabi tutulabilir. Aynı şekilde korunan özgürlük, sadece meşru amaçlar için örgütlenen bireylerin özgürlüğüdür. Kanunlarla yapılması veya yapılmaması yaptırım altına alınmış gayrimeşru bir amaç için örgütlenmeye hukuk düzeni çerçevesinde izin verilmez ve varsa bu örgütler bu hak kapsamında korunmaz. Konumuz kapsamındaki suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt de, elbette örgütlenme hakkı kapsamı dışında kalır ve hukuk düzeni tarafından koruma görmez⁸.

Birçok ülkenin ceza kanunlarında olduğu gibi, ülkemizde de hem 765 sayılı eski TCK, hem de 5237 sayılı yeni TCK, suç işlemek için örgüt kurmayı ceza

ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.”

⁶ **DOĞRU Osman**, “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Uygulamasında Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü”, TBB Dergisi, S. 64, Y. 2006, s. 51.

⁷ **DOĞRU**, s. 52.

⁸ **HAFIZOĞULLARI Zeki / ÖZEN Muharrem**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 263.

yaptırımını altına almıştır. Amaç suçları işlemek için hazırlık hareketi sayılan örgüt kurma fiilleri, toplum için tehlikeli addedildiğinden, daha en başından ceza yaptırımıyla karşı karşıya bırakılmıştır. Aynı şekilde, örgütlü suçların çeşitlerine göre özel düzenlemeler yapılmış ve muhakeme ve infaz hükümlerinde bireysel işlenen suçlara nazaran daha sert tedbirler alınmıştır. Tüm bunlar gösteriyor ki, Devlet, suç işlemek için örgüt kurmayı tehlikeli bir birleşme olarak görüyor. Ancak suç örgütü bir neden değil, sonuçtur. Toplumdaki kargaşanın ve düzensizliğin nedeni olarak suç örgütünü görmek, sorunu çözmek için yanlış bir ön tespit olacaktır. Suç örgütleri, sosyal, hukuki, iktisadi ve siyasi sorunların ve yozlaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıkarlar⁹.

Kişi hak ve hürriyetlerinin sınırının nereye kadar olduğu ve hangi aşamadan sonra önleyici ve cezalandırıcı tedbirler alınması gerektiği hususu önemlidir. Örgütlenme bir haktır; fakat örgünleşip suç işlemek bir suçtur. Bu ayırımın iyi yapılması, temel hak ve özgürlükler bakımından son derece önemlidir. Devlet otoritesi müdahale alanını iyi tespit etmeli ve ne suç örgütü varsayımıyla insanların özgürlük alanına müdahale etmeli ne de suç örgütünün toplumun diğer kesimlerinin özgürlük alanlarına müdahale etmesi karşısında sessiz kalmalıdır. Bu sınır iyi belirlenemez ve özgürlükler ve güvenlik dengesi iyi kurulamazsa, suç örgütü tüm birleşmeler adına hem günah keçisi olur, hem de otoritenin ceza hukuku alanında maymuncuk olarak kullandığı bir kaynak haline gelir.

Her ne kadar suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, hazırlık hareketi olduğu gerçeğinden yola çıkarak bağımsız bir suç olarak düzenlenmesini eleştiren

⁹ ŞEN, s. 14.

görüşler olsa da, biz bunlara katılmıyoruz¹⁰. Suç örgütleri bir gerçektir ve belli ki bu birleşmeleri müstakil bir suç kabul etmek ihtiyaçtır. Zira eski ceza kanunlarımızda olduğu kadar, Avrupa ülkeleri ceza kanunlarının birçoğunda da bu durum böyledir. Hatta bahsettiğimiz üzere ülkemizde farklı tip örgütlü suçlara özel düzenlemeler de yapılmıştır. Ancak, suç örgütü tespiti kolay bir iş değildir. Somut olaylarda tüm verilerle suç örgütünün varlığı ortaya konabilmeli; aksi halde suçların genel iştirak halinde işlendikleri kabul edilmelidir. Her birleşmeyi, güçlü muhakeme hükümlerinin avantajlarından yararlanmak adına, suç örgütü kapsamında değerlendirmek kişi hak ve özgürlüklerini zedeleyici sonuçlar doğuracaktır.

II. Örgütlü Suçlar

A. Terminoloji

Örgüt kapsamında işlenen suçları belirtmek üzere doktrinde kullanılan birçok isim vardır. “*organize suç*”¹¹, “*organize suçluluk*”¹², “*suç örgütü*”¹³, “*örgütlü suçluluk*”¹⁴, “*çete suçları*”, “*mafya suçları*” gibi terimler, doktrinde yazarlar tarafından tercih edilir. Tüm bu kelimelerle ifade edilmek istenen anlam ve ulaşılmak

¹⁰ **ŞEN**, s. 18. Yazar, suçların örgütlü bir biçimde işlenmesinin genel hükümlere konulacak bir maddeyle ağırlaştırıcı bir neden olmasını savunmaktadır.

¹¹ **ÖZEK Çetin**, “*Organize Suç*”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 195. **YÜCEL Mustafa Tören**, “*Organize Suç*”, TBBD, Y. 1998, S. 3, s. 1066 vd.

¹² **KAVLAK Cihan**, Suç İşlemek Amcaıyla Örgüt Kurma Suçu, Seçkin Yayınları, 2013, s. 28, **KOCASAKAL Ümit**, “*Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı*”, GÜHFD, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C. 1, 2002, s. 130.

¹³ **ŞEN**, Giriş. Yazar çalışmasının giriş kısmında, suç örgütü terimini seçmesinin nedeni olarak, ayrı bir suç olarak düzenlendiğini gerekçe gösterip; her suçun ayrı ayrı ağırlaştırıcı nedeni olarak gösterildiği sisteme geçildiğinde örgütlü suçluluk teriminin kullanılabileceğini belirtmiştir.

¹⁴ **HAFIZOĞULLARI Zeki**, **KURŞUN Günel**, “*Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*”, TBBD, Y. 20, S. 71, Temmuz –Ağustos 2007, s. 25 vd, **HAFIZOĞULLARI/ÖZEN**, Topluma Karşı Suçlar, s. 263.

istenen hedef hemen hemen aynı olmakla beraber kanımızca her bir kelime aslında farklı şeyleri temsil etmektedir¹⁵.

“Organizasyon” kelimesi, sözlükte, düzenleme; düzenli bir grubun üyelerinin tamamı; kuruluş, kurum, teşkilat anlamlarına gelmektedir¹⁶. Bu manada, suçu organize etmek, suçun her yönüyle düzenleme anlamına gelir. Böyle düşünüldüğü zaman bireysel suçlar ve iştirak halinde işlenen suçlar dahi organize bir biçimde işlenebilir. Gerçekten fail bir suçu işlerken tek başına veya şeriklerle planlar yapıp organize olarak da işleyebilir. Böyle bir durumda anlatılmak istenenden kasıt hâsıl olmayacaktır. Bu bakımdan organize kelimesinin yerine “örgütlü” kelimesinin kullanılmasının daha yerinde ve tutarlı olacağını düşünmekteyiz. Zira anlatılmak istenen suçların organize şekilde işlenmek istendiği değil, örgütlü bir yapının faaliyetleri kapsamında işlendiğidir. Kanun koyucu da, başta TCK md. 220 olmak üzere bu tip suçları düzenlediği hükümlerde “örgüt” kelimesini tercih etmiştir¹⁷. Tabii ki, örgüt kapsamında işlenen suçlar, belirli bir organizasyon gerektirir. Ancak örgüt kelimesi, organize olmanın ötesinde anlamları olan kapsayıcı bir terimdir.

Öte yandan “suçluluk” kelimesi de suçun işleniş biçimi, fail veya faillerin suç işlerken içinde bulundukları psikolojik durumları, suçun sosyolojik etkileri gibi birçok anlam içeren kriminolojik bir kavramdır¹⁸. Bu bakımdan “suçluluk” terimin sınırı ceza hukukunu aşmakta ve sosyoloji, kriminoloji gibi bilim dallarının ortak

¹⁵ Bazı yazarlara göre, tüm bu terimler aynı anlama gelmektedir. (CANAK Erkan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 1.)

¹⁶ TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 06.06.2015.

¹⁷ TCK md. 220: Suç işlemek amacıyla **örgüt** kurma; TCK md. 313 Silahlı **Örgüt**; mülga 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç **Örgütleriyle** Mücadele Kanunu.

¹⁸ KAVLAK, s. 25.

konusu olmaktadır. Çalışmamızda örgütlü suçların yukarıda bahsedilen özelliklerinden daha çok ceza hukuku bakımından teknik bir inceleme yapacağımız için “suçluluk” kelimesi yerine “suçlar” kelimesinin kullanılmasının daha yerinde olacağını düşünmekteyiz.

Şurası kesindir ki, doktrinde organize suçluluk terimini bu tip suçların tanımlanması için çatı görevini gördüğü için uygun bulanların sayısı fazladır. Bu yazarların ulaşmak istediği amaç ile bizim amacımız tamamen farklı olmamakla beraber, “örgütlü suçlar” teriminin bizim çalışmamız açısından daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

B. Tanım ve Kavram

Örgütlü suçlar, hukuki olduğu kadar kriminolojik, sosyolojik ve psikolojik boyutları da olan bir suç tipidir. Her ülkenin ve toplumun içerisinde bulunduğu ekonomik koşullar, yönetim biçimleri, toplumsal ve beşeri adetler, tarihsel süreçler ve hatta coğrafi koşullar dahi örgütlü suçların biçimlenişinde rol oynamaktadır¹⁹. Dahası her geçen gün artan nüfus yoğunluğu, teknolojik gelişmeler, ulaşım kolaylığı gibi etkenlerle, az zamanda hızlı şekilde farklılaşan suç tiplerini farklı metotlarla deneyen büyük suç örgütlerini, ortak kıstaslarla tanımlayıp sınırlarını belirlemeyi imkânsız hale getirmektedir. Zira birbirinden farklı özelliklere sahip onlarca suç örgütünün aynı kategoride, ortak paydalarda tanımlamak çok zordur. Bu nedenle örgütlü suçları tanımlama çabalarının genellikle unsurlarının ortaya konmasından

¹⁹ KAVLAK, s. 28.

veya kategorize ettikten sonra tanımlama yapmaktan ibaret olduğunu görmekteyiz²⁰. Bu çaba ise üç aşağı beş yukarı aynı şeylerin ortaya çıkmasından öteye geçememektedir. Üstelik zamanla unsurlarda dahi değişiklik olabilmektedir²¹.

Örgütlü suçlar, farklı ülkelerde farklı çeşitleriyle karşımıza çıkan suçlardır. Örneğin, İtalya’da örgütlü suçların bir çeşidi olan mafya tipi yapılanmalar yaygınken, ülkemizde daha çok terör örgütü faaliyetleri ön plandadır. Bankacılık sektörü gelişmiş olan bir ülkede beyaz yaka suçlarını amaç edinen bir suç örgütünün yoğun olması çok doğaldır. İşte bu çeşitlilik, bir ülkede örgütlü suçlar için yapılacak bir tanımın diğer bir ülkede uygun olmayabileceğini göstermektedir. Diğer yandan esasında farklı bilim dallarının da inceleme alanına giren bir kavram olan örgütlü suçların; hukuki tanımlama çabasının eninde sonunda yetersiz kalacağı da bir gerçektir²².

Buna rağmen, doktrinde örgütlü suçları tanımlama çabası vardır. Özek’e göre, örgütlü suç birden fazla kişinin, belli bir disipline ve hiyerarşik düzene bağlı ve sürekli olarak, kamu düzenini bozduğu kabul edilen suçları işlemek için örgütlenmesidir²³.

²⁰ **ŞAHİN Cumhur**, “Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması”, Yargı Reformu Özel Sayısı, Temmuz-Ağustos 1996, Y. 2, S. 10, s. 691.

²¹ 765 sayılı eski TCK md. 313’e göre teşekkülün oluşabilmesi için en az iki kişi gerekirken, 5237 sayılı yeni TCK md. 220’de bu sayı üçe çıkarılmıştır. Aynı şekilde 1889 İtalyan Ceza Kanunu’nda gereken sayı beş veya daha fazlası iken, 1930 İtalyan Ceza Kanunu’nda üç kişinin birleşmesi yeterli görülmüştür. (KAVLAK, s. 35.)

²² **ERDEM Mustafa Ruhan**, “Organize Suçluluk”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C. 2, s. 159; **CANAK**, s. 5,

²³ **ÖZEK**, s. 196.

Kocasakal'a göre, organize suç örgütü, ikiden fazla kimsenin, ağır bir takım suçların işlenmesi amacı, bu suçların işlenmesi ile haksız ve yasadışı gelir elde etmenin amaçlanması, örgütün belli bir hiyerarşi ve işbölümü içinde faaliyet göstermesi, birleşmenin belirli bir devamlılık göstermesi, şiddet ve yıldırmanın araç olarak kullanılmasıdır²⁴.

Kavlak'a göre organize suç örgütü, doğrudan veya dolaylı olarak (yasadışı araçlarla) haksız kazanç sağlama maksadı etrafında, kanunlarda düzenlenen belirsiz sayı ve türdeki suçların işlenmesi amacıyla ikiden ziyade kişinin kamu düzenini ihlal etme tehlikesini ortaya koyan nitelik ve olgunluğa ulaşacak biçimde hiyerarşi ve işbölümü esaslarına dayanan bir yapı altında sürekli bir araya gelmeleridir²⁵.

Sözüer'e göre; örgütlü suçluluk, münferiden veya topluca, yüksek bir önemi haiz suçların belli bir plana göre, birçok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süre ile, işbölümü esaslarına göre, mesleki ve ticari benzeri yapıların kullanılması veya siyaset, basın, kamu idaresi, adliye ve ekonomi üzerinde etkide bulunarak, kazanç veya güç elde etmesidir²⁶. *Geleri'nin* tanımına göre ise iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek işbirliği yapmak suretiyle devamlı bir şekilde kazanç sağlamak amacıyla suçlar işlemesidir²⁷.

Ülkemizde bir dönem yürürlükte bulunmuş 30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun 1. Maddesinde örgütlü suçlar

²⁴ **KOCASAKAL** s. 142.

²⁵ **KAVLAK**, s. 63-64.

²⁶ **SÖZÜER Adem**, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1995, C: 9, S: 1-3, s. 8.

²⁷ **GELERİ Aytekin**, “Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma”, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Ankara, 2003, s. 25.

“doğrudan veya dolaylı bir biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma korkutma veya sindirme gücünü kullanmak için oluşturulmuş örgüt” şeklinde tanımlanmıştır. Ancak bu tanımın genel ve kapsayıcı olmadığı ve içinde bulunduğu Kanun itibarıyla sadece çıkar amaçlı suç örgütlerini tanımladığı ve İtalyan Ceza Kanununda bulunan mafya tipi örgütten esinlenerek kaleme alındığı açıktır²⁸.

Yabancı ülkeler hukukuna baktığımızda durum yine değişmemektedir. İtalyan Ceza Yasası, mafya tipi suç örgütü ile terör amacıyla demokratik sistemi çökertmeye yönelik değişik eylemleri ayrı suçlar olarak tanımlamıştır²⁹. Mafya tipi yapılanmanın yasal tanımı şöyledir: *“ bu şekilde topluluk oluşturanlar, suç işlemek, doğrudan veya dolaylı yoldan ekonomik faaliyetlerin kontrol veya yönetimini, imtiyaz, yetki, ihale, bir kamu hizmetini elde etmek yahut kendisi veya başkaları için hakkı olmayan avantaj veya yararları sağlamak veya yine seçimlerin serbestisini önlemek yahut seçim yoklamaları yoluyla kendisi veya başkaları için oy sağlamak için birleşme bağlarının, yıldırma gücünü ve kendine bağımlı kılma durumunu ve omertayı*

²⁸ KAVLAK, s. 55.

²⁹ PALAZZO Francesco, *“Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı”*, Çev. KOCASAKAL Ümit, İstanbul Barosu Dergisi, C. 70, S. 10-11-12, Ekim-Kasım-Aralık, 1996, s. 820,821.

*kullanırla ise birleşme mafya tipi birleşmedir.*³⁰” Almanya’da 1992 yılında yürürlüğe giren Organize Suçlulukla Mücadele Kanuna da dayanak olan organize suçluluk tanımı 1990 yılı başlarında iki bakanlığın oluşturduğu ortak çalışma grubu tarafından geliştirilmiştir. Buna göre “*ister tek, isterse bir bütünlük içinde olsun önemli suçların ikiden fazla kişi tarafından uzun veya belirsiz bir süre için işbirliğine dayalı olarak, mesleki veya ticaret benzeri yapılanmalar altında veya şiddet veya başkalarının gözünü korkutmaya elverişli başkaca araçlar kullanarak veya siyaset, kitle iletişim araçları, kamu yönetimi, yargı organları ve ekonomiyi etki altına alarak kazanç veya iktidar elde etmek amacıyla bir plan çerçevesinde toplu olarak işlenmesidir.*” Ancak, terör suçlarının bu kapsama girmediği belirtilmiştir³¹. Yine Alman Polis Birimi BKA’nın yaptığı tanıma göre, “*bilerek veya isteyerek, mümkün olan en süratli ve azami biçimde maddi yarar sağlamak amacıyla, belirli bir süre için yasadışı faaliyetlerde bulunmaya karar veren, aralarında işbirliği yapan ve genelde modern teknikleri kullanan, şiddete başvurmaktan çekinmeyen her türlü kişi gruplaşması*”dır³².

Türkiye’nin de taraf olduğu Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin³³ (Palermo Sözleşmesi) Tanımlar başlığı taşıyan ikinci maddesinde örgütlü suç grubu şu şekilde tanımlanmıştır: “*...doğrudan veya dolaylı*

³⁰ PALEZZO, s. 821.

³¹ ERDEM, s. 160. Yine yazarın belirttiğine göre, Almanya’da 1990 yılına kadar geçerli olan tanım şudur: “*Organize suçluluktan, yalnız “organized crime” anlamında mafya benzeri paralel topluluklar değil, aynı zamanda -genellikle modern altyapıları kullanmak suretiyle- olabildiğince hızlı aşırı kazançlara ulaşmak amacıyla bir suçun işlenmesi için birden fazla kişinin işbölümüne dayalı olarak, bilerek ve isteyerek belirsiz bir süre için girdikleri işbirliği anlaşmalarıdır.*”

³² KOCASAKAL, s. 139.

³³ Türkiye bu Sözleşmeyi 13.12.2000 tarihinde imzalamış ve 30.1.2003 tarihli ve 4800 sayılı Kanunla onaylanmasını uygun bulmuştur.

olarak mali veya diğ er bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belirli bir s ureden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağıır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup”tur.

Aslında örgütlü suçların, ceza ve ceza muhakemeleri kanunlarında kendine yer bulması, tanımlamasının yapılmasını ve sınırlarının çizilmesini zorunlu hale getirmiştir. Zira kişi temel hak ve özgürlükleriyle çok yakından alakalı olan bu kanunlarda, bu suçların muğlâk ifadelerle tanımlanması düşünülemez. Ancak kanımızca, suç örgütlerinin genel geçer tüm ülkeler ve örgüt tipleri için ortak tanımlama çabaları maalesef başarıya ulaşamaz. İleride de bahsedeeğimiz üzere, dünyanın çoğu ülkesinin muzdarip olduğu terör örgütlerinin dahi ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Kaldı ki terör örgütlerini de kapsayan çok geniş yelpazede olan örgütlü suçların tanımı yapılsın. Bu işlem, her ülkenin karşılaştığı özgün kriminalistik durumlara ve örgüt tiplerine göre, unsurların belirlenmesinden öteye geçemez ve öyle de olacaktır. Bu yüzden ortak bir tanım üretmekten çok, her somut olaydaki verilerden hareket ederek sonuca ulaşmak, sorunun çözümü açısından daha faydalıdır.

C. Örgütlü Suçların Türleri

1. Çete

Örgütlü suçların en temel ve çekirdek görünüş biçimi çetedir. Çete, en yalın olarak “*yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk*³⁴” olarak tanımlanmaktadır.

Çeteler, örgün kimliğini tam olarak kazanamamış suç gruplarıdır. Daha çok küçük çaplı birleşmelerdir ve suç portföyleri düşük ve az kazançlıdır. Hatta hiçbir ekonomik çıkar amacı olmadan ve amaçları sadece birliktelikleri ile etrafa korku salmak olan çeteler de olabilir³⁵. Çeteler yeterince örgütlenemedikleri için, profesyonel olarak suç işleyemezler ve daha büyük örgütlerin ayak işlerine bakarak taşeron görevini görürler³⁶. Etki alanları bir mahalle, bir semt, bir köy ya da bir bölge gibi küçük yerleşim yerleridir.

Çete elemanları arasındaki sıkı bir hiyerarşik bağ ya da yapılanma yoktur. Aralarında daha çok dayanışma usulünde bir suç arkadaşlığı mevcuttur³⁷. Bu gruplar daha çok mahalle aralarında özellikle şiddete eğilimli gençler tarafından oluşturulur ve suç potansiyelleri çok yüksek değildir. Üyelerin yaşam standartları ve kaliteleri oldukça düşüktür³⁸ ve çoğu çete elemanı suça sürüklenmesinin asıl nedeni olarak

³⁴ TDK Büyük Türkçe Sözlük www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.06.2015.

³⁵ **DEMİRBAŞ Timur**, Kriminoloji, Ankara, 2005, s. 307. Yazar bunu psikolojik kazanç olarak adlandırmaktadır.

³⁶ **DEMİRBAŞ**, Kriminoloji, s. 307.

³⁷ **AKAR Atilla**, Türk Mafyasının Tarihsel Süreçleri ve Batı Mafyasından Farklılaşan Dinamikleri, Türk Mafyası, Editörler: Cem Küçük, Muharrem Kaşıtoğlu, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 106.

³⁸ **DEMİRBAŞ**, Kriminoloji, s. 307.

bunu görür. Büyük suç kartellerinin tersine korunma mekanizmaları yoktur ve suç işledikten sonra tespit edilmeleri kolaydır.

Ülkemizde eski tarihlerde mevcut olan eşkıya çeteleri bu basit birleşmelere örnektir. Bu gruplar devlet otoritesinin tam olarak ulaşmaması ve sanayinin gelişmemesi nedeniyle daha çok kırsal kesimlerde faaliyet gösterirlerdi. Üyeleri arasında daha önce suç işlemiş ve hapse girmemek için dağa çıkmış suçlular çoğunlukta idi. Faaliyetleri arasında yol kesip hırsızlık yapmak, adam öldürmek, haraç almak, kız kaçırma ve ırza geçme gibi suçlar bulunurdu³⁹. Teknolojinin gelişmesi, sanayinin ilerlemesi ulaşım olanaklarının artmasıyla başlayan köyden kente olağanüstü göç sonucunda, çeteleşmeler bu sefer kenar mahalleli gençler arasında yaygınlaşmıştır. Bu kişiler etraflarında saygınlık kazanmak ve kendilerini göstermek amacıyla suç işleyen, daha çok sosyal ve ekonomik sınıfları düşük ailelerden gelen kimselerdir⁴⁰. Oluşturdukları gruplarla güçlü olmaya çalışan ve işledikleri suçların tehlike boyutunu dahi algılayamayan bu gençler, daha çok büyük çaplı suç örgütlerinin maşa görevini üstlenirler.

İleride bahsedeceğimiz, suç örgütü olmanın unsurlarından sayılan hiyerarşik yapılanma, bu tarz küçük çetelerde çok da belirgin değildir. Hatta biz, herhangi bir

³⁹ **SOYASLAN Doğan**, Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1998, s. 158.

⁴⁰ **SOYASLAN**, Kriminoloji, s. 159. Yazara göre, çeteye giren genç, esasen sosyal olmayan karakterini geliştirme fırsatı bulacak, diğer çete üyelerinin ona verdiği değerle mutlu olacak ve kendisini güçlü hissedecek ortamı bulacaktır. Diğer yandan grup içinde sorumsuzluk duygusu gelişecek ve bu duygu ona rahatlık ve kolaylık sağlayacaktır. Çeteye dahil olmak, genç için adam yerine konmak anlamına gelecek ve böylece kendisini kanıtlamış olacaktır.

hiyerarşik yapılanma olmadan, aralarında bir lider belirlemeden, sadece bir araya gelip suç işleyen grupların da olduğunu düşünmekteyiz.

2. Çıkar Amaçlı Suç Örgütü

Örgütlü suçların en sık ve yaygın görülen türü, çıkar amaçlı suç örgütleridir. Bu örgütler, küçük çaplı çete gruplarından hem nicelikleri hem de nitelikleri itibarıyla ayrılırlar. Çetelere göre çok daha büyük ve organize bir yapıyı ifade eden çıkar amaçlı suç örgütleri, çoğu zaman mafya yapılanmaları ile karıştırılsa⁴¹ da, tarihi özellikleri ve kendine has kurallarıyla mafya tamamen özgün bir örgüt türüdür. Çıkar amaçlı suç örgütleri ifadesi, mafya kelimesinin Türkçeleştirilmiş hali olarak düşünmek hatalı bir yaklaşımdır⁴².

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin diğer suçlu gruplarından en önemli farkı, mutlak suretle ekonomik bir çıkar elde etmeyi amaç olarak benimsemeleridir⁴³. İşlenen ulusal veya uluslararası suçlarla amaçlanan, elde edilen gelirin maksimize edilmesi olup, ekonomik değeri olan her suç bu örgütlerin ilgi alanına girmektedir. Suç listelerinin en başlarında, sınır aşan suçlardan en önemlisi olan uyuşturucu ticareti, göçmen kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı, kara para aklama gibi yüksek gelirli suçlar bulunmaktadır. Bu örgütler için ekonomik çıkar sağlamak olmazsa olmaz ve nihai bir hedef olup, bu amaca giden yolda işlenemeyecek suç yoktur. Ancak şiddet bu tarz örgütlerin olmazsa olmaz bir unsuru değildir. Sadece yeri geldiğinde kullanılacak bir araçtır.

⁴¹ HAFIZOĞULLARI/GÜNAY, s. 78. Yazar, çıkar amaçlı örgütlü suçları mafya tipi örgütlenmeye benzer biçimde organize olan örgütler olarak tanımlamıştır.

⁴² KAVLAK, s. 131.

⁴³ KAVLAK, s. 132.

Bu örgütler, suçtan kaynaklanan ekonomik pastayı bölüşmek konusunda birbirlerine de adilane davranırlar. Genellikle ekonomik değeri olan suçlar işleyen örgütler, bir diğer örgütün çıkar sahasına girmemeye de özen gösterir⁴⁴. Hatta örgütler, aynı suç bakımından alanları da paylaşıp işbirliği de yapabilirler ve bir örgüt, diğer bir örgütün kazanç sahasına girmemeye azami özen gösterir.

Çıkar amaçlı suç örgütleri, tamamen yasal mevzuata dayanarak kurulan bir şirket gibi gözükebilirken, salt suç örgütü şeklinde kurulan bir grup da olabilir. Günümüzde beyaz yaka suçları olarak adlandırılan ekonomik suçlar, daha çok yasal yollardan kurulan bir şirketin bünyesinde kurulan suç örgütü vasıtasıyla işlenir.

Bu tarz suç örgütleriyle aktif bir şekilde mücadele etmek ve tehlikelerinden korunmak adına dünyada ve ülkemizde bir takım yasal önlemler alınmaktadır. Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi bunların başında gelmektedir. Ülkemizde de bu tarz örgütlerle mücadele için 30 Temmuz 1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu isimli özel bir kanun ihdas edilse de, 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. Maddesi ile mülga haline gelmiştir. Kanunun birinci maddesinde tanımlanan suç, İtalyan Ceza Kanununun mafya tipi örgütlenmeyi düzenleyen 416bis maddesinden alınmıştır⁴⁵. Kanun koyucu bu bakımdan Türkiye'de mafya benzeri yapılanmaları çıkar amaçlı suç örgütü olarak çevirmiştir. Diğer bir anlatımla Türk mafyasının adını çıkar amaçlı suç örgütleri koymuştur. Bu tamamen hatalı bir yaklaşımdır.

⁴⁴ **KAVLAK**, s. 133. Yazara göre bu örgütler arasındaki bağ, kazanç sağlama gayesi etrafında işbirliği sağlamaya kadar ileri dereceye çıkabilir.

⁴⁵ **ALACAKAPTAN**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu, s. 46.

3. Mafya

Mafya örgütlenme biçimi kendine has tarihi, gelenekleri görenekleri, sosyal, siyasal, ekonomik ve coğrafi özellikleri olan İtalya'nın güneyindeki Sicilya adasında doğmuş ve Dünya'ya da buradan ihraç edilmiştir. Dolayısıyla, bu suç örgütlerinin analizini yaparken, doğduğu topraklardaki sorunları ve bu toprakların tarihi hakkında bilgi sahibi olmadan başarılı olmak olanaksızdır⁴⁶.

Öncelikle mafya kelimesinin nereden geldiği üzerinde duralım⁴⁷. Kelimenin kökeni ile ilgili çeşitli iddialar bulunsa da, bize göre en belirgin ve akla yatkın olanı kelimenin, adanın hâkimiyeti Arapların elindeyken kullanılmaya başlanmış olduğudur. Bir iddiaya göre Araplar, fiyakacı ve hiç kimseden çekinmeyen kimseler için “*mahias*” kelimesini kullanırlardı. Mafya kelimesi de bu kelimenin değişmesiyle ortaya çıkmıştır. Yine bir diğer iddiaya göre, Palermo kentine hakim olan Arap kavminin adı *Ma afir* olduğu için, mafya kelimesi bu kelimedenden türemiştir⁴⁸. Diğer bir iddia ise, Garibaldinin adaya çıkmasından önce Sicilyalılar, “mafie” diye adlandırılan mağaralara çekilmişler, daha sonra ise birleşerek savaşa girmişler ve kazanmışlardır. Palermo'ya geldiklerinde de halk onları mafieden gelenler anlamında “*mafiosi*” diyerek selamlamıştır⁴⁹.

⁴⁶ ÇULCU Murat, Dünyamızı Saran Mafya, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 1992, C: I, s. 7.

⁴⁷ Halk arasında mafya olarak bilinse ve kullanılsa da, kelimenin doğrusu mafya'dır.

⁴⁸ ÇULCU, s. 151, 152. Yine Araplar ile ilgili bir diğer iddia da, taş ocaklarına verdikleri isim olan “mafie” den türetilmiş olduğudur. Suç işleyen Araplar genellikle bu taş ocaklarında saklandığı için, mafya kelimesi türetilmiştir. Mafya kelimesinin yazılı kaynaklarda ilk defa yine Araplar tarafından kullanılmıştır. 1658 yılında, görkemli bir törenle kiliseye dönenlerin listesinde kullanılmıştır. Lisetedeki bir cadının lakabı da mafya dır. ÇULCU, s. 152.

⁴⁹ ÇULCU Murat, Mafya Üzerine Notlar, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 13.

Mafya kelimesinin bazı sloganların baş harflerinden oluşturulduğu iddia edilse de, bu iddia bize göre çok inandırıcı değildir.⁵⁰

Mafya tipi örgütlerin temelleri, İtalya’da, 19. Yüzyılda merkezi otoritenin güçlenmesi ile ortaya çıkmıştır. Feodolizmin güç kaybetmesi sonucu, büyük tarım topraklarına sahip olan aristokrat aileler, İtalya’nın büyük şehirlerine veya yurt dışına taşınmış ve geride kalan topraklarını “*Gabelotti*” denilen kişilere bırakmışlardır⁵¹. Bunlar, toprakları işleyen köylülere zalimane tutum sergilemişler ve bunu yaparken kendi ailelerinden ve akrabalarından yararlanmışlardır. Diğer yandan, adada topraklarını satmayan mal sahiplerine baskı yaparak topraklarını sattırmışlar, başarılı olamadıkları kişileri ise baskı, tehdit veya terör yöntemleriyle adaya gelişleri engellenmiş ve topraklara talip olan diğer kişileri de sindirmişlerdir⁵². Böylece adada tek başına söz sahibi olan gabelottiler, sadece tarım arazileriyle değil, aynı zamanda diğer para getirecek işlerle uğraşmaya başlamış ve gücüne güç katmıştır. Gabelottilerin para kazanmak için başvurmadığı yöntem kalmamış ve hırsızlık, şantaj, adam öldürme bu toplulukların klasik suçları iken, belli bir zamandan sonra seçimlere bile karışarak, zayıflayan devlet otoritesinin yerini almışlardır⁵³.

⁵⁰ **KARDAŞ Ümit**, “*Hukuk Devletinde Organize Suçlulukla Mücadele*”, Türk Mafyası, Editörler: Cem Küçük, Muharrem Kaşıtoğlu, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 50. Yazar, Sicilya’yı yağmalayıp cinayetler işleyen Fransızlara karşı Sicilyalıların mücadele için örgütlendiklerini ve örgütün adının Sicilyalıların kullandığı “*Morte Alle Francia Ane-la*” (Fransa’ya ölüm, İtalya kükrüyor) sloganının baş harflerinden oluştuğunu belirtiyor.

⁵¹ Gabelotti, büyük toprak sahibi olan kimselerden topraklarını alıp, köylülere parça parça kiraya veren kişilere denmektedir. **ÇULCU**, s. 43.

⁵² **KAVLAK**, s. 139.

⁵³ **KAVLAK**, s. 140.

Diğer bir iddiaya göre ise, mafya 19. Yüzyıl başlarında, Napolyon orduları tarafından sınır dışı edilen Napolili saray erkânının çetelerin ve haydutların yuvası olan Sicilya Adasına sığınması sonucu ortaya çıkmıştır. Hükümdar elinde yeterli güç olmadığından bu çetelerin bazılarına “kır jandarması” adı vererek, polisin yetkilerinin bir kısmını devreder ve böylece Mafya oluşur⁵⁴.

1920’lerde Mussolini ile başlayan faşist rejim adada otoriteyi sağlamış ve mafya Ada’da faaliyetlerine uzun bir süre ara vermek zorunda kalmıştır. Bu yıllarda genç üyelerin Amerika’ya göçü başlamış ve mafya özellikle o dönemlerde Amerika’da uygulanan içki yasağından faydalanıp, büyümüştür. Bu dönemde mafya tipi yapılanma Amerikan yaşam tarzının etkisiyle kabuk değiştirmiş ve bunun etkisi ikinci dünya savaşından sonra Adayı da sarmıştır. Mafya, geleneksel özelliklerini korusa da, merkezi ve daha güçlü bir otorite sağlanmış, çok katı bir hiyerarşik yapı oluşturmuş, para kazanmak için ekonominin her alanına sızılmış, omerta yasası gibi kurallarla örgüt içi yaptırım sistemi güçlendirilmiştir⁵⁵. Kamu görevlileri, bürokrasi ve siyasetle daha içli dışlı bir yapı oluşturulmuş ve dolaylı yollardan ülke yönetiminde dahi söz sahibi olunmuştur⁵⁶. Ekonomik olarak öyle güçlenmişlerdir ki,

⁵⁴ **KAHYA Yavuz/ÖZERKMEN Necmettin**, Bir Gulyabani: “Organize Suç Örgütleri”(Mafya), Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s. 49, 50.

⁵⁵ Omerta yasası, örgüt içinde bulunan mutlak itaat ve susma yasasıdır. Örgüt üyelerinden biri kolluk kuvvetlerince yakalanırsa, asla örgüt aleyhine bir ifade veremez. Bunun sebebi örgüt içi sert yaptırım sistemidir. **ÇALIŞIR Kurtuluş Tayanç**, Suçun Vebası: Suç Örgütlerinin Anatomisi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 39.

⁵⁶ **KAVLAK**, s. 142.

tek başlarına ekonomik kriz çıkarabilecek güce ulaşmışlardır. Artık günümüzde mafya, tam bir profesyonel suç makinesidir⁵⁷.

Mafyanın tanımının yapılması çok güçtür. O, doğduğu topraklardan bağımsız bir şekilde düşünülemeyecek veya tanımlanamayacak bir suç fenomenidir. Bu bakımdan başka ülkelerde mafya benzeri yapılanmalar olsa da, bunları mafya tipi örgüt olarak adlandırmak kanımızca hatalı olacaktır. Özellikle Rusya, Japonya(Yakuza), Çin (Triad), Gürcistan gibi ülkelerde mafya benzeri örgütlere sıkça rastlanmaktadır. Ancak, mafya ismi sadece Sicilya’da doğan büyüyen ve kökleri bu ülkede bulunan ve bir dönem Amerika’ya göç sebebiyle bu ülkede de faaliyet gösteren örgütler için kullanılmalıdır.

Çıkar amaçlı suç örgütlerini ve bu bağlamdaki sınır aşan suç örgütlerini mafya olarak adlandırmak hatalı bir yaklaşımdır⁵⁸. Bu örgütler, Dünyanın herhangi bir yerinde veya birden çok ülkede faaliyet gösterebilirken, mafya; doğduğu topraklara özgü bir yapılanmadır. Aynı şekilde örgütlü suçları sadece mafyadan ibaret saymak da hatalıdır⁵⁹. Mafya tipi örgütlenme, örgütlü suçların sadece tek bir görünüm şeklidir. Dünyanın en tehlikeli suç örgütlerinden biri olan mafya, diğer ülkelerde benzerleri olsa da, sadece Sicilya ve devamı olarak ABD’de etkindir. Bu bakımdan İtalya ve devamında ABD’de etkin olan suç örgütü tipine “*mafya tipi*

⁵⁷ Mafyanın günlük bir ihtiyaç olduğu ve Devlet’in güçsüz kaldığı anlarda, sivil toplum ile Devlet arasında bir aracı gördüğü savunulmuştur. Buna göre mafya Devletin güçsüz kaldığı yerlerde, O’nun yerini alacak bir güç düzenidir. **KOCASAKAL**, s. 133.

⁵⁸ Aksi yönde bkz. **CANPOLAT Hasan**, “Uluslararası Organize Suçlar, Yerel Suçluluk Mafya ve Yolsuzluk Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, Polis Dergisi, Y. 1, S. 3, 1995, s. 69. Yazar, sadece uluslararası bağlantıları olan suç örgütlerinin mafya olarak adlandırılmasının gerektiğini düşünmektedir.

⁵⁹ **KAHYA/ÖZERKMEN** ,(Mafya) . Yazar, kitabın başlığında hatalı bir ifade kullanıp, organize suç örgütlerinin mafyadan ibaret olduğunu belirtmişlerdir.

yapılanma” diğer ülkelerde yapılanmaları mafyaya benzeyen suç örgütlerine “*mafya benzeri yapılanma*” terimlerinin kullanılmasını uygun buluyoruz.

Mafya tipi ve benzeri örgütlerin en önemli özelliklerinden biri, örgüt içi yaptırım sisteminin çok güçlü olmasıdır. Bu tip örgütlerde örgüte ihanet etmenin tek ve kesin bir cezası vardır: ölüm. Hiyerarşik yapılanma çok katıdır ve bu yapının her bir üyesi omerta yasasına onuru ile bağlıdır. Yine bu örgüt tipinin özelliklerinden biri, aile kavramının ve akrabalık ilişkilerinin çok önemli olmasıdır. Ülkemizde de benzer yapılanmalarda, hemşerilik ilişkilerinin rol aldığı ve özellikle aşiret sisteminin sağladığı insan kaynakları kolaylığı ile suç örgütleri kurulduğu görülmektedir⁶⁰. Suç örgütlerindeki akrabalık, hısımlık, hemşerilik gibi ilişkiler, insanların sürü psikolojisine girmesine daha çok imkân verirken, aralarındaki dayanışma ve sadakat gibi değerlere de daha çok önem vermelerine neden olmaktadır⁶¹.

Ülkemizde mafya kelimesinin çok sık kullanılması ve aksayan her konunun veya problemin sonuna mafya kelimesi getirilmesi gibi bir yaklaşım vardır⁶². Otopark mafyası, çek-senet mafyası- uyuşturucu mafyası, gecekondu mafyası- Pazar yeri mafyası gibi kullanımlar aslında mafya benzeri örgütlenmelerin toplumda nasıl etkili olduğunu göstermek bakımından çarpıcı örneklerdir. Ülkemizde mafya benzeri yapılar ilk olarak külhanbeyleri olarak karşımıza çıkmış, daha sonra evirilerek kabadayılara, günümüzde kapitalizmin etkisi ile modern anlamda mafya benzeri yapılanmalara dönmüştür⁶³. Özellikle kamuoyunda çok ses getiren Susurluk

⁶⁰ KAHYA/ÖZERKMEN, s. 72.

⁶¹ KAHYA/ÖZERKMEN, s. 72.

⁶² CANPOLAT, s. 69.

⁶³ AKAR, s. 99-109.

kazasından sonra ülkemiz gündemini yoğun bir şekilde dolduran mafya kavramı, o dönemlerde derin devletle işbirliği içinde olan ve bir ayağı suç örgütlerine, bir ayağı kamu personellerine dayalı bir yapılanma olarak gösterilmiştir.

4. Terör Örgütü

Örgütlü suçların içinde özel bir niteliğe sahip olan terör örgütleri, günümüzde sadece yerel anlamda bu sorunla karşı karşıya olan ulusları değil, tüm uluslararası kamuoyu açısından küresel bir tehdittir. Terör örgütleri örgütsel yapıları, amaçları ve kullandıkları yöntemler bakımından diğer suç örgütlerine göre çok daha tehlikeli olsalar da, kanımızca örgütlü suçların bir türü olarak değerlendirilmelidir. Hem diğer suç örgütlerinden hem de birbirlerinden çok farklı şekilde yapılanan bu örgütlere karşı koymak ve engellemek için, bu farklılıklar iyi analiz edilmeli ve her terör örgütünün amaçlarına ve şiddet kullanma yöntemlerine göre güvenlik ve savunma mekanizmaları üretilmelidir.

Terör kelimesinin aslı Latince olup dilimize de Fransızcadan geçmiştir. Kelime anlamı “*korkudan titreme*” veya “*titremeye sebep olmadır*”⁶⁴. Türkçede uzun yıllar yerine *tedhiş* veya *anarşi* sözcükleri kullanılmıştır. Sözlükteki anlamı “*yıldırma; korkutma; tedhiş; sistemli bir şekilde şiddet kullanma*” demektir⁶⁵. Kavramsal olarak terörizm ise, siyasal, dini veya ideolojik hedeflere ulaşmak için korku salma, zorlama, tehdit gibi usullerle şiddetin kullanılmasıdır⁶⁶. Terör sözcüğü bugünkü anlamında ilk defa Fransız Devriminden sonra; demokrasi ve eşitliğe

⁶⁴ YAYLA Atila, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, AÜSBFD, C. XLV, S. 1-4, Ocak-Aralık 1990, s. 335.

⁶⁵ YILMAZ Ejder, Öğrenciler İçin Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 692.

⁶⁶ KAVLAK, s. 196.

kavuşmak için her türlü baskı ve şiddetin uygulanmasını gerektiğini savunan Jacobenler'i tanımlamak için kullanılmıştır⁶⁷.

Terör ve terörizm kavramlarının, uluslararası alanda üzerinde tam olarak anlaşılmış ve kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Bunun en önemli sebebi, bir devlet için terör örgütü veya terörist olanların diğer bir devlet için özgürlük savaşçıları olmalarıdır⁶⁸. Bu durum uluslararası metinlerde ve sözleşmelerde ortak bir terör, terörizm, terörist ve terör örgütü tanımının yapılmasını engellemektedir.

Her ne kadar üzerinde anlaşılan genel geçer bir tanım olmasa da, doktrinde terörizmi tanımlamaya çalışan yazarlar mevcuttur. Örneğin bir yazara göre, *"...şiddetin, sosyal, ulusal, ırki, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma, savaş tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasıdır..."*⁶⁹ Bu tanımda terörizmin kullandığı yöntem ön planda tutulmuştur. Gerçekten, terör örgütlerinin en önemli özelliklerinden biri şiddeti mutlaka vasıta olarak kullanmalarıdır. Yine başka bir tanıma göre; *"...demokratik düzeni yıkmak amacıyla yönelik olarak, karakterleri icabı korkuya açık olan toplum bireylerinin özellikle iradelerinin direncini kırmaya, azaltmaya elverişli sayılan vasıtalarla gerçekleştirilen ve tüm değerlere ilgisiz, bağışlamasız, acımasız bir şiddet kullanımı anlaşılmaktadır..."*⁷⁰ Görüldüğü üzere bu tanımda da terörizmin stratejisi ön plana çıkarılmıştır. Terör örgütleri, eylemlerini insan öldürmek üzerine değil,

⁶⁷ YAYLA, s. 335. Devrimden sonra 1793 Mart'ından 1794 Temmuz'una kadar süren dönem "terör rejimi" veya "terör dönemi" olarak adlandırılmıştır.

⁶⁸ TURİNAY Faruk, "Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı", İstanbul Barosu Dergisi, S. 116, s. 39.

⁶⁹ DÖNMEZER Sulhi, "Her Yönüyle Tedhiş", Son Havadis, 10.11.1987. (Akt. YAYLA, s. 337.)

⁷⁰ HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, s. 47. Yazara göre, terörizm kendi başına asla özgün bir düşünce sistemi değildir. Bu yüzden anarşizm, faşizm ve Marksizm gibi düşünce sistemleriyle karıştırılmamalıdır.

öldürdükleri insanlarla seslerini duyurma, tanınırlılıklarını artırma, halk üzerinde baskı, korku ve yıldırma araçlarını kullanarak etki yaratmak üzerine planlar. Diğer suç örgütleri işledikleri suçların duyulmasını istemezken, terör örgütleri, suçları üstlenerek, mümkün olduğunca daha fazla kişiye ulaşım mesaj vermek isterler⁷¹. Bu bakımdan terör örgütlerinin eylemleri rastgele değil, planlı ve hesaplı şiddet kullanımıdır. Çıkar amaçlı suç örgütleri, varlıklarının bilinmesini istemezken, aksine terör örgütleri geniş kitlelerce duyulmak ve bilinmek isterler. Her türlü eylem, bu örgütler için propaganda malzemesidir. Örneğin diplomatlara yönelik eylem yapan terör örgütlerinin amacı, devleti diplomatsız bırakmak değildir. Onlar diplomatları öldürürken, bu olayların yaratacağı etkiyi düşünürler⁷².

Terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için kullandığı yöntem şiddettir. Bu örgütler toplum içinde korku ve yıldırma oluşturma ve sonuç olarak amaçlarına ulaşmak için tehdit, baskı, cebir vb. gibi şiddetin her türüsünü kullanırlar. Özellikle yapılan kanlı eylemlerle, örgütün adını ve faaliyetlerini uluslararası toplumda yayılmasını sağlarlar. Bu bakımdan şiddet, terör örgütlerinin tali değil asli bir unsurudur⁷³. Diğer suç örgütleri için şiddet, olmazsa olmaz bir unsur değilken; şiddet kullanmayan bir terör örgütü düşünülemez. Ayrıca bu şiddetin hedefinde, sadece askerler, bürokratlar, devlet adamları değil masum insanlar da vardır.

Terör örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayıran en önemli özelliği ise ulaşmak istedikleri amaçtır. Diğer suç örgütlerinin nihai amacı genellikle haksız

⁷¹ TAŞKIN Ahmet, "Terörizm ve Sivil İtaatsizlik", Polis Bilimleri Dergisi, C: 6, S. 1-2, Y. 2004, s. 121.

⁷² TAŞKIN, s. 124.

⁷³ KAVLAK, s. 204.

ekonomik çıkar elde etmek olmasına rağmen, terör örgütlerinin hedefleri siyasi, dini veya ideolojik amaçlara ulaşmaktır. Bu örgütler, her ne kadar ekonomik çıkarları için suç işleseler de, bu asıl amaçlarına ulaşmak için sadece araç niteliğindedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri, sistemin çürümüş ve yozlaşmış kısımlarını kullanarak kendilerine çıkar elde etmek isterken; terör örgütleri ise mevcut rejimi ve sistemi, bu bozukluklarından dolayı şiddet kullanarak değiştirmeye çabalarlar⁷⁴. Bu bakımdan terör örgütleri, bölücü, ırkçı, dinci nitelikler taşıyabilir. Örneğin, yıllardır ülkemizin muzdarip olduğu; amacı sınırları içerisinde Türkiye Cumhuriyeti topraklarının da bir kısmının bulunduğu bağımsız bir devlet kurmak olan PKK terör örgütü bölücü; çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren ve adını 11 Eylül 2001 saldırıları ile geniş kitlelere duyuran El- Kaide dinci; Amerika’da ortaya çıkan ve zencilere karşı ırkçı eylem ve söylemleriyle tanınan Ku Klan Klaks adlı örgüt ise ırkçı nitelik taşıyan terör örgütleridir.

Günümüzde terör örgütlerinin bazı kaynaklardan beslenmeden hayatta kalabilmesi objektif olarak mümkün değildir. Her ne kadar uluslararası kamuoyunda terör örgütleri ve terör eylemlerine karşı genel bir tepki var gibi gözüксе de; istihbarat çalışmaları ve deneyimler göstermektedir ki; terör örgütleri çeşitli sebeplerle devletler tarafından desteklenmektedir. Bunu en büyük sebeplerinden biri, daha öncede bahsettiğimiz üzere, bir devlet için terörist sayılan kişilerin bir diğeri için özgürlük savaşçısı konumunda olmasıdır. Diğer yandan dış güvenlik politikası olarak da bazı devletler kendi çıkarları uğruna diğer devletlerin sınırlarında faaliyet

⁷⁴ **EVİK Vesile Sonay**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004, s. 13.

gösteren terör örgütlerine eğitim verme, barınma ve kamp olanakları sağlama, silah temini gibi konularda destek vermektedirler⁷⁵.

Diğer yandan, kanlı eylemlerinin medya aracılığıyla binlerce insana ulaşması, terör örgütlerinin bilinirliğini ve korkutucu gücünü daha fazla kitlelere yayılması açısından önem taşır. Bu bakımdan terör örgütleri kendi yayın organlarına sahip olduğu gibi, ulusal veya uluslararası medya, bilmeden de olsa, terör örgütlerinin amacına hizmet etmektedir⁷⁶. Zira propaganda bu örgütlerin can damarıdır.

Kendilerine has özellikleri nedeniyle terör örgütleri diğer suç örgütlerinden birçok noktada ayrılıyor. Elbette ki bu farklı özellikleri iyi analiz edilip, savunma ve korunma mekanizmaları buna göre geliştirilmelidir. Çünkü terör örgütleri, kişilerin ve toplumların sağlıklı yaşamlarını, ülkelerin siyasi rejimlerini tehdit etmeleri, çıkar amaçlı suç örgütlerini de kapsar şekilde çeşitli suçları işlemeleri, devletlerin birbirlerine karşı koz olarak kullandığı güç olmaları hasebiyle diğer suç örgütlerinden çok daha tehlikelidirler. Zaten terör örgütlerinin faaliyetlerini önlemek amacıyla ayrı uluslararası sözleşmeler olması ve ulusal manada da birçok ülkenin terörle mücadele için ayrı kanunlar çıkarması da bunun kanıtıdır. Ancak kategorize ederken, terör örgütlerinin de örgütlü suçların bir görünüş biçimi olduğunu kabul etmekteyiz⁷⁷.

⁷⁵ **BAŞAK Cengiz**, “Terörizmle Mücadele: Devletlerin Ayrı Bir Mücadelesi mi Yoksa Uluslararası Kurumlarla Desteklenmiş Bir Mücadele mi?”, Polis Bilimleri Dergisi, C.4, S. 1-2, 2002, s. 66.

⁷⁶ **KAVLAK**, s. 205.

⁷⁷ Aynı yönde bkz. **GÖKÇEGÖZ Fazlı**, “Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve Etkin Mücadele Yöntemleri”, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Ankara, 2003, s. 114 vd. Ancak yazarın, terör örgütleri dışında kalan suç örgütlerine “organize suç örgütleri” ifadesini kullanması hatalıdır. Zira terör örgütleri de organize bir yapılanma sergilemektedir. Böyle bir ayırımın çok doğru olmadığını

D. Suçun Hukuki Konusu

Suç, ceza müeyyidesi vasıtasıyla devletin vatandaşlara yüklediği yapmak veya yapmamak mükellefiyetlerinin çiğnenmesidir. Her suç, ceza normlarının korunmaya gerek duyulan bir varlık veya menfaatin ihlal eder. İşte kanun kuralı ile korunan ve suç teşkil eden eylemle ihlal edilen veya tehlikeye sokulan varlık veya menfaatleri ifade etmek üzere de suçun hukuki konusu terimi kullanılmaktadır⁷⁸.

5237 sayılı TCK’ da suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, özel hükümler başlıklı ikinci kitabın, “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı Üçüncü kısmının, “*Kamu Barışına Karşı Suçlar*” başlıklı beşinci bölümünde yer almaktadır. Bu bakımdan doktrinde, suçla korunan hukuki menfaatin, kamu barışı ve toplumun barış ve huzur içinde yaşama hakkı olduğunu söyleyen yazarlar mevcuttur⁷⁹. Maddenin gerekçesinde de, suçla korunan hukuki menfaatin kamu güvenliği ve barışı olduğu, kamu güvenliği ve barışının bozulması ile bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkının da zedeleneyeceği belirtilmiştir. Aynı zamanda bireyin Anayasada güvence altına alınan hak ve özgürlüklerine karşı yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmıştır⁸⁰.

765 sayılı eski TCK’ da suç, “*ammenin nizamı aleyhine işlenen cürümler*” başlığı altında düzenlenmişti. Bu bakımdan doktrinde suçun, eski kanundaki

düşünüyoruz. Tüm suç örgütleri, örgütlü suçlar üst başlığının altında bulunup, organize bir özellik gösterirler. Aksi yönde bkz. KAVLAK, s. 204, dp. 584. Yazar, üst başlık olarak organize suçluluk terimini tercih etmektedir.

⁷⁸ **TOROSLU Nevzat**, Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara, 1970, s. 161. Bazı yazarlara göre suçun hukuki konusu, suçla ihlal edilen değerlerdir. **EREM Faruk**, Suçun Hukuki Konusu ve Ümanist Doktrin, AÜHFD, C: XXV, S: 1-2, Y: 1968, s. 12.

⁷⁹ **ÖZGENÇ İzzet**, Suç Örgütü, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2013, Ankara, s. 13.

⁸⁰ **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 236.

sistematik yerinin daha yerinde olduğu ve suçla korunan menfaatin asıl ve ilk olarak kamu düzeni olduğu yönünde görüşler de mevcuttur⁸¹. Zira kamu düzeni bozulursa, haliyle kamu barışı da bozulacaktır⁸².

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, amaç suçlar dışında bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi, kanun koyucunun sırf böyle bir yapılanmanın, sağlıklı bir toplum açısından zararlı olacağını varsaydığını göstermektedir. Amaç suçlar henüz işlenmemiş olsa dahi, örgütün varlığı toplumsal barışı olduğu kadar kamu otoritesini de zedeleyici bir mahiyet arz eder⁸³. Bu bakımdan, kanaatimizce de, suçla korunmak istenen hukuki değer, kamu düzenidir. Zira kamu düzeni, kamu barışını da içine alan geniş bir kavramdır⁸⁴ ve suç işlendiğinde sadece kamu barışı değil, bireylerin anayasa tarafından koruma altına alınmış temel hak ve özgürlükleri ve kamunun otorite kullanma yetkisi de ihlal edilmiş olmaktadır⁸⁵. Bu durumda suçla korunan hukuki değer kamu barışını ve güvenliğini kapsayan bir kavram olan kamu

⁸¹ Bu görüşler için bkz. **ÖZEK**, s. 195, **ALACAKAPTAN Uğur**, “Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, Haziran 2004, s. 25. Her suç özünde topluma karşı işlendiğinden, suçun yer aldığı kısmın üst başlığı olan *Topluma Karşı Suçların* aslında, *Kamu Düzenine Karşı Suçlar* olması gerektiği yönündeki görüş için bkz. **HAFIZOĞULLARI Zeki / GÜNGÖR Devrim**, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, TBB Dergisi, S. 69, 2007, s. 31.

⁸² **HAFIZOĞULLARI/KURŞUN**, s. 35,36, **HAFIZOĞULLARI/ÖZEN**, *Topluma Karşı Suçlar*, s. 265.

⁸³ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 4.

⁸⁴ **TOROSLU**, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından*, s. 350. Yazara göre kamu düzeni, sosyal barışı, sükunu ve emniyeti ihtiva eden düzendir.

⁸⁵ **KAVLAK**, s. 312.

düzeni kavramı ile açıklanabilir⁸⁶. Ancak kamu düzeni genelinde kamu barışının daha ön plana çıktığı da söylenebilir⁸⁷.

Kamu düzeni kavramı, kamu hukuku ve özel hukuk alanlarında farklı anlamlara sahip olmakla beraber, bizi ilgilendiren kısmı kamu hukuku ve özellikle ceza hukukuyla sağlanmaya çalışılan kamu düzeni kavramıdır. Kısaca, bireylerin özel hayatları dışında kalan bütün alanın belirli bir ahenk içinde süregelmesidir.

⁸⁶ **TOROSLU**, Cürümlerin Tasnifi Bakımından, s. 350. Yazara göre kamu düzeni (amme nizamı) politik veya hukuk nizami şeklinde değil; sosyal nizam şeklinde anlaşılmalıdır. Yine bu itibarla kamu düzeni, sosyal sulhu, sükunu ve emniyeti de içine alır.

⁸⁷“ ...örgüt kurmak, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından sadece bir araç niteliğindedir. **Suç işlemek için örgüt kurmak, toplum düzenini tehlikeye sokmaktadır.** Ayrıca belirtilmelidir ki, suç örgütü, amaçlanan suçları işlemede bir kolaylık sağlamaktadır. Bu nedenlerle, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan bu fiiller, ayrı suçlar olarak tanımlanmıştır. **Bu suç tanımı ile korunan hukukî değer, kamu güvenliği ve barışıdır.** Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise, bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyecektir. Bu nedenle söz konusu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin, Anayasada güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmaktadır... Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuyla korunan hukuki yarar kamu güvenliği ve barışıdır. Suç işlemek için örgüt kurmak, toplum düzenini tehlikeye soktuğu ve araç niteliğindeki suç örgütü, amaçlanan suçları işlemede büyük bir kolaylık sağladığından, bu suç nedeniyle kamu güvenliği ve barışın bozulması bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyeceğinden, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan bu fiiller ayrı ve bağımsız suçlar olarak tanımlanmıştır. Böylece bu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin, Anayasada güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmıştır. Bu amaçla henüz suç işlenmese dahi, sadece suç işlemek amacıyla örgüt oluşturmuş olmaları nedeniyle örgüt mensubu faillerin cezalandırılması yoluna gidilmiştir. **Bunun asıl nedeni suç işlemek için örgüt kurmanın, kamu barışı yönünden ciddi bir tehlike oluşturmasıdır.** Kanun koyucu bu düzenleme ile öncelikle gelecekte işlenebilecek suçları engellemek istemiştir.” Yargıtay CGK, T. 19.2.2013, E. 2012/6-1490, K. 2013/59.

Ayrıca bu kavram politik veya hukuk düzenini değil, daha geniş bir kavram olan sosyal düzeni belirtir⁸⁸. Bu düzene kamusal niteliğin veren ise, zarar görmesi halinde belirsiz sayıda insanın ya da toplum parçasının etkilenmesidir⁸⁹. Gerçekten de mağduru belli olmayan suçlarda genel olarak toplumun mağdur kabul edildiği ve suçun işlenmesi ile belirsiz sayıda insanın haklarının ihlal edildiği kabul edilmektedir.

Kamu düzeninin bozulduğu bir toplumda, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini de kullanabilmeleri mümkün değildir. Bu yönüyle kamu düzeni ile temel hak ve özgürlükler birbirlerinin sınırlayıcısı ve düzenleyicisi konumundadırlar⁹⁰. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, amaç suçların hedefindeki bireyler dışında, toplumun diğer kesimleri açısından da bir tehlike yarattığı ortadadır. Hiç kimse her an suç işlenebilecek, tehlikeli, güvensiz ve kamusal barışın hakim olmadığı bir toplumda yaşamak istemez. Bozulan kamu düzeni neticesinde bireyler de temel hak ve özgürlüklerini serbestçe kullanmayacak hale geleceklerdir. Bu bakımdan suçun düzenlenmesi, kamu barışı yanında bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını da koruma altına alır.

E. Fail ve Mağdur

1. Fail

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçları fail açısından herhangi bir özellik göstermemektedir. Yani suç, özgü suç niteliğinde değildir. Herhangi bir kişi bu

⁸⁸ **TOROSLU**, Cürümlerin Tasnifi Bakımından, S. 350.

⁸⁹ **TEKİNSOY Özge Okay**, İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 16.

⁹⁰ **TEKİNSOY**, s. 17.

suçun faillerinden biri olabilir⁹¹. Her ne kadar, mülga ÇASÖMK' DA suçun bir kamu görevlisi tarafından işlenmesi durumunda cezanın artırılacağı düzenlenmişse de, yeni düzenlemede böyle bir hüküm yoktur. Fail ister sıradan vatandaş, isterse kamu görevlisi olsun verilecek ceza aynıdır.

5237 sayılı TCK'de, 765 sayılı TCK'den farklı olarak suçun oluşması için en az üç kişinin varlığı aranmaktadır. Yani iki kişinin birleşip suç işlemesi durumunda diğer unsurlar oluşsa bile, örgütün varlığından bahsedilemeyecek, ancak iştirak hükümlerine göre hüküm tesis edilebilecektir. Üye sayısını belirlerken, örgütün yöneticilerini ve sıradan üyeleri arasında bir ayırım gözetmeksizin hepsini dâhil etmek gerekir.

Örgüt suçları çok failli suçlardandır. Failler birlikte aynı amaç doğrultusunda hareket ettikleri için yakınsama suçudur⁹². Diğer yandan örgüt suçlarının tek taraflı çok failli suç olduğunu belirtmeliyiz. Zira faillerin hareketleri birbirini karşılayan değil, aynı amaca yönelen hareketlerdir⁹³.

Bu konuda üzerinde durulması gereken önemli bir mevzu da isnat yeteneği olmayan bir suç örgütü üyesinin, asgari sayı belirlenirken hesaba katılıp katılmayacağı meselesidir. Kanaatimizce konuya ilişkin en doğru yaklaşımı, *Hafizoğulları/ Kurşun* koymuş ve isnat yeteneği olmayan kişiye ceza verilmemesi durumunda dahi suç faili olabileceğini söylemiştir⁹⁴. Dolayısıyla isnat yeteneği

⁹¹ TCK md. 6/j: Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi anlaşılır.

⁹² **TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan, Önok R. Murat**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 757; **KAVLAK**, s. 333.

⁹³ **TOROSLU Nevzat**, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınları, Ankara, 2008, s. 306.

⁹⁴ **HAFIZOĞULLARI/KURŞUN**, s. 36; **KAVLAK**, s. 359.

olmayan bir kişi örgüt suçunun da faili olabilmektedir. Yazar, örnek olarak çocuklardan oluşturulan bir dilencilik çetesini göstermiştir. Buna göre dilencilik çetesinin çocuk faillerine ceza verilmese bile, çocukları suça azmettiren diğör örgüt yöneticileri veya üyelerine, örgüt suçundan ötürü ceza verilebilecektir⁹⁵. Gerçekten de, bir kimsenin isnat yeteneğine sahip olmaması, o kişinin suçun faili olamayacağı anlamına gelmemektedir⁹⁶. Bu durum sadece kişiye özel olarak bir ceza verilmeme durumunu oluşturmaktadır⁹⁷. Dolayısıyla isnat yeteneği olmayan fail bakımından ceza verilmeme durumu olsa bile; diğör örgüt üyeleri için örgüt suçu yönünden de sorumluluk devam edecektir.

Kavlak' a göre sorunun bir diğör çözümü için md. 220 düzenlemesine göre uygulamaya yapılıp, işlenmesi planlanan amaç suçların gerçekleşmesi için en azından örgütün üye sayısı ve yapısı bakımından elverişli olmadığı hususu ortaya konulmalıdır. Ancak, sadece fail sayısı bakımından değerlendirme yapıp, bir kişinin isnat yeteneğine sahip olmaması sonucunda, örgütün amaç suçları işlemeye elverişli olmadığı yönünde sonuca ulaşmak her zaman mümkün değildir. Bu durumda amaç suçların nitelikleri de önemlidir. Örnek olarak; *Hafizoğulları/Kurşun'un* vermiş olduğu dilencilik çetesi, isnat yeteneği olmayan birçok çocuktan oluşmuş olsa dahi, amaç suçlar bakımından elverişli bir mahiyet arz edecektir.

⁹⁵ **HAFIZOĞULLARI/KURŞUN**, s. 36.

⁹⁶ **HAFIZOĞULLARI / ÖZEN**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 270. Yazar, isnat edilebilirliği, kusurluluğun ön şartı olarak değil, faile ait bir özellik olarak görülmesi gerektiğini savunmaktadır. Hal böyle olunca isnat yeteneği olmayan birisi, suç faili olabilecek; ancak ceza yerine güvenlik tedbirleri uygulanacaktır.

⁹⁷ Karşıt görüşler için: **TOROSLU Nevzat**, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, 2008 s. 260; **EREM Faruk**, “Cürüm işlemek için Cemiyet Kurmak”, AÜHFD, C: 12, S: 1-4, Y: 1955, s. 51.

2. Mağdur

Ceza hukukunda her suç bir varlık veya menfaati ihlal eder ve bunların sahibi veya taşıyıcısı olan kişi veya şey de mağdur olarak kabul edilir. Dolayısıyla her suçun bir mağduru vardır⁹⁸. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile ihlal edilen varlığın kamu barışı özelinde kamu düzeni olduğu yönündeki görüşümüzü ifade etmiştik. Kamu düzeni topluma ait olan bir varlıktır ve bu bakımdan suçun hukuki konusunun taşıyıcısı da toplumdur. İnsanların en temel hak ve özgürlüklerini kullanmasına engel olan suç örgütleri, bu özellikleriyle toplumun içinde yaşayan her kesimden insanı rahatsız etmekte ve dolayısıyla bu suçla genel olarak zarar görmektedir. Ancak, örgüt kapsamında işlenen suçlardan doğrudan somut bir şekilde zarar gören kişiler suçun gerçek mağduru olarak kabul edilmelidir⁹⁹. Örneğin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyetleri kapsamında yağma suçunu işlerse, mağdur yağma suçu kendisine yöneltilmiş olan kişiler olacaktır. Yine aynı şekilde bir örgüt kapsamında işlenen terör faaliyetlerinin mağduru da somut olarak zarar gören kişilerdir¹⁰⁰.

Yargıtay'ın bir kararına göre suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve üye olma suçları bakımından doğrudan doğruya zarar görmenin söz konusu olmayacağı için suçtan zarar gören olarak davaya katılma imkânı yoktur¹⁰¹. Ancak Yüksek Mahkeme

⁹⁸ **TOROSLU**, Genel Kısım, s. 95.

⁹⁹ **KAVLAK**, s. 360. **ERSAN**, s. 388.

¹⁰⁰ Aksi yönde görüş için bkz. **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 71. Yazara göre örgütlü suçlarda belirli bir kişinin doğrudan doğruya mağdur olmasından söz edilemez.

¹⁰¹ *“sanıklara atılı silahlı terör örgütü yöneticisi olma, silahlı terör örgütü üyesi olma, silahlı terör örgütüne yardım ve suç işleyeni saklama suçlarının niteliği itibarıyla ve bu suçlardan doğrudan doğruya zarar görmeyip, davaya katılma ve dolayısıyla hükmü temyiz etme hakkı bulunmayan katılanlar adına vekillerinin bütün sanıklar hakkında bu suçlardan kurulan beraat hükümlerine yönelik*

isabetli bir şekilde, bu kurala örgüt faaliyetleri kapsamında işlenmesi ağırlaştırıcı neden olan suçlar bakımından bir istisna getirerek, bu suçların mağdurlarının örgüt suçu bakımından da suçtan zarar gören olarak davaya katılabilecekleri yönünde karar vermiştir¹⁰². Bunun sebebi olarak mezkûr suçlarda örgüt suçunun toplumu oluşturan herkes bakımından değil, belli bireyler bakımından tehlike oluşturduğu ve örgütün varlığının bu suçları işlemeyi kolaylaştırması gösterilmiştir¹⁰³. Ancak isabetli olan bu kararın tüm örgütlü suçları kapsayacak şekilde genişletilmesi daha doğru bir uygulama olacaktır.

Öte yandan suçun işlenmesi ile Devlet tüzel kişiliğinin de kurumları bazında güveni sarsıldığı, otoritesi çiğnendiği ve kurumlarının işlerliliği yozlaştırıldığı düşünülebilir. Devlet, toplumuna güvenli ve barış içinde yaşayabilecekleri bir ortamı tesis etmekle görevlidir ve buna engel olan her suçun mağduru da bizzat kendisidir¹⁰⁴. Her ne kadar işlenen her suçun dolaylı mağdurunun Devlet olduğu düşünülse de bazı suçlar açısından bu tehlike daha yakın ve somut bir şekilde görünmektedir¹⁰⁵.

temyiz taleplerinin... CMUK 317. Maddesi gereğince reddine” Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 13.05.2013 T, 2013/1 E, 2013/ 7264 K sayılı kararı. (YENİDÜNYA/İÇER, s. 71-72.)

¹⁰² “...mağdurların suç örgütünün organizasyon kabiliyeti, işlemeyi amaç edindikleri ve işledikleri suçlar ile örgütün korkutuculuğu nedeniyle sanıkların cezalandırılmaları istenen fiilleri ile haklı çıkarlarının zedelendiği anlaşıldığından suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından da davaya katılmalarına karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır...” YCGK, T. 19.02.2013, E. 2012/6-1490, K. 2013/59.

¹⁰³ YENİDÜNYA/İÇER, s. 74.

¹⁰⁴ KAVLAK, s. 361.

¹⁰⁵ TOROSLU, Özel Kısım, s. 96.

III. Türkiye’de Örgütlü Suçların Mevzuat Açısından Gelişimi

A. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu

13.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, yürürlüğe girdiği tarihten, 1 Haziran 2005 tarihine kadar uygulanan ilk Ceza kanunumuzdur. 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunundan (Zanardelli Kanunu olarak anılan) iktibas edilen bu kanunun, 313. maddesi “Ammenin Nizamı Aleyhine İşlenen Suçlar” başlıklı beşinci babın ikinci kısmında “*cürüm işlemek amacıyla teşekkül oluşturma*” suçunu düzenlemekteydi. Cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu mehzaz 1889 İtalyan Ceza Kanununun 248. maddesinden alınmıştır. Madde, 1936, 1978, 1979, 1987, 1991 olmak üzere beş sefer değişikliğe uğramıştır¹⁰⁶. 1979 yılındaki değişiklikten önce maddede açıkça belirtilmiş olan bazı suçların işlenmesi için teşekkül meydana getirilmesi derken, değişiklikten sonra herhangi bir suç için teşekkül meydana getirmek yaptırım altına alınmıştır¹⁰⁷.

Bu düzenlemenin birinci fıkrasına göre: “*Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.*” Maddenin ikinci fıkrasında suçun ağırlaştırılmış bir hali düzenlenmiştir: “*Bu teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse, verilecek ceza bir yıldan üç yıla kadar ağır hapistir.*” Yine üçüncü fıkradaki nitelikli hale göre ise “*Teşekkül*

¹⁰⁶ MEYDAN Nihat/YAPAL Fadime, İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, C. 2, Ethemler Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 1264.

¹⁰⁷ SANCAR Türkan Yalçın, Çok Failli Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998, s. 146.

mensupları dağlarda ve kırlarda veya genel yollarda veya meskun yerlerde içlerinden iki veya daha fazlası silahlı olarak dolaşır veya buluşma yerlerinde veya emin bir yerde silah saklarsa; birinci fıkradaki halde bir yıldan üç yıla, ikinci fıkradaki halde iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.” Görüldüğü üzere, bu fıkra; 765 sayılı TCK’nun etkin olduğu yıllarda teknoloji gelişmediği ve suç ağı henüz bu kadar büyümediği için, o zamanın suç örgütleri olan eşkıya çeteleri (haydutluk) düşünülerek düzenleme yapılmıştır¹⁰⁸. Ayrıca teşekkülün silahlı olması yine bir ağırlaştırıcı neden kabul edilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında *“teşekkülün yöneticileri hakkında yukarıdaki fıkralar uyarınca hükmedilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.”* denilmek suretiyle, örgüt yöneticilerin cezalarının diğer üyelere nazaran daha fazla olması düzenlenmiştir. Örgüt kurucuları hakkında ise herhangi bir özel düzenlemeye yer verilmediği için, diğer örgüt üyeleri gibi cezalandırılacaklardır. Beşinci fıkra, teşekkülün faaliyetleri kapsamında ayrıca cürümler işlenmesi halinde, toplam verilecek cezanın, en ağır cezayı gerektiren suçun en üst haddinden daha fazla olamayacağı yönünde bir ifade yer almaktadır. Burada Kanun mevcut Kanunumuzun aksine gerçek içtima kurallarını uygulamamış; örgüt faaliyetlerinden olmak üzere suç işlenmesi durumunda verilecek cezaya bir azami sınır koymuştur. Altıncı fıkra ise, oluşturulacak teşekkülün asgari sayısının iki olduğu düzenlenmiştir. 1979 yılında değiştirilmeden önce teşekkülün meydana getirilmesinde en az beş kişinin olması aranıyordu¹⁰⁹.

¹⁰⁸ **GÖZÜBÜYÜK Abdullah Pulat**, Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C: III, Genişletilmiş Beşinci Bası, Kazancı Hukuk Yayınları, 1988, s. 196.

¹⁰⁹ **SANCAR**, s. 145, dp. 82.

Kanunun 314. Maddesinde, mevcut kanunumuza göre daha isabetli bir şekilde kurulan teşekküle bilerek ve isteyerek yardım etme fiilleri bağımsız bir suç olarak cezalandırılmıştır¹¹⁰.

Yine 765 sayılı TCK'nın 168. maddesinde¹¹¹, sayılan maddelerdeki cürümleri işlemek üzere silahlı çete teşkil edenlerin cezalandırıldığını görmekteyiz. 5237 sayılı TCK'da 314. maddeye tekabül eden bu düzenlemede sayılan suçlar devletin bütünlüğüne karşı ve Anayasa, yasama yürütme organlarına karşı işlenen suçlardır¹¹². Bir sonraki maddede ise bu suçla alakalı etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir¹¹³.

¹¹⁰ 765 Sayılı TCK m. 314: *"Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır."*

¹¹¹ 765 sayılı TCK m. 168: *"Her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa onbeş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum olur."*

¹¹² KAVLAK, s. 282.

¹¹³ 765 sayılı TCK m. 169: *"Hükümet tarafından ihtar vukuundan evvel veya vukuunu müteakip cemiyeti ve çeteyi dağıtanlar veya bunun teşekkülünden gaye olan cürmün işlenmesini men edenler keza cemiyet ve çetenin teşekkülüne iştirak etmemiş veya bunlar üzerinde bir kumandayı haiz olmamış olmakla beraber hükümet memurlarının veya zabıta kuvvetlerinin ihtarından evvel veya onu müteakip cemiyet ve çeteden mukavemet göstermeksizin çekilerek silahlarını terk ve teslim edenler veya taharriyata başlandıktan sonra töhmette şeriki olanları tevkif ettirmek esbabını istihsal edenler hakkında ceza verilmez."*

B. 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu (ÇASÖMK)

30.07.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu (ÇASÖMK), 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. Maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kaldırılana dek 6 yıl boyunca uygulanmıştır. Kanun uygulandığı yıllarda çok eleştirilse de, ülkemizde örgütlü suçlar bakımından önemli birtakım düzenlemeler getirmiş ve adeta bu suçlarla mücadelede mihenk taşlarından biri olmuştur. Böyle bir düzenlenmenin hazırlanmasında o yıllardaki ülke gündemi etkili olmuştur. Özellikle Susurluk olaylarının patlak vermesi ile mafya, çete, derin devlet, gizli işbirliği gibi kavramlar ülke gündeminde yoğun bir şekilde tartışılmaktaydı. Bu nedenle bu yapılanmalarla mücadele için daha güçlü bir kanunla hukuki önlem alma ihtiyacı sonucunda ÇASÖMK yürürlüğe girmiştir¹¹⁴.

Kanunun birinci maddesine göre ; *“Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak (...) suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç*

¹¹⁴ KAVLAK, s. 285.

yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.”

Düzenleme, mafya ile uzun seneler mücadele eden İtalya’da, Ceza Kanununa 13.09.1982 tarihli ve 646 sayılı yasa ile eklenen ve “*mafya tipi örgüt*” suçunu tanımlayan ünlü 416 bis maddesinin tercüme hataları hariç, birebir alıntısıdır¹¹⁵. Ancak İtalya’da yaşayan bir kurum olan mafya terimi yerine, Türkçeye daha uygun olacağı düşünülerek çıkar amaçlı suç örgütü tabiri kullanılmıştır¹¹⁶. Bu durum, mafya teriminin ülkemiz için uygun olmayacağı düşünüldüğü halde, kanunun aynen iç hukukumuzda nakledilmesinin de Türkiye gerçekleriyle uygun olmayacağı yönünde eleştirilmiştir¹¹⁷. Biz de bir ülkenin sosyal, ekonomik, idari, psikolojik, tarihsel ve coğrafi özellikleri sonucu ortaya çıkan, o topraklara has bir örgütlü suç tipiyle mücadele için düzenlenmiş bir maddenin, aynen alınmasının hatalı olduğunu ve bu durumun ülkemizin kendi problemi için dar veya geniş bir bakış açısı yaratarak, tam olarak oturmayacağı görüşündeyiz. Zira uygulandığı yıllarda göstermektedir ki, kanunun birinci maddesinde tanımlanan suç çok uzun ve çok belirsiz ve geniş bir alan yaratmaktadır. Hal böyle olunca suçta ve cezada kanunilik ilkesi de çiğnenmiş oluyordu¹¹⁸.

Kanun ile ilgili bir diğer sorun da, 765 sayılı TCK m. 313 ile uygulama ikilemi yaratmış olmasıydı. Birinci maddede tanımlanan suç 313. maddeye nazaran

¹¹⁵ **ALACAKAPTAN**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu”, Prof Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004, s. 46.

¹¹⁶ **ALACAKAPTAN**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 46. Yazara göre bu kelime tamamen bizim icadımızdır.

¹¹⁷ **KAVLAK**, s. 290, **SÖZÜER**, s. 95, **ALACAKAPTAN**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 46.

¹¹⁸ **SÖZÜER**, s. 112.

daha özel nitelikte bir örgüt suçudur ve m. 313 kapsamına girmeyen bir suç, ÇASÖMK m. 1 kapsamına evveliyatla girmeyecektir¹¹⁹.

Kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrasında, örgütün silahlı olması halinde cezanın artırılacağı ve hatta silahların hiçbir eylemde kullanılmasa dahi hazırlanmasının ve elde bulundurulmasının yeterli olacağı ve örgütün silahlı sayılacağı belirtilmiştir. Üçüncü fıkra, failin memur veya kamu görevlisi olmasının ağırlaştırıcı bir neden olduğu, dördüncü fıkra ise suçta kullanılan veya suçtan kaynaklanan değerlerin müsadere edileceği düzenlenmiştir.

Yine maddenin beşinci fıkrasında, nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, amaçları birinci fıkra tanımlanan örgütle aynı olan ve yıldırma, korkutma veya sindirme gücünü kullanan açık veya gizli örgütlere de madde hükümlerinin uygulanacağı; altıncı fıkrasında örgüt mensuplarınca veya örgüt adına örgüt üyesi olmayanlar tarafından birinci fıkradaki gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere işlenen suçların ve 765 sayılı TCK'nın 296. maddesindeki cürümün¹²⁰ cezalarının artırılacağı düzenlenmiştir.

¹¹⁹ ALACAKAPTAN, s. 49.

¹²⁰ **765 sayılı TCK m. 296 Cürüm İşleyenleri Saklamak ve Cürümün Delillerini Yok Etmek Cürümü:**
"Her kim hapis cezasından aşağı olmıyan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürümün icrasında failerle evvelce itifak etmiş ve cürümü neticelendirmekte yardımcı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürümün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar, ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen

Kanunun diğ er maddelerinde daha çok koruma tedbirleri ve usul hükümleri mevcuttur. Buna göre, iletişimin dinlenmesi veya tespiti m. 2, gizli izleme m. 3, kayıt ve verilerin incelenmesi m.4, gizli görevli kullanılması m.5, hak ve alacaklara ilişkin tedbirler m. 6, tanığın ve görevlilerin kullanılması m. 7, yurtdışına çıkma yasağı m.9, gizliliğin ihlali, yetkilerin sorumluluğu ve cezalandırılması m. 10, yargılama usulü m. 11, tutukluların muhafazası, cezaların infazı ve şartla salıverilme m. 13, pişmanlık m. 14 hükümleri mevcuttur.

Kanunun 15. maddesi, 765 sayılı TCK m. 314'te düzenlenen cürüm işlemek için oluşturan teşekkül üyelerine yardım suçunun, bu Kanun kapsamında da uygulanacağını belirtmiştir.

Türkiye'nin bu Kanun kapsamında düzenlenen örgütlere karşı savunma geliştirmesi bir ihtiyaç haline gelmiş ve bu konuda özel nitelikte bir kanun ihdas edilmişti. Bunu kabul etmekle beraber, özel ceza kanunlarıyla günü kurtaracak çözümler üretmenin doğru olmadığı kanaatindeyiz. Bu tip sorunların çaresini yine genel Ceza kanunlarına getirilecek düzenlemelerde aramak, hem uygulamada oluşabilecek iki başlılığı engelleyecek hem de mevzuat birliği sağlayacaktır. Bu bakımdan, uygulandığı dönemlerde birçok tartışmayı da beraberinde getiren ÇASÖMK'nun yürürlükten kaldırılması yerinde bir uygulama olmuştur.

cezanın    te birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu fiili usul veya f ruunun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işliyen kimseye ceza verilmez.

Maktulün cesedini saklayan veya saklatan veya H k mete haber vermeksizin ve keşfolunmaksızın g men veya g md ren kimseler üç aydan bir seneye kadar hapis ve elli liraya kadar ağır cezayı nakdi ile cezalandırılır."

C. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Örgütlü suçların bir türü olan terör örgütleri, ülkemizde uzun yıllardan beri çeşitli amaçlarla faaliyet göstermektedir. Gerek bölücü ideolojik terör örgütleri gerekse de uluslararası terör örgütleri, ülkemizin coğrafi konumundan da faydalanıp yıllarca faaliyetlerini sürdürmüş ve sürdürmektedirler. Bu nedenle ülkemiz için bu konuda özel bir düzenleme yapılması ihtiyacı hasıl olmuş ve halen yürürlükte olan 12.4.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir. Yıllar içinde çok çeşitli ve sayıda değişikliğe uğrayan Kanun, her zaman temel insan haklarını ve özgürlüklerini aşırı kısıtlayıcı hükümler getirdiği yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Diğer yandan Kanunda yapılan terör, terör suçlusu, terör suçları tanımlarının çok belirgin olmadığı ve bu durumun suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiği yönünde eleştirilmiştir¹²¹.

TMK m. 1'e göre terörün tanımı şu şekilde yapılmıştır: *“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”* Gerçekten de verilen tanım bazı yönlerden dar bazı yönlerden çok geniş bir tanımdır.

¹²¹ KAVLAK, s. 295.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, uluslararası anlamda bir terör tanımı yapılmamış ve sadece ülkemize yönelik eylemler terör tanımı kapsamında bırakılmıştır. Bu tanımın dar kaldığının bir göstergesidir. Bu durumda uluslararası faaliyet gösteren bir terör örgütünün, maddede sayılan amaçlardan biri için yapılmayan eylemleri terör örgütü tanımının dışında kalacaktır.

Diğer yandan tanım içinde verilen kavramlar açıklanmaya muhtaç, muğlâk ve belirsiz kavramlardır. Bu da tanımın geniş kapsamda bırakıldığını bir göstergesidir¹²².

Kanunun 2. Maddesinde terör suçlusu tanımı yapılmıştır. Buna göre, “*Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır.*” Görüldüğü üzere, terör örgütünün mensubu olmak için örgüt kapsamında suç işlemeye gerek yoktur. İleride detaylı şekilde açıklanacağı üzere örgütün üyesini her zaman hazır bir şekilde elinin altında bulundurması ve kullanabileceği düşüncesini oluşturması durumunda dahi örgüt üyeliği gerçekleşecektir.

Kanun üçüncü maddesinde mutlak terör suçlarını saymıştır. TCK m. 302 (Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak), m. 307 (Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma), m. 309(Anayasayı ihlal), m. 311 (Yasama organına karşı suç), m. 313 (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan), m. 314 (Silahlı örgüt), m. 315 (silah sağlama), m. 320 (Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma), m. 310 (Cumhurbaşkanına suikastta bulunma) suçları mutlak

¹²² HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, s. 60, dp. 15.

terör suçlarıdır. Dördüncü maddede ise terör amacı ile işlendiği takdirde terör suçu sayılan suçlar uzun bir liste halinde düzenlenmiştir¹²³.

Bu suçların dışında kalan suçlar, terör amacı ile işlenseler dahi terör suçu sayılmayacaktır. Hal böyle olunca terör örgütü tarafından örgüt kapsamında işlenen bir suçun terör suçu sayılmaması gibi bir durum ortaya çıkacaktır¹²⁴. Bu durum kanımızca kanunun amacıyla bağdaşmamaktadır. Terör örgütlerinin diğer suç örgütlerinden farkı amacında ortaya çıkar. Bu bakımdan amaçları aynı olan farklı suçların birinin terör suçu sayılıp bir diğerinin sayılmaması kanımızca hatalı bir yaklaşım olmuştur.

TMK m. 5'te işlenen suçların terör suçu sayılması sonucunda cezalarda nasıl bir artış yapılacağı düzenlenmiştir. Buna göre tayin edilecek hapis cezaları ve adli para cezaları yarı oranında artırılarak verilecektir. Cezaların üst sınırının da aşılabileceği, fakat müebbet hapis cezası yerine ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası

¹²³ Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar, .

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar,

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları,

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

d) Anayasanın 120nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar,

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç.

¹²⁴ HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, s. 69.

verileceği belirtilmiştir. İkinci fıkrada ise, suçun örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenmiş olması dolayısıyla, ilgili maddesinde cezasının artırılacağı öngörülmüşse, artırımın sadece bu madde hükmüne göre yapılması, ancak yapılacak artırımın cezanın üçte ikisinden az olamayacağına hükmedilmiştir. Ayrıca son fıkrada madde hükümlerinin çocuklar için uygulanmayacağı da belirtilmiştir.

TMK m. 6'da açıklama ve yayınlama başlığı altında, isim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek, kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayanlara veya bu yolla kişileri hedef gösterenlere bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verileceği düzenlenmiştir. Maddenin diğer fıkralarında suçun nitelikli halleri belirtilmiştir.

Konumuz açısından da önemli olan TMK m. 7'de terör örgütü kuranlar ve bu örgütün propagandasını yapanlar hakkındaki cezalar düzenlenmiştir. Buna göre *“Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.”* Kanun atfıyla 5237 sayılı TCK m. 314'e, bu maddenin göndermesiyle de TCK m. 220 hükümlerine başvurarak; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun terör örgütleri bakımından da genel nitelikte bir hüküm olduğunu belirtebiliriz. Bu bakımdan terör örgütlerinin örgütlü suçların bir çeşidi olduğu ve özel düzenlemelerde hüküm bulunmayan hallerde TCK m. 220 hükümlerinde gidilmesi gerektiğini bir kez daha vurgulayalım. Maddenin ikinci fıkrasında ise terör örgütlerinin propagandasını yapanların

cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bu konu hakkında ikinci bölümde karşılaştırmalı olarak durulacağından şimdilik değinmekle yetinelim.

4422 Sayılı ÇASÖMK hakkında yaptığımız açıklamalar, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu hakkında da geçerlidir. Şöyle ki; terörle mücadele için alınması gereken hukuki önlemlerin, özel bir kanunla yapılması taraftarı değiliz. Sorunun büyüklüğü ve ihtiyacın kesinliği konusunda şüphe yoktur. Ancak özel bir kanunla yapılanlar, Türk Ceza Kanunu çerçevesinde de yapılabilir. Aksayan ve çözüm ihtiyacı hisseden her konuda özel bir ceza kanunu çıkartmak; uygulamada da görüleceği üzere, sorunları çözmeyi değil, çoğaltmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Kanunun ortaya çıktığı günden bugüne kadar yapılan değişiklikler bizi bu konuda haklı çıkarmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM: SUÇUN UNSURLARI

I. Genel Açıklamalar

Çalışmamızın ikinci bölümünde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçunun ceza hukuku tekniği bakımından özellikleri üzerinde durulacak, bu anlamda düzenlemede eksik veya hatalı görülen tartışmalı konular üzerinde ilgili doktrin görüşleri ve yargı kararlarına değinerek aktarılmaya çalışılacaktır.

26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun son değişikliklerle beraber Suç işlemek amacıyla örgüt kurma başlıklı 220. maddesi şu şekildedir:

“ (1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

(2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

(4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

(5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.

(7) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

(8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Yine kanunun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun etkin pişmanlık hükümlerini düzenleyen 221. Maddesi de şu şekildedir:

(1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.

(5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

(6) (Ek: 6/12/2006 – 5560/8 md.) Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

II. Maddi Unsur

TCK m. 220'nin birinci fıkrasında örgüt kurma ve yönetme, ikinci fıkrasında örgüte üye olma, beşinci fıkrasında örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleme, altıncı fıkrasında örgüte yardım etme ve son fıkrasında örgüt propagandası yapma fiilleri yaptırım altına alınmıştır. Bu fiilleri incelemeden önce örgüt ve suç işlemek üzere örgünleşme kavramlarının özellikleri ve unsurları üzerinde duracağız.

A. Örgüt Kavramı ve Örgünleşme

Herhangi bir suçun örgüt faaliyetleri kapsamında işlendiğini belirlemek hem maddi ceza hukuku, hem de ceza usul hukuku açısından önemli sonuçlar ve farklılıklar doğurur. Bu farklılıklar genellikle örgütlü suçların soruşturma yöntemlerinde şüpheli veya sanığın aleyhine daralan bir özgürlük alanı oluşturan önlemler alınmasıdır. Kişinin temel haklar ve özgürlükler bakımından adil bir şekilde yargılanabilmesi için örgütlü suçların istisna olduğu ve birtakım belli unsurların bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkacağının kabul edilmesi gerekir. Bu unsurların birlikte veya en azından çoğunluğunun mevcut bulunması durumunda suçun örgüt kapsamında işlendiği, aksi durumlarda ise genel iştirak kurallarının uygulanmasının gerektiği kabul edilmelidir.

TCK m. 220'de örgüt kavramının açık ve net bir şekilde tanımı yapılmamıştır. Birinci fıkrada örgütün üye sayısının en az üç kişi olması gerektiği belirtilmiş ve yine amaç suçları işlemek için araç ve gereç bakımından uygun olması aranmıştır. Bu boşluğun yargı kararlarıyla doldurulmaya çalışıldığı ve örgütün varlığını tespit etmek amacıyla kullanılacak birtakım kıstaslar getirildiğini görmekteyiz. Buna göre bir örgütün varlığının kabul edilebilmesi için en az üç

kişiden oluşan ve üyelerinin arasında gevşek de olsa bir hiyerarşik yapıyla birlikte iş bölümü bulunan, suç işlemek düşüncesinde süreklilik gösteren, fiili bir birleşmeyle birlikte amaçladığı suçları işlemeye araç ve gereç özellikleri bakımından elverişli bir yapısı bulunan bir suçlu grubu gerekmektedir.¹²⁵ Kanaatimizce hiyerarşik yapılanma unsuru, suç örgütlerinin büyük çoğunluğunda bulunmasının ve ispat hukuku açısından büyük yarar sağlamasının yanında, suç örgütü olmanın olmazsa olmaz mutlak bir unsuru değildir. Bu konuyu yeri geldiğinde ayrıntılı açıklayacağız.

1. En az üç kişiden meydana gelme

Madde metninde açık bir şekilde ifade edildiği üzere, örgütün varlığının kabul edilmesi için en az üç kişiden meydana gelen bir grubun varlığı gerekmektedir. Kanımızca, bu üç kişilik mevcudun içine herhalde örgütün kurucuları ve

¹²⁵ Yargıtay 11. CD, T. 20.02.2008, E. 2007/8458, K. 2008/915. (www.kazanci.com)

“...Tanımdan da görüleceği üzere suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedilebilmesi için,

- a- Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.*
- b- Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.*
- c- Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.*
- d- Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.*
- e- Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir. “*
YCGK, K. 3.4.2007, E. 2006/10-253, K. 2007/80.

yöneticilerini de dâhil etmek lazımdır¹²⁶. 5237 sayılı TCK, eski kanunun düzenlemesinden ayrılarak örgütün meydana gelmesi için gereken asgari sayıyı ikiden üçe çıkarmış¹²⁷ ve Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile uyum sağlamıştır¹²⁸.

Bununla birlikte üç kişinin bir araya gelerek işlediği her suç, örgüt kapsamında değerlendirilemez¹²⁹. Zira on kişinin basit iştirak halinde işlediği bir suç olabileceği gibi, en alt limit olan üç kişinin de örgüt kapsamında işlediği suçların olması mümkündür. Bu bağlamda, “*örgütün üye sayısı ve araç gereç bakımından amaç edindiği suçları işlemeye elverişli olması*” ifadesi önemlidir ve araç ve gereç uygunluğunun üye sayısı ile de paralellik taşıması gerekir. Böylece örgütün amaç suçları işlemek için yeterli elemanı mevcutsa ve bu sayı en az üç ise, suç örgütü için şartlar oluşmuş olacaktır.

Aynı husus maddenin gerekçesinde de şu şekilde belirtilmiştir: “*Her ne kadar en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç*

¹²⁶ Aksi yöndeki görüş için bkz. **ŞEN**, s. 57. Yazar lâfzî yorum yaparak, suç örgütünün kurucuları ve yöneticileri ile üyeleri arasında kanunun hem cezai sorumluluk yönünden hem de kavram yönünden ayırım yaptığı, bu sebeple üye sayısının kurucular ve yöneticiler haricinde en az üç olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

¹²⁷ **765 Sayılı TCK md. 313/6**: “*Bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesiyle oluşur.*”

¹²⁸ **PARLAR Ali, HATİPOĞLU Muzaffer**, Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yay., 2008, s. 3245.

¹²⁹ “*...Soyut olarak, sanık sayısının üç kişiden fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir.*” **Yargıtay 10. CD, T. 16.3.2006, E. 2005/20232, K. 2006/3871.**

bakımından somut bir tehlike oluşturmazabilir.”¹³⁰ Yine gerekçede verilen örneğe göre, üç kişiden oluşan bir örgütün devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçlar açısından somut bir tehlike taşımayabilirken, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir¹³¹.

Böylece kanun metninde verilen sayı asgari bir ifade olup, bu sayının altında olan birleşmeler örgüt kapsamında değerlendirilemeyecektir. Bununla birlikte örgütün üye sayısı, işlemeyi amaçladığı suçlar bakımından somut bir tehlike oluşturacak yeterlilikte ise, diğer şartları da birlikte değerlendirerek, örgütün varlığı kabul edilecektir¹³². Örgüt kapsamında herhangi bir amaç suçun işlenmesine de gerek yoktur. Bu bağlamda suç, neticesiz bir suçtur.

2. Hiyerarşik Yapılanma ve İşbölümü

Kanunun suç saydığı fiilleri, belirli bir organizasyon bünyesinde gerçekleştirmek, hem bu suçların işlenmesini bireysel işlenen suçlara göre çok daha kolaylaştırır hem de suçların tespit edilmesini ve soruşturulmasını zorlaştırır. Zaten örgütlü suçları da toplum için bu kadar tehlikeli hale getiren de bu özellikleridir. Bir suç örgütünün iç organizasyonu ne kadar güçlü olursa, toplum için arz ettiği tehlike

¹³⁰ **ARTUK M. Emin, GÖKCEN Ahmet, YENİDÜNYA Ahmet Caner**, Gerekçeli Ceza Kanunları, 8. Bası, Ankara, 2009, s. 236.

¹³¹ **ARTUK, GÖKCEN, YENİDÜNYA**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 236.

¹³² Aynı yönde bkz. **EVİK Vesile Sonay**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013 s. 676. Diğer yandan yazar, kanunun asgari bir sayı vermesini doğru bulmamakta, her olayın somut özelliklerine göre değerlendirme yapıp, örgütün varlığı için gerekli üye sayısını tespit etmenin daha doğru olacağını düşünmektedir. Kanaatimizce örgüt için asgari sayı verilmesi bir referans noktası olması açısından yararlıdır.

de o kadar büyüktür. Örgütün iç organizasyonunun güçlü olması ise sıkı bir hiyerarşik düzenin ve planlanmış bir iş bölümünün varlığına bağlıdır.

Şurası kesindir ki, amaçlarında başarılı olan örgütlerin ve özellikle sınır aşan suç örgütlerinin ve mafyanın, örgütsel yapılarındaki organizasyon mükemmele yakın şekilde işlemektedir. Gerçekten de bu tür sınır aşan ve büyük çaplı örgütlerde amaç suçları işlemek üzere sıkı bir hiyerarşi, iş bölümü ve her türlü araç, gereç ve donanımın bulunması başarılı olmak için kaçınılmaz gerekliliktir. Hatta bu yapılanmaların çoğunda askeri organizasyonlardan daha katı ve disiplinli bir hiyerarşik düzen olduğu bile söylenebilir¹³³.

Yukarıda belirttiğimiz durumun dışında, aralarında herhangi bir ast-üst ilişkisi bulunmadan, amaç suçların işlenmesi için sadece basit bir iş bölümü yapmış olan küçük çetelerinde bulunabileceği kanısındayız. Zira örgüt üyeleri kendi aralarında bir lider veya örgütü yöneten üst bir grup belirlemek zorunluluğunda değildirler¹³⁴. Bu bakımdan özellikle basit oluşumlu çete suçlarında hiyerarşi unsurunun bulunmaması durumunda dahi örgütlü suçun oluşabileceğini düşünmekteyiz. Bize göre, aralarında herhangi bir lider veya yönetim kadrosu belirlemeden sadece işlenecek suçları iş bölümü kıstasına göre organize bir biçimde işleyen bir çete dahi, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüttür¹³⁵. Bu sebeple, TCK m. 220 kapsamına uluslararası

¹³³“...failler örgütteki konumlarına göre, yönetici veya üye olacaklardır. Örgütü sevk ve idare eden fail yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda hiyerarşik yapısına dahil olan fail ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edilecektir.” **Yargıtay 9. CD, T. 11.3.2014, E. 2011/10473, K. 2014/2696**

¹³⁴ **ANTOLISEI Francesco**, Manuale di diritto penale, parte speciale, Vol. I-II, Milano 1986, s. 725. (Akt. **SANCAR**, s. 149.) Yazara göre, suç örgütünde liderlerin varlığı sırf bir ihtimaliyet teşkil eder.

¹³⁵ Doktrinde çoğu yazar aksi yönde düşünmekte ve örgütün varlığı için gevşekte olsa bir hiyerarşik yapılanmanın varlığını aramaktadır. **KAVLAK, s. 373, YENİDÜNYA/İÇER, s. 26, SÖZÜER Adem, “Çıkar**

faaliyet gösteren bir sınır aşan suç örgütü girdiği gibi, basit bir serseri çetesi dahi girebilecektir.

Kanun metninin, örgüt kurucuları ve yöneticilerini, örgüt üyelerinden ayrı olarak yaptırıma tabi tutması, suç örgütlerinin illaki hiyerarşik bir düzende yapılanması gerektiği anlamına gelmez. Elbette, pratik deneyimler örgütlerin çoğunlukla astlık-üstlük ilişkisi biçiminde var olduklarını gösterebilir. Yalnız şu da var ki, örgüt üyelerinin hepsi örgütün kuruluş aşamasında var olabileceği gibi, yönetiminde de söz sahibi olabilir. Yani örgütü oluşturan kişilerin hepsi, aynı yetkiye sahip olabilir. Böyle bir durumda örgütün belirli bir yönetim kadrosu olmadığı ve hiyerarşik düzeninin yokluğu sebep gösterilip, failleri cezasız bırakmak, adaletli bir durum oluşturmayacaktır. Ne var ki, kanun koyucu da bizim gibi düşünmeyip, örgütlü suçtan bahsedebilmemiz için mutlaka gevşekte olsa hiyerarşik yapının aranmasının gerekli olduğunu düşünmüş olacak ki, TCK m. 220/7 hükmünü düzenlerken, “*hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte*” ifadesini kullanmıştır.

Diğer yandan Türkiye’nin de imza koyduğu Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 2/a maddesinde örgütlü suç grubu “*doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belirli bir süreden beri varolan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup*” şeklinde tanımlanmıştır¹³⁶. Görüldüğü üzere tanıda örgütlü suç gruplarının varlığı için hiyerarşik bir yapılanma şart

Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye Boyutları”, Avrupa Birliği’ne Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele, Panel, İstanbul, 2002, s. 51.

¹³⁶ YENİDÜNYA/İÇER, s. 8.

koşulmamıştır. Her ne kadar bu Sözleşme kapsamına birinci bölümde bahsettiğimiz tüm örgütlü suç tipleri girmese de, savunduğumuz düşünce açısından iyi bir referans noktası oluşturur.

Suç örgütlerindeki hiyerarşik yapının kaynağı, akrabalık bağları, yönetici-çalışan, astlık-üstlük, mahalle arkadaşlığı gibi ilişkiler olabilir. Zaten suç örgütlerinin temelleri genellikle bu tür ilişkilere dayanır. Birbirlerini hiç tanımayan insanların rastgele bir araya gelip suç örgütü kurması yaşamsal deneyimlerle örtüşmeyen bir varsayımdır. Örneğin legal yöntemlerle para kazanmak için kurulan bir şirket kapsamında, daha sonradan suç işlenmeye başlanır ve yöneticiler suç örgütünün lideri, çalışanlar ise üyeleri olarak görev alırsa, diğer unsurlarının da varlığı halinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu oluşmuş olur. Aynı şekilde bir devlet kurumunda üst konumdakiler ve alt konumdakiler aynı hiyerarşik düzen ile suç işlerse ve diğer unsurlar da beraberinde varsa, örgüt suçu işlenmiş olur¹³⁷.

Bunun yanında örgüt üyeleri arasında belirli bir işbölümünün olması kanımızca mutlaka aranması gereken bir kıstastır. Zira organize bir yapılanma asıl kimliğini failler arasındaki bu özel işbölümü ve planlı ortaklıkta bulmaktadır. Suçların örgüt kapsamında işlenmesinin belki de en önemli nedeni, işbölümünün faillere suç işlerken sağladığı kolaylıklardır. Bu bakımdan suç örgütleri gelişigüzel

¹³⁷ Aksi yönde görüş için: **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 26. Yazarın “yatay ilişkiler bir örgütün varlığını sonuçlayamaz” iddiasındaki yatay ilişkiler ifadesini örgüt suçları bağlamında ne anlama geldiğini anlayamamaktayız. **ÖZGENÇ**, Suç Örgütleri, s. 17. Yazara göre yasal ve mevzuatsal bir ilişkinin sonucu olarak meydana gelen hiyerarşik yapılanmalar, ilgili mevzuatın dışında bir hiyerarşi oluşturmuyorsa suç işlemek için kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedilemez.

bir yapılanma değil, aralarında dayanışma bulunan disiplinli gruplardır¹³⁸. Ancak örgütün her bir üyesinin, örgüt kapsamında işlenen her suça mutlaka aktif bir şekilde katılımları gerekmez. Örgütün istenildiği zaman üyesini kullanabileceğini bilmesi yeterlidir.

3. Süreklilik ve Belirsiz Sayıda Suç İşlenmesi

Suçların örgüt kapsamında işlendiğinin tespiti için belirleyici kıstaslarından biri de birleşmenin geçici olmayan ve sürekli bir yapılanma sergilemesidir¹³⁹. Bu bağlamda suç, kesintisiz (mütemadi) bir suçtur¹⁴⁰.

Amaç suçları işlemek üzere bir araya gelen örgüt üyeleri, bu suçları işlemeyi belirli olmayan bir süreye yaymış olmaları gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sürekliliğin işlenecek suçlar bakımından değil, örgütün bizzat kendi yapılanması bakımından aranması gerektiğidir¹⁴¹. Zira TCK m. 220 uygulamasında fiili birleşme yeterli olup örgüt faaliyetlerinden olarak henüz hiçbir suç işlenmese dahi, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu tamamlanmış olacaktır¹⁴². Diğer bir anlatımla, yeni kurulmuş bir örgüt, henüz bünyesinde suç işlenmemiş dahi olsa, amaç

¹³⁸ **COŞKUN Atila**, Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, İstanbul, 2002, s. 18.

¹³⁹ **TCK m. 220 gerekçesi**: “...Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibarıyla, devamlılık arz eder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun konu veya mağdur bakımından somutlaştırılması gerekir. Buna karşılık, örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir.”

¹⁴⁰ **KAVLAK**, s. 346, **ŞEN**, s. 19, **HAFIZOĞULLARI/ÖZEN**, Genel Hükümler, s. 215.

¹⁴¹ **KAVLAK**, s. 369, **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 16.

¹⁴² **ÖZGENÇ**, s. 16.

suçları işlemeye elverişli bir örgünlüğü varsa ve her an suç işleyebileceği tehdidini oluşturuyorsa, örgüt üyeleri sırf bu sebeple cezalandırılabilir¹⁴³. Böylece suçun aynı zamanda neticesiz bir suç olduğunu belirtmek gerekir. Bu noktada da süreklilik unsuru, işlenmemiş suçlar bakımından değil, örgütün kendi varlığı için aranacaktır. Örgütün varlığı, kamu barışı için sürekli bir tehlike durumu oluşturuyorsa; süreklilik unsuru meydana gelmiş demektir¹⁴⁴.

Örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçların da basit iştirak halinde işlenen suçlardan farklı olarak, belirsiz bir süreye yayılması gerekmektedir. İştirak halinde işlenen suçlarda somut olarak bir plan, görev paylaşımı ve işbölümü mevcut olabilecek olsa da, birliktelik planlanan suç işlendiği zaman ortadan kalkmaktadır¹⁴⁵. Ancak örgütlü yapılanmalarda örgütün sürekliliği esas olduğundan, birliktelik herhangi bir suçun işlenmesinden sonra ortadan kalkmaz. Örgüt henüz ne zaman ve nasıl işleneceği dahi kararlaştırılmamış birçok suçu işlemek için hazırdır ve bu suçların önceden somut olarak bilinmesine de gerek yoktur.

Kanımızca örgütlü suçları tarif ederken sürekliliği ifade etmek için “suç programı” ifadesini kullanmak hatalıdır. Zira eğer bir suç programı varsa, bu işlenecek suçların az çok belli olduğu ve program tamamlandıktan sonra birlikteliğin de sona erebileceği manasına gelmektedir. Hâlbuki örgüt soyut bir özellik arz eder ve

¹⁴³ TOROSLU, Özel Kısım, s. 263.

¹⁴⁴ “...Sanıkların suç işleme amacıyla kurulmuş örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yönünden elverişli sayısal çoğunluk, araç ve gerece sahip bulunduğu saptanmış ise de... bir kısım sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ olduğu ve **suç işleme iradelerinin devamlılık arz ettiği** hususlarının kuşkulu kalması karşısında... yüklenen suçların sabit olmadığına kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.” YCGK, T. 14.02.2012, E. 2011/10-212, K. 2012/42,

¹⁴⁵ TOROSLU, Özel Kısım, s. 264, EVİK, s. 682.

faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar, kısa dönemde programlanabilse de, bütünüyle baktığımızda belirginleştirilemeyen birden fazla sayıda ve türde suçlardan oluşmaktadır.

Burada değinilmesi gereken önemli bir husus da; örgütün askıya alınması durumudur. Örgüt üyelerinin bir suç işledikten sonra bir seferki suça kadar, faaliyetlerine ara vermesi ve daha sonra tekrar birleşmeleri, diğer bir anlatımla örgütü dönemlik olarak askıya almaları, süreklilik unsurunu kesintiye uğratmamaktadır¹⁴⁶. Zira faaliyetlerine dönemlik olarak (örneğin sadece yaz mevsiminde suç işleyen bir terör örgütü veya sadece vergi iadesi dönemlerinde faaliyet gösteren bir dolandırıcılık örgütü) devam eden bir örgüt de, kamu barışı için aynı tehlikeyi arz etmektedir.

Uzun yıllar faaliyet göstermiş suç örgütlerinin, süreklilik unsuru bakımından tespit edilmesi çok sıkıntılı olmasa da, henüz kurulmuş ve faaliyetleri arasında çok az suç işlenmiş veya hiç suç işlenmemiş bir örgütün, basit iştirakten ayırt edilmesi oldukça zordur. Burada yapılması gereken, örgütün varlığını diğer unsurlarla beraber değerlendirip, dışsal tüm etkenleri de göz önünde bulundurmaktır¹⁴⁷. Bu değerlendirme çok iyi yapılmalı ve örgütün suç işleme düşüncesi somut bir şekilde ortaya konmalıdır¹⁴⁸. Örnek olarak, henüz suç işlememiş bir örgütte bulunan suç için hazırlanma iradesi, aralarındaki katı hiyerarşi ve oldukça fazla olan üye sayısı, örgütün varlığının tespiti açısından faydalı ipuçları olacaktır¹⁴⁹.

¹⁴⁶ KAVLAK, s. 369.

¹⁴⁷ KAVLAK, s. 372.

¹⁴⁸ YENİDÜNYA/İÇER, s. 20.

¹⁴⁹ KAVLAK, s. 372.

4. Araç ve Gereç Bakımından Amaç Suçları İşlemeye Elverişli Olması

TCK m. 220/1 hükmü “...örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde...” demek suretiyle, örgüt suçlarının cezalandırılabilmesi için somut bir tehlike olması gerektiğini düzenlemiştir¹⁵⁰. Bu bağlamda suç, somut bir tehlike suçudur¹⁵¹. Örgütün amaçladığı suçları işlemesi için gerekli örgünlüğe ulaşması, araç ve gereçlerinin nitelikleri ve sayıları bakımından suçları işlemeye elverişli ve üye sayısının da yeterli miktarda olması gerekmektedir¹⁵².

Kanun elverişliliğin, amaç suçlar yönünden aranmasını istemiş olmasına rağmen, doktrinde amaç suçlardan bağımsız olarak örgütün nihai amacı bağlamında aranması gerektiği yönünde düşünceler vardır¹⁵³. Biz bu düşünceye katılmıyoruz. Elverişlilik unsuru, örgütün amaçladığı suçlar açısından aranmalıdır. Zira aksi düşünce yasadışı bir amacı olup, bu amaca ulaşmak için hiç suç işlemeyen bir yapılanmaların suç örgütü olarak değerlendirilmesinin önünü açmaktadır¹⁵⁴. Örneğin yasal yollarla kurulan bir derneğin gizli bir yasadışı amacı olabilir; fakat bu amaca ulaşmak için işlemeyi planladığı suçlar açısından elverişli bir yapılanması yoksa suç örgütü kapsamında değerlendirilmeyecektir.

¹⁵⁰ **GÖREN Sami**, En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 1216..

¹⁵¹ **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 763, **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 30, **ÖZEK**, s. 228.

¹⁵² **TCK m. 220 gerekçe**: “... Her ne kadar en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmaz. Bu nedenle örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır.” **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, Gerekçeli Ceza Kanunu, s. 236.

¹⁵³ **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 763.

¹⁵⁴ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 32.

Her örgütün toplum için somut tehlike oluşturup oluşturmadığı, amaçladığı suçlar için ayrı ayrı düşünülmelidir. Örneğin suç aracı olarak sadece bıçakları olan bir örgütün terör suçlarını işlemek için elverişli olmayacağı açıkken, basit hırsızlık veya yağma suçları için elverişli olabileceği söylenebilir. Aynı şekilde silahsız bir örgütün, hükümete karşı darbe suçları bakımından elverişli olmayacağı, fakat basit hırsızlık suçları bakımından yeterli olacağı açıktır.

B. Örgüt Kurma veya Yönetme

1. Örgüt Kurma

TCK md. 220/1 hükmüne göre “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler... iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Maddede “*kuranlar veya yönetenler*” dediği için seçimlik hareketli bir suçtur. Buna göre bir kişinin suç örgütü kurması cezalandırılması için yeterlidir. Ayrıca bu örgütü yönetmesi gerekmez. Aynı şekilde örgütü kuran kişi aynı zamanda örgütün yöneticiliğini de yapıyorsa sadece bir kere cezalandırılacaktır¹⁵⁵.

Örgüt kurmak, var olmayan bir örgütün oluşturulması ve meydana getirilmesidir¹⁵⁶. Kurucunun veya kurucuların, örgütün oluşturulması için gerekli ve belirleyici bir takım davranışlarda bulunması gerekmektedir. Örgütün yönetici kadrosunu tayin etmek, örgütün merkezini ve amblemini belirlemek, suç organizasyonunu oluşturmak, amaç suçları belirlemek ve bu suçları işlemek için gerekli araçları temin etmek gibi fiiller bu davranışlara örnek olarak gösterilebilir.

¹⁵⁵ CANAK Erkan, s. 91.

¹⁵⁶ ERSAN Aykut, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, İÜHFM, Y. 2003, C. LXXI, S. 1, s. 383; KAVLAK, s. 387; EVİK, s. 683.

Örgüt, zımnî veya açık bir şekilde kurma iradesinin ve elverişlilik unsurunun tezahür etmesiyle kurulmuş olur. Herhangi bir şekil şartı yoktur¹⁵⁷. Suç işlemeyi amaç edinmiş bir organizasyonu meydana getirmek iki şekilde mümkün olabilir. İlk seçenek daha önce mevcut olmayan bir suç örgütü oluşturmak ve bu örgütü amaç suçları işleyebilecek yetkinliğe ulaştırmaktır. Bunun için örgüt kurucusunun elverişlilik unsuru bağlamında en az iki kişiyi daha bu yapıya dâhil etmesi gerekir¹⁵⁸. Diğer ihtimal ise, çeşitli amaçlarla (dernek, vakıf, sendika, siyasi parti vs.) zaten kurulmuş olan örgütlü yasal bir yapıyı, suç işleyen bir örgüte çevirmektir. Zaten hâlihazırda organize bir yapıya ulaşmış topluluğun, suç işlemek için kullanılması durumunda da, yeni bir suç örgütü kurulmuş olur ve kurucuları TCK md. 220/1 hükmüne göre cezalandırılır.

Örgütün tam olarak kurulmasından sonra, amaç suçlar işlenmese dahi suç tamamlanmış olacaktır. Bu bakımdan suç, bir tehlike suçudur. Ayrıca örgütün, amaç suçları işleyebilecek örgünlüğe ulaşması ve elverişli olması arandığı için, tehlikenin somut bir şekilde oluşmuş olması arandığı için somut tehlike suçudur¹⁵⁹.

2. Örgüt Yönetme

TCK md. 220/1'deki seçimlik hareketlerden biri de kurulmuş bir örgütü yönetmektir. 5237 sayılı TCK, 765 sayılı mülga ceza kanununun aksine, örgüt

¹⁵⁷ YENİDÜNYA/İÇER, s. 35.

¹⁵⁸ YENİDÜNYA/İÇER, s. 35.

¹⁵⁹ ÖZGENÇ İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 196; YENİDÜNYA/İÇER, s. 35, TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 758.

yöneticisi olmayı ağırlaştırıcı bir neden olarak değil, suçun temel şekli olarak düzenlemiştir¹⁶⁰.

Örgütü yönetmek, örgüt içindeki hiyerarşik yapılanmada üst sıralarda bulunup, karar almak, uygulatmak, organizasyon ve koordinasyonu sağlamak, gerektiği zamanlarda örgüt adına inisiyatif almak, emir vermek, yönlendirmek ve idare etmek anlamına gelmektedir¹⁶¹. Bir kimsenin yönetici olup olmadığı, somut olayda hiyerarşik yapı içinde aldığı görevlere ve konumuna, diğer örgüt üyeleri üzerindeki etkisine göre belirlenir¹⁶².

Örgütün kurucuları genellikle, aynı zamanda, örgütün yöneticileri olarak görev alsalar da; bu şart değildir. Ancak böyle olsa dahi kişiye tek bir ceza verilecektir. Diğer yandan örgüt lideri, örgütün en üst düzey yöneticisidir ve bu durum hiyerarşik yapıda daha altta bulunan yöneticilerin, örgüt yönetme suçundan sorumlu olmaması anlamına gelmez¹⁶³. Üye sayısı çok olan büyük çaplı örgütlerde, il, bölge ve hatta ülke sorumluları dahi bulunabilir. Ayrıca bir örgütün şehir ve dağ yapılanmalarının yönetici kadroları ayrı olabilir. Bu durumda her bir yönetici bu sıfatından dolayı örgüt yönetme suçundan sorumlu olacaktır.

¹⁶⁰ 765 sayılı mülga TCK md. 313/4: *“Teşekkülün yöneticileri hakkında yukarıdaki fıkralar uyarınca hükmedilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.”*

¹⁶¹ **EVİK**, s. 684; **KAVLAK**, s. 388; **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 35.

¹⁶² *“... faillerin örgütteki konumlarına göre, yönetici veya üye olarak nitelendirilerek, örgütü sevk ve idare eden failin yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda hiyerarşik yapısına dahil olan failin ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edileceği nazara alındığında...”* **Yargıtay 18. CD, E. 2015/4, K. 2015/108. (www.uyap.gov.tr)**

¹⁶³ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 36.

Örgüt yönetmek fiili kesintisiz bir fiil olduğundan, suç mütemadi bir suçtur¹⁶⁴. Bir kimse sıradan örgüt üyesi iken yönetici, yönetici iken de sıradan üye konumuna gelebilir. Her iki ihtimalde de, zamanaşımı kuralları göz önünde tutularak, örgüt yöneticiliği suçundan takip yapılır.

3. TCK md. 220/5 Hükümünün Değerlendirilmesi

Örgüt kurucularının ve yöneticilerinin ceza sorumluluklarından bahsettikten sonra bu konuyla ilgili ayrıca maddenin beşinci fıkrasına değinmekte de yarar vardır. TCK md. 220/5 hükmüne göre, “*örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.*” Bu hüküm, örgüt yöneticilerinin sorumluluğunu çok genişlettiği ve adeta ceza hukukunun evrensel bir ilkesi olan “*suç ve cezaların şahsiliği*” ilkesini ihlal ettiği gerekçesiyle çok tartışmalıdır¹⁶⁵.

Konuyla ilgili görüşümüzü açıklamadan önce Claus Roxin tarafından geliştirilen “*organize hâkimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik*” kavramından kısaca bahsetmekte fayda vardır. Roxin’e göre, hiyerarşik yapısı çok katı ve iyi organize olmuş büyük çaplı örgütlerde, sistem gücü elinde bulunduran yönetici tarafından kontrol edildiği için, somut olayda suçu kimin işlediğinin bir

¹⁶⁴ ÖZGENÇ, Suç Örgütü, s. 21.

¹⁶⁵ “...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun [7/2](#), 5252 sayılı Kanunun [9/3](#). maddeleri uyarınca, suçun işlendiği zamandaki Kanun ile sonradan yürürlüğe giren Kanunun ilgili tüm hükümlerinin 5237 sayılı TCK'nın [314/3](#), [220/5](#). maddeleri uyarınca örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacakları dikkate alınarak ve takdire ilişkin hususlar da gözetilerek somut olaya ayrı ayrı uygulanması ve 765 sayılı Kanuna ve 5237 sayılı Kanuna göre hükmedilecek cezalar belirlendikten sonra sanığın lehine olan Kanunun tespiti ve uygulanması, bu durumun gerekçeye de yansıtılması suretiyle hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi...”
Yargıtay 9. CD, T. 5.5.2010, E. 2009/18816, K. 2010/4964.

önemi yoktur. Yöneticinin her şeyden haberi vardır ve onun için verdiği emrin kimin tarafından yerine getirildiği önemsiz bir detaydır. O bilmektedir ki, verdiği emir mutlaka hiyerarşinin alt basamaklarında bulunan şahsi özellikleri önem arz etmeyen bir üye tarafından yerine getirilecektir. Eğer bir üye emri yerine getirmek konusunda itaat etmezse, hemen bir başka üye yerine ikame edilecek ve emir mutlaka yerine getirilecektir. İşte bu tip örgütlerde, emri veren yöneticiler, işlenen suçtan ötürü dolaylı fail olarak sorumlu tutulmalıdır¹⁶⁶.

TCK md. 220/5'te de, Roxin'in kuramını destekler nitelikte olacak şekilde, örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyetleri kapsamında işlenen her suçta fail olarak sorumlu tutulacağını düzenlenmiştir. İlgili fıkranın gerekçesinde de bu açıkça ifade edilmiştir¹⁶⁷.

Her şeyden önce belirtmek gerekir ki, bu düzenleme; karşı görüşler¹⁶⁸ mevcut olmasına rağmen, çok açık olarak objektif sorumluluğa örnek teşkil etmektedir¹⁶⁹. Başkasının işlediği bir fiilden dolayı, hiçbir kusuru olmaksızın sorumlu tutulmak, modern ceza hukuku öğretiyle bağdaşan bir tutum değildir. Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyetleri kapsamında işlenen bir suçta bizzat katılırlarsa, suçta

¹⁶⁶ **ROXIN Claus**; "Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II (Besondere Erscheinungsformen Der Straftat), München 2003, s. 46,47. (Aktaran: **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 41, 42, (dipnot 70 dahil)) Yazar bu kuramı, Naziler döneminde askerler tarafından işlenen suçları temel alarak geliştirmiştir.

¹⁶⁷ *"...Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevini yerine getirmezse, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar."*

¹⁶⁸ **ÖZGENÇ**, Suç Örgütü, s. 27. Yazara göre, örgüt yöneticileri yönetimi ellerinde tuttukları zaman zarfında, üyelerin işlediği her suçta bir beklenti ve öngörü ile hareket ederler. Bu sebeple, işlenen her suçta en azından müsamaha ile baktıkları için yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulmalıdırlar.

¹⁶⁹ **HAFIZOĞULLARI/KURŞUN**, s. 41; **KAVLAK**, s. 391.

katkılarına göre ancak fail veya şerik olarak sorumlu tutulabilirler. Haberi dahi olmadan işlenen bir suçtan dolayı, kişiyi sırf örgüt yöneticisi olması bakımından fail gibi sorumlu tutmak yerinde bir uygulama değildir.

Kaldı ki, Roxin kuramını, hiyerarşik yapısı güçlü ve büyük çaplı örgütleri temel olarak açıklamıştır. Ancak TCK md. 220 kapsamına giren küçük çaplı çetelerin de olabileceğini çalışmamamızın diğer kısımlarında da belirttik. Bu örgütlerde, çoğu zaman suç işleyecek kişiler bellidir ve her durumda yerlerine ikame edilebilecek kişiler bulmak zordur. Diğer yandan örgüt üyeleri, örgütün gücünden faydalanarak yöneticilerden habersiz amaç suçlar dışında şahsi menfaatleri için de suçlar işleyebilirler. Bu durumda dahi yöneticileri sorumlu tutmanın hakkaniyetle bağdaşır bir tarafı yoktur.

Sonuç olarak, Kanun, kusuru olamasa dahi örgüt yöneticilerini, örgütün faaliyetleri kapsamında işlenen her suçtan dolayı fail olarak sorumlu tutmakla, ceza hukukunun evrensel ilkeleri olan kusur sorumluluğu ve suçta ve cezada şahsilik prensiplerine aykırı düzenleme yapmıştır.

C. Örgüte Üye Olmak (TCK m. 220/2)

TCK m. 220/2'ye göre; *“Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* Böylece kanun, örgüt kurmak ve yönetmenin dışında, kurulan örgüte üye olmayı da ceza yaptırımına altına almıştır. Ancak suç örgütünün mevcut hiyerarşik yapısına dâhil olan kişiler arasında sorumluluk derecelerine göre ayırım gözetip; örgüt üyeliğinin cezasını, kurmak ve yönetmek fiillerine göre daha az düzenlemiştir.

Suçun maddi unsuru bakımından örgüte üye olmak ve örgüt üyesi kavramlarını berraklaştırmak önemlidir. Örgütün amaçlarını bilerek ve bu amaçları özümsemiş bir şekilde örgüt faaliyetlerine maddi veya manevi katkı sağlayan ve bu yolda kendi iradesini örgütün üstün iradesine teslim eden kişi örgüt üyesi sayılmalıdır¹⁷⁰. Doktrinde, aksi yönde, örgüt üyesinin katkısının sadece maddi olması gerektiği ve fiilen örgütün amaçlarına yönelik eylemlerine katılması gerektiğini savunanlar da mevcuttur. Bu görüşe göre, kişi amaç suçların işlenmesine fail veya şerik olarak fiilen katkı sağlamadıkça örgüt üyeliğinden söz edilemez¹⁷¹. Ancak bizim de katıldığımız baskın görüşe göre ise örgüte sağlanacak katkı fonksiyonel bir şekilde fiilen görev almakla veya her an görev alabileceğini ve örgüt adına suç işleyebileceği bilincini taşımak ve bunu örgüte hissettirmekle olur. Örgüt üyesinin henüz suç işlemese dahi, her an örgütün emrine amade bir şekilde, hazır olması yeterlidir¹⁷².

Doktrinde örgüt üyeliği için hem üye olacak kişinin hem de örgütün yönetici kadrosunun karşılıklı ve çift taraflı olarak iradelerinin mevcut olması gerektiği savunulmuştur. Bu görüşe göre örgütün hiyerarşik yapısından dolayı kişinin tek taraflı olarak üye olması gerçeklerle bağdaşmaz. Örgüt üyesi olacak kişi ancak örgütün yöneticilerinin onu kabul etmesi sonrası bunu gerçekleştirebilir¹⁷³. Kanaatimize göre suç örgütüne üye olmak için, kişinin tek taraflı olarak en az üç kişiden oluşan ve amaç suçları işlemeye yönelik kurulmuş bir örgüte üye olduğu

¹⁷⁰ EVİK, s. 684, YENİDÜNYA/İÇER, s. 37.

¹⁷¹ INSOLARE Gaetano, L'associazione per delinquere, Milano, 1993, s. 203. (Akt. EVİK, s. 684.)

¹⁷² KAVLAK, s. 401.

¹⁷³ KAVLAK, s. 403, YENİDÜNYA/İÇER, s. 38, EVİK, s. 685.

bilincinde olması ve istemesi yeterlidir¹⁷⁴. Zira büyük çaplı örgütleri düşünecek olursak, örgüt yöneticilerinin çoğu örgüt üyelerini şahsen tanımadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Hal böyle iken, örgüte katılacak her yeni üyenin yöneticiler tarafından adeta mülakata tabi tutulması ve kabul edilmesi gerçeklerle bağdaşmayan bir durum olur. Bu tarz örgütlerde örgütün üst kademelerinde bulunan kişiler genellikle alt kademelerde bulunan ve örgütün kırıminal yükünü üstlenen kişilerin farkında bile olmazlar. Dolayısıyla arkadaş tavsiyesi, para kazanma hırsı, toplumda saygı görme gibi nedenlerle kişi, örgüt içine girip suç işleyebilir. Kişinin suç örgütü özelliklerine sahip bir birlikteliğin bünyesine katıldığının ve suç işlediğinin bilincinde olması, onu örgüt üyesi yapmaya yeterlidir¹⁷⁵. Bununla birlikte, örgüt üyeliği için form doldurma, üyelik kimliği alma, yazılı onay beyanı gibi şekli şartlar zorunlu değildir¹⁷⁶.

Örgüte üye olmak örgütün kuruluş aşamasında hemen olabileceği gibi, daha sonradan örgüte dâhil olmakla da olabilir¹⁷⁷.

Kişinin örgüt üyesi olup olmadığı hususunda, somut olaydaki veriler titizlikle ele alınmalıdır¹⁷⁸. Örgüte maddi veya manevi herhangi fonksiyonel bir katkısı

¹⁷⁴ SÖZÜER Adem, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü”, s. 58.

¹⁷⁵ Maddenin gerekçesinde de şöyle denilmektedir: “...Örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin rızasının varlığına gerek yoktur. Tek taraflı iradeyle de katılmak mümkündür.” **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, Gerekçeli Ceza Kanunu, s. 237.

¹⁷⁶ ÖZGENÇ, “Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti”, İÜHFM, Prof. Dr. Türkan Rado’ya Armağan, C: LV, S:3, İstanbul, 1997, s. 53.

¹⁷⁷ KAVLAK, s. 404.

¹⁷⁸ “...Sanığın örgütsel nitelikli ders alma, ders verme, silahlı nöbet tutma örgütün kitapevi sorumlusu olma gibi süreklilik ve çeşitlilik gösteren eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyesi olma suçunu oluşturduğu...” **Yargıtay 9. CD, T. 9.6.2008, E. 2007/9258, K. 2008/7446**; “...Sanıkların örgüte özgeçmiş raporu vererek organik bağ içine girip örgütsel ders verme şeklinde sübut bulan

olmadan, sırf sempatik duygularla hareket eden, örgüte ve yaptığı eylemlere içten sevgi duyan, örgütün amaçlarını benimseyen fakat uygulamada örgütle hiçbir organik bağı olmayan kişileri örgüt üyesi olarak nitelendirmek, düşünce inanç ve kanaat özgürlüğünün aşırı sınırlandırılması anlamına gelir. Bu bakımdan gerçek örgüt üyeleri ile örgüte sadece duygusal bağlarla bağlı olan kişilerin ayrımı hassasiyetle ele alınmalıdır.

Örgüt üyeliği suçu mütemadi bir suçtur¹⁷⁹. Başladığından itibaren kişinin yakalanmasına, kendi isteğiyle suç örgütünden çıkmasına veya örgütün kendiliğinden son bulmasına kadar kesintisiz bir şekilde devam eder¹⁸⁰. Kişinin, örgüt üyeliğine başladıktan sonra ve yakalanmadan önce kendi iradesiyle veya örgütün isteğiyle üyeliğinin son bulması durumunda zamanaşımı kuralları göz önünde bulundurarak işlem yapılmalıdır¹⁸¹. Ayrıca kişi, örgüt üyeliğinden bir şekilde ayrıldıktan belli bir müddet sonra tekrar örgüte katılırsa, hakkında iki ayrı örgüt üyeliği suçundan işlem yapılması gerekecektir¹⁸².

eylemlerinin örgüt üyeliği suçunu oluşturacağı...” Yargıtay 9. CD, T. 9.3.2011, E. 2010/16588, K. 2011/1626.

¹⁷⁹ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 264.

¹⁸⁰ EVİK, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 301.

¹⁸¹ “...Sanık Murat hakkında örgütün hücre evinde ele geçen dokümanların incelenmesinden; Eylül 1998 tarihli doküman içeriğinden örgütsel toplantılara katıldığı, başka dosya sanıklarının özgeçmiş raporları içeriğine göre örgüt içinde sorumlu düzeyde faaliyet gösterdiği ve örgüte eleman kazandırdığı anlaşıldığı ve örgüt üyeliği suçunun temadi eden suçlardan olup iddianame tanzim tarihinin de 26.06.2006 tarihi olduğu da nazara alındığında dava zamanaşımının gerçekleşmediği, sanığın hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden suç tarihinde yanılığa düşülerek davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi...” Yargıtay 9. CD, T. 9.3.2011, E. 2010/16588, K. 2011/1626.

¹⁸² YENİDÜNYA/İÇER, s. 40.

D. Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme (TCK m. 220/6)

TCK md. 220/6'da, örgüte üye olmamakla beraber, örgüt adına suç işleyen kişilerin de örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Örgütün bünyesinde fiilen bulunmayan bir kişinin, örgüt adına suç işlemesi durumunda, işlediği bu suçun yanı sıra adına suç işlediği örgütün bir üyesiymiş gibi cezaya hükmolunacaktır.

Kanunun amacı, örgüt adına taşeron olarak suç işleyen kimselerin de örgütün korkutucu, sindirici ve yıldırıcı gücünden faydalanmak suretiyle suç işledikleri varsayımıyla, örgüt üyesi gibi cezalandırmaktır¹⁸³.

Suç işleyen kişinin, ilgili örgüte daha önceden üye olmaması ve işlenen suça fail olarak katılması gerekir¹⁸⁴. Eğer kişi işlenen suça sadece şerik olarak katılıyorsa sorumlulukları o suça verdikleri katkı oranında olacaktır. Ayrıca kişinin suçu örgütün bilgisi ve istemi dâhilinde işlemesi gerekir¹⁸⁵. Her ne kadar, kişi örgüt üyesi olmasa

¹⁸³ "...yol üzerinde lastik yakıp trafiği engelleyen, yasadışı örgütü temsil eden bayraklar ve Abdullah Öcalan'ın posterlerini taşıyıp PKK. ibareli bayrak ve pankartları açan, kamu binalarına, vatandaşlara ait çok sayıda iş yerlerine, resmi ve sivil otolara taş ve molotof kokteyl atıp yağmalayıp, yakan, grup içerisinde yer almak suretiyle, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılacakla..." **Yargıtay 9. CD, T. 16.5.2007, E. 2007/3454, K. 2007/4255.** "...Sanığın silahlı terör örgütünün amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen korsan gösteriye katılmak, göstericilerin önünde yer alıp, bizzat polise taş atmak, "Yaşasın Başkan ...", "TC.'nin ... Yıldırılmaz Bizleri" şeklinde sloganlar atmak, polislere taş atan grup içinde yer almak suretiyle; örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, hem silahlı örgüt üyesi olmak suçundan hem de suç oluşturan fiilleri nedeniyle ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği gözetilmeden..." **Yargıtay 9. CD, T. 2.4.2007, E. 2007/2182, K. 2007/2728.**

¹⁸⁴ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 47, **KAVLAK**, s. 406, **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 773.

¹⁸⁵ "...maddenin ikinci fıkrasına göre, terör örgütüne mensup olmasa da örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır ve örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar. Örgüt adına suç işlemekten söz edildiğine göre suçun, örgütün bilgisi ve istemi içinde işlenmesi gerekir..." **AYM, T: 31.03.1992, E.**

da işlenen suç örgütsel bir özellik arz etmeli ve böylece örgütün yapısına katkı sağlamalıdır¹⁸⁶.

Kanımızca örgüt üyesi olmadığı halde örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca örgüt üyesi olarak cezalandırılması, “suçta ve cezada şahsılık” prensibine aykırı bir düzenleme olmuştur. Kişi, öncelikle örgüte üye değildir ve en azından suçu işlerken örgüte üye olmadığı ve diğer örgüt üyeleri gibi örgütün gücünden faydalanamayacağını da bilincindedir. Örgüt kapsamında ve koruyuculuğunda suç işleyen ve örgütün sürekliliğine varlığıyla organik bir katkı sunan aktif bir örgüt üyesiyle, örgüte aidiyet hissetmeden sadece taşeron, tetikçi vb. sıfatla örgüt adına suç işleyen kişileri aynı durumda değerlendirmek ceza adaleti bakımından da doğru değildir. Zira failin, başkalarının kurduğu, yönettiği ve üye oldukları suç örgütünden sorumlu tutulması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Yargıtay’ın bu konuyla ilgili “5237 sayılı TCK.’nın suçların içtimaı bakımından gerçek içtima kurallarım benimsediği, “suç oluşturan kaç eylem varsa o kadar ceza vardır.” ilkesi yönünde düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde; sanığın silahlı terör örgütünün amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen 29.3.2006 tarihinde gerçekleştirilen korsan gösteriye katılmak, göstericilerin önünde yer alıp, bizzat polise taş atmak, "...

1991/18, K. 1992/20. RG: 27.01.1993, S: 21478 Mükerrer, s. 31. (Bu ifade, Anayasa Mahkemesi’ne TMK’nun bazı maddelerinin iptali için açılan davada yer almıştır.)

¹⁸⁶ “...Somut olayda; sanıkların örgüt adına hangi suçları işledikleri tartışılıp karar yerinde gösterilmeden ve 1.9.2004 tarihli yasadışı gösterinin de örgütsel çağrılar veya talimatlar doğrultusunda gerçekleştirildiğine veya işleniş şekli ve niteliği itibarıyla örgütsel bir özellik gösterdiğine dair olarak mahkûmiyetlerine yeterli, her türlü şüpheden uzak, somut ve kesin delil elde edilemediği gözetilmeden...” **Yargıtay 9. CD, T. 3.2.1014, E. 2013/18312, K. 2014/213.**

. " "... ... " şeklinde sloganlar atmak, polislere taş atan grup içinde yer almak suretiyle; örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, hem silahlı örgüt üyesi olmak suçundan hem de suç oluşturan fiilleri nedeniyle ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği..."¹⁸⁷ şeklinde vermiş olduğu kararına katılmak mümkün değildir. Yüksek mahkeme ilgili kararında, sanığın tek bir fiille Kanunun iki maddesini ihlal ettiğini ve gerçek içtima kuralları gereği cezaların birleştirilip verilmesi yönünde karar vermiştir. Ancak gerçek içtima kurallarının uygulanabilmesi için birden fazla suç olması gerekir. Oysa somut olayda sanığın fiilleri dolayısıyla oluşan suçlarla, bu fiilleri nedeniyle örgüt üyesi gibi cezalandırılması farklı durumlardır. Sanığın, örgüt üyesi olmadığı halde örgüt üyeliği suçundan cezalandırılması gerçek içtima kuralları gereği değil; tamamen kanundaki yanlış düzenlemeden kaynaklanmaktadır. Pratik olarak bir fark bulunmasa da torik düzlemde hatalı bir karar olmuştur.

Sonuç olarak, kanımızca, kişinin üyesi olmadığı halde örgütün üyesi gibi cezalandırılması doğru değildir. Ancak kişinin örgüt üyesi olmadığı halde, örgütün korkutucu ve yıldırıcı gücünden faydalanıp suç işlenmesi halinde, bu durum işlenen suçlar bakımından ağırlaştırıcı bir neden kabul edilip cezası artırılabilir¹⁸⁸.

Kanun koyucu da hatasını fark etmiş olacak ki, maddeye 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanun¹⁸⁹ ile "örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına

¹⁸⁷ Yargıtay 9. CD, T. 2.4.2007, E. 2007/2728, K. 2007/2182.

¹⁸⁸ Aynı yöndeki düşünceler için bkz. ŞEN, s. 90. Kısmen aynı görüşte olan YENİDÜNYA/İÇER 'e göre ise, örgüt adına suç işleyen kişinin örgüt üyesi olarak kabul edilmesi, kamu barışını bozan suçlarla etkin mücadele etme gayesiyle açıklanabilse de, verilecek cezanın örgüt üyesine nazaran daha az olması gerekmektedir. (YENİDÜNYA/İÇER, s. 47.)

¹⁸⁹ Kamuoyunda Üçüncü Yargı Paketi olarak bilinmektedir.

kadar indirilebilir” cümlesini eklenmiştir. Buna göre somut olaya göre, hâkimin, örgüt adına suç işleyen kişiye, örgüt üyeliğinden vereceği cezayı yarısına kadar indirmeye takdir yetkisi olacaktır. Dahası, maddeye 11.04. 2013 tarihli ve 6459 sayılı kanunun 11. maddesiyle “bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır” ibaresi eklenerek de hükmün kapsamı iyice daraltılmıştır. Kanımızca bu değişiklikler olumlu olsa da, soruna tam olarak çözüm getirmemiştir.

E. Örgütün Hiyerarşik Yapısına Dâhil Olmamakla Birlikte Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme (TCK m. 220/7)

TCK m. 220/7’ye göre “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.” 6352 Sayılı Kanunun 85. maddesiyle hükme , “örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.”ifadesi eklenmiştir¹⁹⁰.

765 sayılı TCK’ndeki uygulamanın¹⁹¹ aksine, 5237 sayılı TCK’nde örgüte yardım fiilleri ayrı bir suç olarak düzenlenmeyip, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bir fıkrası olarak düzenlenmiştir.

¹⁹⁰ **TCK md. 220/7’nin gerekçesi:** “Yedinci fıkarda, örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle örgüte “yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Bu kavram altında söz konusu edilen fiiller, nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirmektedir.” **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 236.

¹⁹¹ **765 Sayılı TCK m. 314:** “Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek

TCK m. 220/7 anlamında, suç örgütüne yardım eden kişinin öncelikle örgütün hiyerarşik yapısının içinde bulunmaması, daha açık bir anlatımla hâlihazırda örgüte üye olmayan bir kişi olması gerekir. Kişi zaten örgüt yöneticisi veya örgüt üyesi ise, yaptığı fiiller konumunun doğal sonucu olacak ve m. 220/1, 2 kapsamında değerlendirilecek¹⁹² ve ayrıca yardım etme olarak iştirak ettiği suçta da şerik olarak cezalandırılacaktır. Dikkat edilmesi gereken husus, eğer yardım eden kişi hiyerarşik yapılanmaya dâhil olmadan bu fiili gerçekleştiriyorsa; yine de örgüt üyesi sıfatına sahip olmayacak ve sadece m. 220/7 hükmüne göre örgüt üyesi gibi cezalandırılacaktır¹⁹³.

Bu noktada kişinin zaten örgüt üyesi olup olmadığının tespiti önem taşımaktadır. Kişinin yaptığı yardımlar süreklilik ve belirli bir yoğunluk taşıyor, hatta kişi örgüt hiyerarşisine uygun hareket ediyorsa, artık örgüte yardımdan değil, örgüt üyeliğinden dolayı bir soruşturma yapılacaktır¹⁹⁴. Ancak yapılan yardımlar, örgüt üyeliğini gerektirecek sıklıkta ve yoğunlukta değilse, herhangi bir devamlılık arz etmiyorsa ve dışarıdan yapılıyorsa, fiil örgüte yardım niteliği taşıyacaktır. Bu değerlendirmeyi her somut olayın kendi özelliklerine göre dava yargıcı titizlikle yapmalıdır.

kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır. Bu suretle usul ve furuundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır.”

¹⁹² YENİDÜNYA/İÇER, s. 51.

¹⁹³ KAVLAK, s. 408.

¹⁹⁴ ŞEN, s. 95.

Bir kimsenin “örgüte yardım etme” durumunda olup olmadığının kriterleri kesin olarak belli olmamakla beraber, örgüte silah temin etme, kalacak yer tahsis etme, eylemlerde kullanmak üzere güzergâh belirleme, yiyecek içecek yardımında bulunma, yapılacak eylemler için plan ve program hazırlayıp bilgiler sunma gibi fiiller bu kapsamda değerlendirilmelidir¹⁹⁵. Her ne kadar ispatlaması zor olsa dahi, örgüte yapacağı eylemler için moral ve motivasyon verme şeklinde yapılan manevi yardımların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz¹⁹⁶.

Örgüte yapılan yardımların “bilerek ve isteyerek” yapılması gerekmektedir. Buradaki bilme ve isteme unsurları genel olarak yapılan fiillerin icrasına yönelik olmayıp, örgütün suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt olduğu ve kişinin fiilinin bu örgütün yüksek amaçlarına ulaşma noktasında bir yardım arz ettiğine yönelik olmalıdır. Zira 5237 sayılı Kanun, mülga 765 sayılı Kanunun aksine örgüt

¹⁹⁵ “...Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanık D. G.'ün eylemini para karşılığında suç örgütüne iş yaptırmak olarak kabul edip örgüte yardım suçu kapsamında değerlendiren mahkemenin kabul ve takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığından...” **Yargıtay 1. CD, T. 8.2.2012, E. 2009/10268, K. 2012/584.** “...Türkçe ve Kürtçe, “ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan’da sayın Abdullah Öcalan’ı bir siyasal irade olarak görüyor ve kabul ediyorum” cümlelerini içeren dilekçeleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da göz önüne alındığında maddi yardım niteliğinde görülmediğinden...” **YCGK, T. 3.3. 2009, E. 2008/9-184, K. 2009/43;** “...Mahkum olarak cezaevine girmeleri nedeniyle mensup oldukları örgütle ilişkileri hukuken ve fiilen kesilen kişiler arasında yapılan muhabere, örgüt faaliyeti olarak nitelendirilemeyeceğinden; bu kişiler arasındaki mektuplaşmaya aracılık yapmaktan ibaret bulunan eylemin TCK.nun 169. maddesi kapsamına giren bir suç olarak mütalaa edilemeyeceği gözetilmeden sanık hakkında yazılı düşüncelerle mahkumiyet hükmü kurulması...” **Yargıtay 9. CD, T. 8.3.1991, E. 1991/693, K. 1991/889.**

¹⁹⁶ Yargıtay, bu konuda terör örgütleri için şöyle bir ayırım yapmaktadır: “...maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. Maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.” **YCGK, T. 12.2.2008, E. 2007/9-230, K. 2008/23.** Maddi olmayan fiiller, herhalde manevi nitelik taşır. Manevi yardımların hepsinin propaganda olarak görülmesi bizce hatalıdır. Bu bakımdan Yüksek Mahkeme’nin yapmış olduğu ayırıma katılmıyoruz.

mensuplarına değil, bizzat örgütün kendisine yardım etmeyi cezalandırmıştır. Bu bakımdan örgütün amaçlarına ulaşması yolunda bilerek ve isteyerek yapılacak her türlü yardım bu kapsamda değerlendirilmelidir. Aksi halde örgütün bir mensubuna yapılacak yiyecek temini veya örgütten kaçması için para yardımı gibi basit yardımlar, örgütün amaçlarına hizmet etmediği müddetçe, örgüte yardım olarak nitelendirilmeyecektir¹⁹⁷. Aynı şekilde yalnızca insani amaçlarla, bir örgüt üyesinde tıbbi müdahalede bulunmak da örgüte yardım etmek anlamına gelmeyecektir¹⁹⁸. Şurası da unutulmamalıdır ki, örgütün mensuplarına yapılan yardımlar da, örgütün amaçlarını gerçekleştirmesini kolaylaştıran yardımlar olması durumunda, bu kapsama dâhil olacaktır¹⁹⁹.

Burada altı çizilmesi gereken önemli bir nokta da, örgütün faaliyetleri kapsamında işlediği bir suçta yardım eden kişinin yalnızca iştiraki düzenleyen genel hükümler gereğince sorumlu tutulacağı hususudur. Zira örgütün yüksek amaçlarını hedef almaksızın, sadece münferit bir suçta yardım niteliğinde katkıda bulunan kişi, ayrıca örgüte yardım ettiğinden bahisle, örgüt üyesi gibi cezalandırılmamalı, sadece işlenen suçta katkısı oranında genel hükümler gereğince sorumlu olmalıdır. Aksi bir tutum ceza hukukunda bir fiile birden fazla ceza (ne bis in idem) olarak bilinen temel

¹⁹⁷ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 57. Yazara göre yapılan yardımlar kolektif örgüt menfaatlerini ilgilendirmelidir.

¹⁹⁸ **ÖZGENÇ**, Suç Örgütü, s. 39. Yazara göre her ne kadar bu durum örgüt üyesi gibi cezalandırılmak için yeterli olmasa da, kişinin örgüt mensubu olduğunu bildiği yaralı kişiyi ilgili makamlara haber vermemesi başka bir suçta mahal verecektir. **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 56.

¹⁹⁹ **ÖZGENÇ**, Suç Örgütü, s. 39.

kurala da aykırılık olacaktır²⁰⁰. Bu durumda kişinin yardımının niteliğinin, işlenen somut suça mı yoksa örgütün faaliyetine mi olduğunun tespiti önemlidir.

Kanunun örgüte yardım etme fiilini ayrı bir suç olarak düzenlemesini daha yerinde bir uygulama olacağını belirtmek isteriz. Şöyle ki; örgüte sürekli şekilde sadık, örgüt hiyerarşisi içinde kendine yer bulan ve örgütün suç işleme konusunda sahip olduğu tüm kolaylıklara katkıda bulunan ve örgütün korkutuculuk, yıldırıncılık ve baskı kurma gibi özelliklerinden yararlanıp, örgütün amaç suçlarını işleyen aktif bir örgüt üyesi ile sürekli ve yoğun bir şekilde olsa da örgüte katkısı sadece yardım etme derecesinde kalan kişilerin aynı ceza sorumluluğuna tabi tutulmaları, cezalandırma siyaseti bakımından uygun bir durum değildir²⁰¹. Kanun koyucu da bizim düşüncemize katılmış olacak ki, hükme sonradan 6352 sayılı Kanunun 85. maddesi ile verilecek örgüt üyesi cezasının yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebileceği hükmünü eklemiştir²⁰².

²⁰⁰ **ŞEN**, s. 103. Aksi yönde bkz. **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 58. Yazar, böyle bir durumda kişinin hem örgüte yardım hem de işlenen suça iştirak derecesine göre şeriklikten dolayı sorumlu olacağını ve böyle bir durumda TCK m. 44'ün dikkate alınması gerektiğini düşünmektedir.

²⁰¹ Aynı yönde görüş için bkz. **KAVLAK**, s. 411

²⁰² **6352 sayılı Kanunun 85. Maddesi ile eklenen ifadenin gerekçesi**: “...Mevcut düzenlemeler göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün hiyerarşik yapısına dahil olarak, bu örgütün amaçları doğrultusunda diğer üyelerle birlikte veya tek başına aktif olarak suç işleyen örgüt üyelerine verilecek ceza ile söz konusu hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgütün çağrısı üzerine herhangi bir eyleme katılana örgüt üyesi gibi ceza verilmesi, ceza adalaeti yönünden uygun görülmemiştir. Bu itibarla maddede yapılan değişikliklerle bu adaletin sağlanması amaçlanmaktadır.”

F. Örgüt Propagandası (m. 220/8)

TCK m. 220/8'e göre; *“Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”* 765 sayılı eski TCK' da böyle bir suç ihdas edilmemişti.

Propaganda, bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışmadır²⁰³. TCK m. 220/8 bağlamında da, örgütün veya yasadışı amaçlarının başka insanlara duyurulması ve benimsetilmesi, örgüte yeni üyeler kazandırılması, örgüt faaliyetlerinin meşru gösterilmesi, örgütün toplum içinde en azından sempatik gösterilmesi için yapılan eylemler olarak tanımlanabilir²⁰⁴.

²⁰³ TDK Sözlüğü. www.tdk.gov.tr. *“...inanç ve davranışları etkilemek, yöneltmek için ya da bir düşünce sistemini, bir ideolojiyi birden fazla kişiye benimsetmek, kabul ettirmek, aşlamak amacı ile gerçekleştirilen faaliyeti, konuşmaları, sözleri, yazıları vb. ifade etmektedir.”* CİHAN Erol, Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C.1, S. 1, İstanbul, 1978, s. 9. *“Herhangi bir düşünceyi yaymak için sözlü veya yazılı yapılan etki; belirli bir düşüncenin toplum içinde yayılmasını ve yerleşmesini sağlamak amacıyla bu görüşün yayılması, birden çok kişinin bilgisine ulaştırılması ve onlar üzerinde etkili olunması.”* YILMAZ Ejder, Öğrenciler için Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 557. *“belli bir görüşün toplum içinde yayılmasını, fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak için, bu amacın gerçekleşmesine yönelik olarak her türlü maddi ve manevi araca başvurarak, telkin, teşvik ve etkide bulunmak...”* Yargıtay CGK, T. 16.3.2015, E. 1999/33, K. 1999/38 (YENİDÜNYA/İÇER, s. 60.)

²⁰⁴ KAVLAK, s. 432.

Yapılan propaganda herhangi bir şekle bağlı değildir. Yazılı bildiri, gazete ve ya dergi satımıyla yapılabileceği gibi, sözlü olarak²⁰⁵, gösteri yürüyüşleriyle, tiyatro ve sinema gösterimleriyle²⁰⁶ vb. de yapılabilen bir suçtur. Ancak 11.04.2013 tarih ve 6459 sayılı Kanun ile getirilen son değişikliğe göre, suçun oluşması için yapılan fiille örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterilmesi, övülmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Böylelikle suç bağlı hareketli bir suç haline getirilmiştir. Ayrıca suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde de verilecek ceza bir kat artırılacaktır.

Yapılan değişikle, suçun silahsız ve cebir, şiddet ve tehdit gibi yöntemleri kullanmadan suç işleyen bir örgüt için imkânsız hale geldiği söylenebilir. Gerçekten de bu araçlara başvurmadan suçlar işleyen (dolandırıcılık, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, uyuşturucu ticareti) bir örgütün propagandasını yapmak adeta suç olmaktan çıkarılmıştır. Kanımızca yapılan değişiklik sadece silahlı suç örgütleri düşünülerek oluşturulmuştur. Zira özel hüküm olarak , TMK’nun m. 7/2 hükmünde özel olarak terör örgütünün propagandasını yapan kişiyi de cezalandırmaktadır²⁰⁷. 6459 sayılı Kanun ile bu maddede de değişiklik yapılmış ve

²⁰⁵ “...selam selam İmralı’ya bin selam, biji serok Apo, dişe diş kana kan seninleyiz Öcalan” şeklindeki sözlerin bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiğinde sanıkların eyleminin 3713 sayılı Kanun’un 7/2. maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak suçunu oluşturduğu...”
Yargıtay 8. CD., T. 15.06.2011, E. 2009/3222, K. 2011/4969.

²⁰⁶ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 59.

²⁰⁷ TMK’nın m. 7/2 : “Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak

terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasının yapılması yaptırım altına alınmıştır. Görüldüğü üzere fiil, burada da bağlı hareketli suç haline getirilmiştir. İlgili maddedeki ceza, TCK m. 220/8'e göre daha fazladır. Hal böyle olunca terör örgütüyle alakalı propaganda suçlarında özel hüküm olan TMK m. 7/2 uygulanırken; diğer cebir, şiddet ve tehdit gibi yöntemler kullanan suç örgütlerinin propagandasını yapma suçlarında da TCK m. 220/8 uygulanacaktır.

Propaganda değerlendirilmesi yapılacak fiiller için, hem örgüte yardım boyutuna ulaşan hem de sadece düşünce ve kanaat özgürlüğü kapsamında kalanların ayrımının iyi yapılması gerekir. Uluslararası anlaşmalar, Anayasa ve kanunlarla koruma altına alınmış bir temel özgürlük olan ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilebilecek fiillerin örgüt propagandası olarak cezalandırılmaması gerekir. Aynı şekilde örgüte yardım ve hatta örgüt üyeliği seviyesine ulaşan fiiller ile sadece örgüt propagandası aşamasında kalan fiillerin farkı da titizlikle ele alınmalıdır²⁰⁸.

etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur."

²⁰⁸ "...713 sayılı Yasanın suç tarihinde yürürlükte bulunan 7/2. maddesinde;

`örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca` cezalandırılacağı belirtilmiş,

5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesinde ise; `örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.` hükmüne yer verilmiş, terör örgütüne üye olmak ise aynı Yasanın 314/2. maddesinde yaptırıma bağlanmıştır.

3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arzetymekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada

Propaganda suçu, diğer örgüt suçlarından ayrı olarak bağımsız bir suçtur. Bu yüzden münferit olarak işlenebileceği gibi iştirak halinde de işlenebilir. Bütün iştirak şekillerine (yardım etmek, azmettirme, dolaylı faillik) uygun bir suçtur. Suçun oluşması için hâlihazırda kurulmuş bir suç örgütünün olması gerekmektedir. Var olmayan bir örgütün propagandasını yapmak işlenemez suç kapsamında değerlendirilmelidir.

III. Manevi Unsur

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, kastla işlenebilen bir suçtur. Failin suçun maddi unsurlarını bilmesi ve istemesi gerekmektedir. Yani ikiden fazla kişiyle

benimsenen en ayırıcı ölçüt yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Amacı Türkiye Cumhuriyetinin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; 'ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum' ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Bu itibarla Yerel Mahkeme direnme hükmünün suç vasfındaki yanılğı nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan altı Kurul Üyesi; sanıkların eyleminin 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesi yollamasıyla 314/2. Maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve Yerel Mahkeme direnme hükmünün isabetli olduğu görüşüyle hükmün onanması yönünde oy kullanmışlardır.”
Yargıtay CGK, T. 12.2.2008, E. 2007/9-230, K. 2008/ 23.

beraber, bir suç örgütü oluşturdıklarını ve bu örgüte kurucu, yönetici veya üye olarak katıldığını bilmesi ve bunu istemesi gerekmektedir²⁰⁹. Yine aynı şekilde örgüte yardım etme ve örgüt adına suç işleme suçlarında da, kişinin suç örgütü olan bir yapılanmaya yardım ettiğini ve bu yapılanma adına suç işlediğini bilmesi ve istemesi gerekmektedir²¹⁰. Örneğin failin örgüt üyesi olduğunu bilmediği bir kişiye yardım etmesi durumunda, bu suç bakımından kastın yokluğu sebebiyle m. 220/7'den değil, m. 283 suçluyu kayırma suçundan sorumlu olacaktır²¹¹.

Ayrıca, suçun oluşabilmesi için sadece genel kastın yeterli olmadığı ve özel kastın aranması gerektiği yönündeki görüşe, biz de katılmaktayız. Zira kanun koyucu kanun metninde “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla...*” demek suretiyle suçun oluşması için özel bir saik aramıştır. Suç bu yönüyle bir amaç suçtur ve olası

²⁰⁹ TOROSLU, Özel Kısım, s. 263, **EVİK Vesile Sonay**, *Cürüm İşlemek Amacıyla Örgütlenme*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, GSÜ Yayınları:32, İstanbul, 2004, s. 386,

²¹⁰ “*Sanıkların suç işlemek için kurulmuş örgütün üyesi olma suçunu işlediklerine dair savunmalarının aksine, mahkûmiyetlerine yeterli, her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği, mevcut şüphenin de sanıklar lehine değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden beraatları yerine yazılı gerekçe ile mahkûmiyetlerine karar verilmesi...*” **Yargıtay 9.CD, T. 01.10.2012, E. 2012/7559, K. 2012/10713**, (ŞEN, s. 66.); “*...Sanık Remzi Dursun'un beyanı üzerine, sanığın kömürlüğünde bulunan poşet içerisinde, yasa dışı bir örgüte ait malzemeler ele geçirilmiş ise de, sanığın yasa dışı örgüt üyesi olduğu ve pakette örgüte ait malzemeler olduğunu bilerek sakladığı, örgüte yardım ve yataklık ettiği hususunda savunmasının aksini gösterir cezalandırılmasına yeterli ve kesin kanıt bulunmamaktadır. Haklarında mahkumiyet hükmü kurulan diğer sanıkların beyanları da savunmayı doğrulamaktadır. Bu nedenle itirazın kabulüne karar verilmelidir.*” **Yargıtay CGK, T. 21.11.1994, E. 1994/9-200, K. 1994/299**. “*...Sanık C.A. 'ın soba teslim etmek üzere gittiği evde diğer sanık M.Y. tarafından O. E.'e teslim edilmek üzere verilen ve örgütsel niteliği her türlü şüpheden uzak biçimde belirlenemeyen paketi kendisini oraya getiren ve bina dışında beklemekte olan eniştesi sanık O. E.'e teslim etmekten ibaret eyleminde atılı suçun manevi unsurunun oluşmadığı gözetilmeden delillerin takdirinde yanılığa düşülerek beraatı yerine mahkumiyetine karar verilmesi...*” **Yargıtay 9. CD, T. 27.5.2009, E. 2008/19693, K. 2009/6067**.

²¹¹ YENİDÜNYA/İÇER, s. 83.

kastla işlenmesi de mümkün değildir²¹². Buna göre failin, ikiden fazla kişiyle birlikte kurduklarını bildiği ve istediği örgüt kapsamında, miktarı ve çeşidi belli olmayan suçları süresiz şekilde işleyeceklerini de ayrıca bilmesi ve istemesi gerekmektedir²¹³. Aksi halde suçun oluştuğu söylenemez. Bu nokta, suça iştirak veya suçun örgüt kapsamında işlenmesi farkının belirlenmesi bakımından çok önemlidir. Zira örgüt üyesinin, sadece belirlenen sayıda ve çeşitte suçları işlemek için örgütle işbirliği içinde bulunması durumunda örgüte üye olmak suçundan değil, genel iştirak hükümlerine göre bir sorumluluğu söz konusu olacaktır²¹⁴.

TCK md. 220/8’de düzenlenen örgüt propagandası suçunun oluşabilmesi için, suçun genel kast ile işlenmesi yeterlidir. Failin örgütün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yaptığını bilmesi ve istemesi suçun oluşması için yeterlidir.

IV. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, kanundaki tanıma uygun bir şekilde işlenen bir suça sadece ceza hukukunca değil; tüm hukuk düzenince cevaz verilmemesi durumudur. Yani fiilin suç teşkil etmesi için sadece ceza hukuku kuralları ile değil, tüm hukuk kurallarıyla çelişki ve çatışma halinde olması gerekir²¹⁵. Eğer olayda hukuka uygunluk nedenlerinden biri varsa, suç ortadan kalkmış olmayacak; aksine hiç

²¹² ÖZGENÇ, s. 21, ERSAN, s. 388, SÖZÜER, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 54.

²¹³ ŞEN, s. 65, KAVLAK, s. 418.

²¹⁴ ALACAKAPTAN, s. 28.

²¹⁵ ARTUK M. Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 523.

oluşmayacaktır. Diğer bir anlatımla hukuka uygunluk nedenleri, fiilin hukuka aykırı bir şekilde doğmasını engelleyecektir²¹⁶.

Suç işlemek için örgüt kurma ve yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme ve örgüt propagandası suçlarında da, fiillerin kanuni tanımındaki unsurların oluşması halinde hukuka aykırı bir durum ortaya çıkacaktır. Ancak hukuka uygunluk nedenlerinin olması durumunda suç oluşmayacak ve kişi cezalandırılmayacaktır.

Örgüt suçlarında, delillerinin toplanması ve örgüt hakkında daha iyi bilgiler elde edilebilmesi için başvurulacak olan gizli soruşturmacı görevlendirme halinde, gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kamu görevlisi için bir hukuka uygunluk nedeni varsayılabilir. CMK m. 139'da²¹⁷ düzenlenen gizli soruşturmacı

²¹⁶ SOYASLAN Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Basımevi, Ankara, 1998, s. 378.

²¹⁷ **Madde 139 – (1)***Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.*

(2) Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir.

(3) Soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet Başsavcılığında muhafaza edilir. Soruşturmacının kimliği, görevinin sona ermesinden sonra da gizli tutulur.

(4) Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür.

(5) Soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz.

görevlendirilmesi koruma tedbirine göre, görevlendirilen kamu ajanı, örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen hiçbir suça doğrudan katılmadığı ya da kendisi örgüt adına suç işlemediği sürece, görevi dolayısıyla örgüt suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Zira gizli soruşturmacının görevi gereği örgüt hiyerarşisinde yönetici veya üye olarak bulunması doğaldır²¹⁸.

Bu noktada gizli soruşturmacının örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suça katkısı ihmal edilebilecek bir düzeyde kalmalıdır. Eğer suça katkısı önemli bir boyuttaysa, bu suçlardan sorumlu olması kaçınılmazdır²¹⁹.

Zorla örgüte sokulan bir kimsenin de, zorunluluk hali hukuka uygunluk nedeninden yararlanabilmesi gerekir²²⁰. Bununla birlikte bütün örgüt suçları bakımından zorunluluk hali hukuka uygunluk nedeni uygulanamaz. Zira örgüt kurma

(6) Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz. (Ek: 21/2/2014-6526/13 md.) Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.

(7) Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

2. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

3. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315).

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

²¹⁸ ERSAN, s. 390. Yazar, gizli soruşturmacının örgütte kurucu olarak da yer alabileceğini ifade etse de bu durum kanımızca mantık dışı olacaktır.

²¹⁹ TAŞKIN Ozan Ercan, Kışkırtıcı Ajan, Seçkin Yay., Ankara, 2011, s. 182-183. Yazar, gizli soruşturmacının durumunun kastın yokluğu üzerinden çözülmeye çalışılmasını daha doğru bulmasına rağmen, bazı durumlar için hukuka uygunluk nedenlerinin kullanılmasının da çözüm üreteceğini düşünmektedir.

²²⁰ HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, s. 39.

veya yönetme suçları bakımından bu hukuka uygunluk nedeninin mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Özgür iradesi ile hareket etmeden, zorunluluk altında bir örgütü kurmak veya yönetmek pek mümkün gözükmemektedir. Ancak örgüt üyeliği, örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme ve örgüt propagandası fiilleri açısından şartları oluşmuşsa zorunluluk hali hukuka uygunluk nedeni uygulanabilir²²¹.

Cebir, şiddet, korkutma ve tehdit halinde bu suçu işleyen kimseye şartları varsa ceza verilmez. Ancak bu durum hukuka uygunluk nedeni olarak suçu değil; sadece kişinin kusurluluğunu ortadan kaldıran bir kusursuzluk sebebidir²²².

TCK m. 220/8’de düzenlenen örgütün veya amacının propagandasını yapma fiilleri açısından da hakkın kullanılması bağlamında ifade özgürlüğünün değerlendirilmesi gerekir. AİHS m. 10’ da²²³ ifade özgürlüğü düzenlenmiş ve Anayasa m. 90 gereğince iç hukukumuz halini almıştır. Bu özgürlüğün sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğinin tespit edilmesi önemlidir. Zira düşündüğünü özgürce söylemek ve ifade etmenin bir hak olduğunun kabulünün yanında her ifadenin de bu kapsamda değerlendirilemeyeceği açıktır. Halkı kin ve düşmanlığı

²²¹ KAVLAK, s. 420.

²²² HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, s. 39.

²²³ AİHS M. 10: İfade Özgürlüğü: “Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

sevk eden, açık bir şekilde suça teşvik eden, suçu ve suçluyu öven veya yasadışı bir örgütün kullandığı şiddet yöntemlerini öven açıklamalar ifade özgürlüğü kapsamına girmeyecektir²²⁴.

AIHM'nin bir kararında “...sadece olumlu karşılanan ya da kimseye saldırgan gelmeyen ya da insanların kayıtsız kalabildiği bilgi ve fikirler için değil, Devlet veya halkın herhangi bir kesimi için saldırgan görünen, sarsıcı nitelik taşıyan ya da rahatsız edici olan fikirler için de geçerlidir...”²²⁵” diyerek, ifade özgürlüğünün sınırlarını geniş yorumlamıştır. Aynı şekilde Yargıtay verdiği yakın tarihli bir kararda güvenlik görevlilerine atmak için taş bulundurmaya ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir²²⁶.

²²⁴ KAVLAK, s. 440.

²²⁵ Case of Handyside vs. United Kingdom, 7 December 1976, (Application no. 5493/72), (<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57499>). “...Mahkeme, ancak, başvuranın görüşlerini "devlet güvenliği", kamu "düzeni" ve "toprak bütünlüğü" üzerindeki potansiyel etkilerini önemli ölçüde sınırlayacak şekilde kitle iletişim yolu yerine şiir yoluyla açıklayan bir birey olduğunu göz önünde bulundurmaktadır. Nitekim, şiirlerin bazı bölümlerinin ton açısından gayet agresif olmasına ve şiddet kullanmaya davet etmesine rağmen Mahkeme doğası açısından şiirlerin sanatsal olmalarının ve sınırlı bir etkiye sahip olmalarının bir ayaklanmaya davetten ziyade zor siyasi konum itibarıyla derin bir üzüntü ifadesini içerdiklerini göz önünde bulundurmaktadır... Sonuç olarak, Bay Karataş'ın mahkûmiyeti hedeflenen amaçlar açısından orantısız olup "demokratik bir toplumda gerekli" değildir. Bu sebepten dolayı Sözleşme'nin 10. Maddesi ihlal edilmiştir.” **Karataş/Türkiye Davası, 23168/94, Strazburg, T. 8.7.1999.**

²²⁶ “...sanıklardan birinin grup içinde yer alarak güvenlik görevlilerine taş attığı, diğerinin de güvenlik görevlilerine atmak üzere elinde taş bulundurduğu; olaylar esnasında çekilen fotoğrafların sanıklara ait olduğu yönünde görüntü inceleme ve iyileştirme uzmanından alınan bilirkişi raporu ile tespit edilmiştir... Sanıkların; 2911 sayılı Kanun'un toplantı ve gösteri yürüyüşüne silahlı katılanlara ilişkin 33/1 maddesine uygun olduğu kabul edilen eylemlerinin, mutlak ve meşru bir "düşünce ve kanaat

TCK m. 220/8 açısından, örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasının yapılması, somut bir tehlike arz ediyorsa suç oluşacaktır. Değerlendirme yapılırken tehlikenin yakınlığı ve büyüklüğü göz önüne alınmalı ve aksi durumlarda fiilin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığının belirlenmesi gerekir²²⁷.

V. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

A. Teşebbüs

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, esasen amaç suçları işlemede bir hazırlık hareketi niteliği taşıdığı ve kanun koyucunun bu hazırlık hareketlerini toplum için zararlı addettiğinde suç oluşturma iradesini ortaya koyduğunu söylemiştik²²⁸. Hazırlık hareketleri mahiyetinde olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususu da doktrinde tartışmalıdır.

Teşebbüsün mümkün olduğu yönündeki görüşlere göre; teorik olarak örgüt kurma veya yönetme suçuna icra hareketleri kısımlara bölünebildiği müddetçe

açıklama yöntemi" olduğu değerlendirildiğinden..." **Yargıtay CGK, T. 16.9.2014, E. 2014/9-147, K. 2014/376.**

²²⁷ "...Divan, gazetecilerle yaptığı röportajda başvurusunun "PKK ulusal kurtuluş hareketini" desteklediğini açıkça gösterdiğini ve Komisyonun da belirttiği gibi, başvurusunun ifadesinin PKK militanları tarafından sivillerin öldürülmesiyle aynı zamana denk düştüğünü belirtir... Bu durumda Divan, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde ciddi çatışmaların sürdüğü bir dönemde -bölgede iyi tanınan siyasal bir kişilikten gelen- böyle bir ifadenin ulusal makamların ulusal güvenliğinin ve kamu güvenliğinin sürdürülmesine yönelik olarak önlem almasını haklı kılan bir etkiye sahip olduğunu kabul eder. Bu nedenlerle şikâyet konusu edilen müdahale 10. maddenin 2. fıkrasında yer alan meşru amaçları sağlamaya yöneliktir." **Zana/Türkiye Davası, 69/1996/688/880, Starazburg, T. 25.11.1997.**

²²⁸ **TEZCAN/ ERDEM /ÖNOK, s. 758.**

teşebbüs mümkündür. Hazırlık hareketi mahiyetindeki fiillerin bağımsız bir suç tipi olarak tanımlandığı durumlarda, suça ilişkin icra hareketleri safhasına geçilmesi mümkün olabilir²²⁹. Ancak faillerin ceza sorumluluğu belirlenirken bu durum somut olayda çok iyi bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır²³⁰. Diğer yandan örgütün yapısı, araç ve gereç ve üye sayısı bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olmasının aranmasını bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul etsek bile bu suçlarda da, şart gerçekleşirse ve suç teşebbüs aşamasında kalırsa ceza sorumluluğu doğar²³¹. Bu durumda tehlike için adım atıldığı düşünülmeli ve teşebbüs hükümleri uygulanmalıdır. Ayrıca suç mütemadi bir suç olması sebebiyle teşebbüse elverişli olmadığını söylemek yanlıştır zira mütemadi suçlara teşebbüs suçun tamamlanma anına kadar mümkündür²³².

Kanaatimizce örgüt kurmak suçuna teşebbüs mümkün değildir. Suç örgütü kurmaya giden yoldaki hareketlerin icra hareketi olarak değerlendirilmesi yanlıştır ve bunların yarıda kalması sebebiyle cezalandırma durumunda ceza sorumluluğunu olması gerektiğinden daha fazla genişletecektir²³³. Diğer yandan, örgüt kurma suçu neticesi harekete bitişik bir suç olduğundan dolayı da teşebbüse elverişli değildir. TCK md. 220’de belirtilen unsurlar bir araya gelip suç tamam olunca suç işlenmiş olacaktır, aksi halde teşebbüsten değil suçun hiç oluşmadığından söz edilebilir²³⁴. Ayrıca örgüt suçlarında süreklilik unsuru gereği, suçun belli bir zaman dilimi devam

²²⁹ **SÖZÜER Adem**, Suça Teşebbüs, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1994, s. 184.

²³⁰ **EVİK**, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu, s. 687.

²³¹ **ERSAN**, s. 393.

²³² **KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 162.

²³³ **ŞEN**, s. 148.

²³⁴ **KAVLAK**, s. 426.

etmesi gerekir ki, örgütün varlığı kabul edilebilsin. Yani örgüt suçları mütemadi suç olduğu için, suça niteliğinin verilmesi ancak temadinin belli bir süre devam etmesine bağlıdır²³⁵. Böyle bir durumda da zaten suç tüm unsurlarıyla tamamlanmış olacaktır.

Aynı değerlendirmeleri örgüte üye olmak suçu açısından da yapabiliriz. Bu suç bakımından da, kanaatimizce, teşebbüs mümkün değildir. Örgüte üye olmadan önceki hareketleri hazırlık hareketi mahiyetinde kabul etmeli ve yarıda kalması sonucu kişi teşebbüsten dolayı cezalandırılmamalıdır.

Örgüt adına suç işleyen kişinin, icra hareketlerinin yarıda kalması sonucu suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması, failin m. 220/6'ya göre örgüt üyesi gibi cezalandırılmasına engel değildir²³⁶. Zira kişi bilerek örgüt adına suç işlemeyi irade etmiştir ve suçun teşebbüs aşamasında kalmasının bir önemi yoktur.

Örgüte yardım suçunda teşebbüsün mümkün olduğu görüşünderiz²³⁷. Failin suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım ederken, icra hareketlerinin yarıda kalması durumunda m. 220/7'ye göre örgüt üyesi gibi cezalandırılmasına engel değildir²³⁸.

²³⁵ ŞEN, s. 149, HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 269. YENİDÜNYA/İÇER, s. 86. Yazar ayrıca objektif cezalandırılabilme şartlarının olduğu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı görüşündedir. Biz TCK m. 220'de aranan, "üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması" şartını, örgünlük kazanmanın bir unsuru olduğunu ve suçun maddi unsurunun içinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

²³⁶ KAVLAK, s. 427.

²³⁷ "...Saniğin silahlı terör örgütünün propagandasının yapıldığı ve başkası adına gönderilmiş 3 koli içerisindeki 740 adet dergiyi kargodan alıp ticari taksi ile götürmek istediği sırada üstlendiği görevi tamamlayamadan kollukça yakalandığının anlaşılması karşısında; eyleminin silahlı terör örgütüne yardıma teşebbüs suçunu oluşturduğu, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gözetilmeden değerlendirmede yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması..." Yargıtay 9. CD, T. 13.03.2013, E. 2013/9, K. 2013/3827. "...yapılan ihbar üzerine kollukça takip edilen ve "dur" ihtarına uymayıp kaçan otomobil içinde ele geçirilen örgüt bayrakları, örgütün elebaşına ait posterlerin dağıtılmadan

Örgüt propagandası suçu tümüyle teşebbüse elverişli bir suçtur. Failin örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapma fiillerinin icra hareketleri tamamlanmadan yakalanması durumunda, örgüt propaganda suçuna teşebbüsten sorumlu olacaktır²³⁹.

B. İştirak

5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununa göre, suça iştirak iki şekilde mümkündür: faillik veya şeriklik. Şeriklik, maddi şeriklik (yardım etme) ve manevi şeriklik (azmettirme) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

yakalanmış olması ve sanığın bu malzemeler üzerinde parmak izlerinin bulunması karşısında; eylemin silahlı terör örgütüne yardım suçuna teşebbüs aşamasında kaldığı düşünülmeyen tamamlanmış kabul edilerek fazla ceza tayininin hukuka aykırı olduğu...” Yargıtay 9. CD, T. 12.4.2010, E. 2008/11926, K. 2010/4203. “...failin hem propaganda malzemelerinin hazırlanması, hem de yerine ulaştırılması görevinin bulunduğu ve malzemelerin hazırlanması tamamlandıktan sonra nakil sırasında yakalandığı kabul edilse bile, örgüte yardım suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecektir. Zira böyle bir halde, failin üstlendiği ya da kendisine verildiği anlaşılan görev sadece propaganda malzemesinin hazırlanması olmayıp aynı zamanda bunların istenen yere nakledilmesidir ki, fail henüz bu görevi elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamıştır. Somut olayda, kendisine verilen ya da üstlenilen görev sadece bu malzemelerin hazırlanmasından ibaret olan bir sanığın eyleminin tamamlanmış şekilde örgüte yardım suçunu oluşturacağı kabul edilirken, görevi malzemelerin hem hazırlaması hem de nakli olan sanığın eyleminin örgüte yardıma teşebbüs olarak kabulü de bir çelişki oluşturmayacaktır.” Yargıtay CGK, T. 31.10.2012, E. 2012/9-1234, K. 2012/1825

²³⁸ YENİDÜNYA/İÇER, s. 87.

²³⁹ “...silahlı terör örgütünün amaçları doğrultusunda yayın yapan ve örgütün propagandasını içeren 30 adet dergiyi, bir partinin il binasından teslim alıp başka birine teslim etmek üzere bir derneğe götürmek istediği sırada, çanta içinde bulunan dergilerle birlikte üstlendiği görevi henüz tamamlayamadan yakalanan sanığın suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı...” Yargıtay 9. CD, T. 20.03.2013, E. 2012/4, K. 2013/4302. (YENİDÜNYA/İÇER, s. 91.)

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun çok failli bir yakınsama suçu olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu bakımdan örgüt üyelerinin hepsi zorunlu olarak aynı ortak irade ile aynı yönde hareket ettikleri için ayrı ayrı suçun faili olarak sorumlu olacaklardır. Kanunda asgari sayının üç olduğu belirtildiği için, sayının üçün altına düştüğü durumlarda artık örgütlü suçtan değil, iştirak halinde işlenen suçlardan bahsedilecektir²⁴⁰.

Kanaatimizce suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme ve üye olma suçuna iştirak mümkündür²⁴¹. Ancak bu bağlamda, örgüt üyeleri ile örgüte yardım eden kişilerin ayırımı çok önemlidir. Zira örgüt kurucuları, yöneticileri veya üyeleri bu suçun failleridir ve iştirakleri mümkün değildir²⁴². Örgütün bünyesine dâhil olup, yapmış olduğu eylemlerle örgütte bir görev üstlenen kişi örgüt üyesi olarak değerlendirilirken, dışarıdan geçici katkı sağlayan kişiler ise şerik olarak değerlendirilecektir²⁴³. Örneğin, örgütün organik yapısına dâhil olmayan bir kişinin, örgütün kuruluş toplantısını yapabilmesi amacıyla yer tahsis etmesi veya örgütün yönetim kadrosunun işlerini kolaylaştırmak amacıyla yardım etmesi durumlarında suça iştiraktan söz edilebilecektir. Aynı şekilde, suç işlemek amacıyla bir örgütün kurulması yönünde telkinlerde bulunup, failleri bu işe teşvik eden kişi de azmettiren olarak sorumlu olacaktır. Diğer bir şekilde, örgütün işleyeceği suçları kolaylaştıran, yardım eden veya bu suçlara örgüt üyelerini azmettiren kişinin de suça iştirak bakımından sorumluluğu doğacaktır. Aynı şekilde aklında suç işleme düşüncesi yokken bu fiillere yapmaları için kişilerin aklına girip, telkinler veren ve kişi de suç

²⁴⁰ **MALKOÇ İsmail**, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, C: 2, Ankara, s. 1562.

²⁴¹ Aynı yönde görüşler için bkz. **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 91, **KAVLAK**, s. 433.

²⁴² **KAVLAK**, s. 430.

²⁴³ **EVİK**, s. 688.

işleme iradesini oluşturan kimse için de asli manevi şerik (azmettiren) olarak sorumluluk doğacaktır.

Her ne kadar yukarıda suça iştirakin teknik olarak mümkün olduğunu ve şeriklerin bu fiillerinden sorumlu olacağını belirtsek de, TCK md. 220/7, bu kişiler açısından özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte, örgüte yardım eden kişiler örgüt üyesi gibi cezalandırılacaklar ve bu ceza somut olayda yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar da indirebilecektir. Bu durumda artık genel iştirak kurallarına göre değil, bu özel hükme göre kişinin ceza sorumluluğu belirlenecektir²⁴⁴. Ancak henüz kurulmamış bir örgüte, kuruluş aşamasında yardım eden kimselerin TCK m. 220/7 hükmü uygulanmayacak, TCK m. 39 kapsamında suça iştirakten sorumluluklarına gidilecektir. Zira bu durumda ortada henüz kurulmuş bir örgüt olmadığı için, bu örgüte yardım da söz konusu olamaz²⁴⁵.

Kanaatimize göre, kanun koyucunun örgüte yardım suçunu, bu maddenin içinde düzenlemesi yerinde olmamıştır²⁴⁶. Şurası anlaşılabilir ki, kanun koyucu örgütlü suçların diğer suçlara nazaran daha tehlikeli olduğunu kabul edip, bu suçlara yardımda bulunmayı bile daha sert önlemler olarak engellemek istemiştir. Ancak bu durumda, örgütün işlediği suçlara en hafif şekilde yardım eden kişinin, örgütün üyesiyle aynı derecede sorumlu olması gibi haksız bir durum ortaya çıkacaktır ki; bu suç ve cezanın orantılı olması ve suç ve cezanın şahsiliği ilkeleri ile bağdaşmayan bir durumdur. Doğru yaklaşım, ya bu durumun tamamen genel iştirak kurallarına göre

²⁴⁴ ERSAN, s. 395.

²⁴⁵ YENİDÜNYA/İÇER, s. 92.

²⁴⁶ EVİK, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu, s. 689.

özölmesi ya da suç işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım etme fiillerinin bağımsız bir suç olarak ayrı maddede düzenlemesi olurdu²⁴⁷.

Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak suçuna iştirakin her hali mümkündür. Kişi bu suça asli fail, yardım eden veya azmettiren şeklinde katılabilir.

Örgütün yöneticilerinin örgüt kapsamında işlenen her suçtan dolayı fail olarak cezalandırılması durumunu ilgili kısmında ayrıntılı olarak değindiğimizden burada bahsetmeyeceğiz.

Örgüt üyeleri, örgüt suçlarının yanında, örgütün faaliyetleri kapsamında işlenen her suça fail veya şerik olarak katılabilirler. Bu durumda da her suç katkıları oranında ayrı ayrı cezalandırma söz konusudur. Yine bu suçlara da şeriklik, azmettiren, yardım eden veya dolaylı faillik olarak mümkün olabilecektir.

C. İçtima

TCK md. 220/4'ün açık hükmüne göre, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı ayrıca cezaya hükmolunur. Bir başka ifadeyle, örgüt kurma, yönetme veya örgüte üye olma suçları ile örgüt kapsamında işlenen suçlar birbirinden tamamen bağımsız suçlardır ve cezanın tayini sırasında gerçek içtima kuralları uygulanır²⁴⁸. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, örgüt kurulduğunda

²⁴⁷ **EVİK**, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu, s. 690.

²⁴⁸ 765 Sayılı TCK md. 313/5: "Örgüt faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, verilecek cezanın toplamının en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami sınırını geçemez."

tamamlanmış olur ve örgüt kapsamında henüz hiçbir suç işlenmemiş olsa dahi failler cezalandırılır²⁴⁹.

TCK md. 220/1’de “*örgütü kuranlar veya yönetenler*” demek suretiyle kurmak ve yönetmek fiillerini yaptırım altına almıştır. Burada örgütü hem kurup hem de yönetenler bakımından tek bir ceza sorumluluğu doğacaktır²⁵⁰. Çünkü madde kapsamında “veya” demek suretiyle tek bir suçtan bahsedilmektedir. Diğer yandan örgütü kurduktan sonra örgütten ayrılanlarla, örgütü yönetmeye devam edenler açısından ceza miktarını somut olaya göre hâkim belirleyecektir²⁵¹.

Suç örgütü kuran, yöneten veya üye olanlar, ayrıca TCK m. 220/8 kapsamında suç örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yaparlarsa, gerçek içtima kuralları gereği işlem yapılması gerekir²⁵².

5237 sayılı TCK’nde bazı suçların örgüt bünyesinde işlenmesi, o suçlar bakımından ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir²⁵³. Bu suçların en belirgin örneği TCK md. 188’de düzenlenen “*uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretidir.*” Buna göre uyuşturucu veya uyarıcı madde imal eden veya ticaretini yapan failler, örgüt kapsamında bu suçları işlemiş oldukları takdirde, hem bu suçun ağırlaştırılmış halinden, hem de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan sorumlu

²⁴⁹ KAVLAK, s. 428.

²⁵⁰ ERSAN, s. 399, KAVLAK, s. 428.

²⁵¹ KAVLAK, s. 428.

²⁵² ERSAN, s. 399.

²⁵³ TCK md. 79: göçmen kaçakçılığı, md. 91: organ ve doku ticareti suçu, md. 188: uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, md. 282: suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu.

olacaklardır²⁵⁴. Bu durumda suçun örgüt dolayısıyla işlenmesinden dolayı iki sefer ceza verilmesi gibi adaletsiz bir durum ortaya çıktığı ve sorunun bileşik suç hükümleri uygulanarak çözümlenmesi gerektiği savunulmuştur²⁵⁵. Bize göre de bu durumda kişinin, hem işlediği suç örgüt kapsamında olduğundan suçun ağırlaştırıcı nedeninden, hem de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan dolayı cezaya çarptırılması gibi haksız bir durum ortaya çıkacaktır. Ancak Kanunda hazırlık hareketi mahiyetinde bir araç suçun açıkça cezalandırılacağı belirtildiği için, kişi işlediği suç dolayısıyla hem ağırlaştırılmış halinden hem de örgüt suçundan ceza alacaktır. Nitekim TCK m. 91de düzenlene organ ve doku ticareti suçunun gerekçesinde kanun koyucu bu iradesini net bir şekilde ifade etmiştir²⁵⁶.

TCK m. 220/8 bağlamında örgütün propagandası yapılırken, aynı anda başka bir suça da mahal verilirse, TCK m. 44'te düzenlenen farklı neviden fikri içtima kuralları gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırma yapılacaktır. Örneğin, kişi örgütün propagandasını yaparken fiilli aynı zamanda TCK m. 215'de²⁵⁷

²⁵⁴ İÇEL, Suçların içtimaı, İstanbul, 1972, s. 225. ERSAN, s. 400.

²⁵⁵ EVİK, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 331. Yazar, böyle durumlarda TCK md 42 gereğince, failin yalnızca işlemiş olduğu suçtan dolayı cezalandırılacağını, ayrıca suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan sorumlu olmayacağını savunmuştur.

²⁵⁶ TCK m. 91 gerekçesi: *"...Dördüncü fıkraya göre, bir ila üçüncü fıkralarda tanımlanan uçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, daha ağır cezalara hükmedilecektir. Ancak bu hüküm, ayrıca suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırmaya engel teşkil etmemektedir..."* ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 121.

²⁵⁷ TCK m. 215: *"İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, bu nedenle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hâlinde, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."*

düzenlenen suçu ve suçluyu övme suçunu da oluşturuyorsa farklı neviden fikri içtima hükümleri uygulanacaktır²⁵⁸.

VI. Yaptırım ve Nitelikli Haller

TCK md. 220 suç işlemek için örgüt kurma suçunda, örgüte farklı katılımlara göre farklı cezalar öngörülmüştür. Buna göre kanunun suç saydığı fiilleri işlemek üzere suç örgütü kuranlar örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar cezalandırılırlar. Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olanlar ise bir yıldan üç yıla kadar cezalandırılırlar.

Bu cezalar, örgütün silahlı²⁵⁹ olması durumunda dörtte birinden yarısına kadar artırılacaktır. Görüldüğü üzere, kanun bu suç bakımından 765 sayılı TCK'nin aksine sadece tek bir nitelikli hal düzenlemiştir. Kanun koyucu, silahlı bir örgütün korkutucu gücünün daha yüksek olacağına istinaden bu ağırlaştırıcı nedeni öngörmüştür. Ancak, örgütün silahlı olup olmadığının tespiti önemli bir husustur. Örgütün faaliyetleri kapsamında suç işlenirken sadece bir üyesinin silah kullanması, örgütün silahlı bir örgüt olduğu anlamına gelmez²⁶⁰. Ayrıca örgütün silahlanması, kanun koyucunun birinci fıkrada istediği araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olmak kıstasına da uygun olmalıdır. Diğer bir ifade ile örgütün

²⁵⁸ ERSAN, s. 401.

²⁵⁹ TCK md. 6 (1)/f: “silah deyiminden; 1. Ateşli silahlar, 2. Patlayıcı maddeler, 3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, 4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, 5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler anlaşılmaktadır.”

²⁶⁰ KAVLAK, s. 422.

kullandığı silahlar ile amaçladığı suçları işlemeye muktedir olması gerekmektedir. Örneğin, kuru sıkı bir tabancalar yol kesip gasp eden bir eşkıya çetesinin amaç suçları bakımından elverişli sayılacakken, devletin bölünmez bütünlüğüne karşı suç işleyen bir terörist grup için elverişli olmadığı açıktır. Bu bakımdan her somut olayda örgütün sahip olduğu silah sayısı ve niteliklerinin amaç suçlar bakımından, hedeflediği gayelere ulaşip ulaşamayacağı ayrı ayrı değerlendirilmelidir²⁶¹.

Örgütün suç faaliyetleri kapsamında bazı suçların silahla işlenmesi, bazı suçların ise silahsız işlenmesi durumunda, kanaatimizce, örgütün silahlı olduğu varsayılmalıdır. Zira bu durum, örgütün ihtiyacı olması durumunda silaha başvurduğunu göstermektedir. Ancak, örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen her suç için de tek tek silah değerlendirmesi yapılmalıdır.

Maddenin altıncı fıkrasına göre, Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra 11.4.2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun ile bu fıkra hükmünün sadece silahlı örgütler bakımından uygulanabileceği eklenmiştir.

Maddenin yedinci fıkrasına göre, Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

TCK md. 220/8 hükmünün her ne kadar suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun kapsamında düzenlense de niteliği itibariyle tamamen farklı bir suçu

²⁶¹ Madde gerekçesine göre: “...Suç örgütünün silahlı olup olmaması veya sahip olunan silahların, cins, nitelik veya miktarı, somut tehlikenin belirlenmesi veya var olan somut tehlikenin ağırlığı bakımından dikkate alınmalıdır.”

oluşturduğunu daha önce belirtmiştik. Buna göre örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Söz konusu suçun, örgüte üye olmak ile aynı yaptırıma tabi tutulması, kanaatimizce, doğru değildir. Örgüte üye olup faaliyetlerine bizzat katılan, amaçladığı suçların işlenişinde aktif bir şekilde görev alan kişiler ile ilgili örgütün hiçbir faaliyetine katılmadan, sadece propaganda suçunu işleyen kişilerin aynı cezaya çarptırılması cezalandırma politikası bakımından adil bir sonuç ortaya çıkarmayacaktır.

Aynı fıkranın son cümlesinde de, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre örgütün propagandası suçunun basın ve yayın yolu ile işlenmesi durumunda suçun cezası yarı oranda artırılarak verilecektir²⁶². Kanun koyucu, basın ve yayın organlarının kitleler üstündeki etkisini göz önünde bulundurarak, suçun bu yolla işlenmesinin daha tehlikeli olacağını değerlendirip nitelikli hal olarak düzenlemiştir.

VII. Etkin Pişmanlık

Suç örgütlerinin sağlıklı bir toplum yapısı ve anayasal haklar bakımından tek tek bireyler için tehlikeli olduğu su götürmez bir gerçektir. Bu yüzden bu tip organizasyonların ortaya çıkarılması ve faillerinin cezasız kalmaması hem sağlıklı bir sosyal düzen için hem de temel hak ve özgürlüklerin serbestçe kullanılması bakımından çok önemlidir. Hal böyle iken, suç örgütlerinin ortaya çıkarılması, bireysel işlenen suçlara nazaran daha zordur. Zaten kişilerin bir araya gelip,

²⁶² **TCK m. 6/1 (g):** “Basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar” anlaşılır.

örgütlenerek suç işlemenin temel amaçlarından biri de, organizasyonun karmaşıklığından ve gücünden yararlanıp, suçların ortaya çıkarılması ve yakalanma riskini en aza indirmektir. Diğer yandan örgütün korkutucu ve yıldırıcı gücü ve örgüt içi yaptırım karşısında da hem örgüt dışındaki insanlar hem de örgüt mensupları bu yapılanmaların ortaya çıkarılması için çok da gönüllü davranmamaktadır.

Suç örgütlerinin içyapısını işleyişini en iyi bilen kişiler, yine örgütün bünyesinde kurucu, yönetici veya üye olarak bulunan kimselerdir. Kanun koyucu da bu gerçeği göz önüne alarak, suç örgütlerinin faaliyetlerinin engellenmesi ve faillerin yargı önüne çıkarılması için yetkili makamlarca işbirliği yapan örgüt mensuplarına; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan hemen sonra TCK md. 221’de ödüllendirme mahiyetinde çeşitli etkin pişmanlık hükümlerini düzenlemiştir.

TCK md. 221/1’e göre; *suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.* Bu hükme göre, TCK m. 220/1’ e göre suç örgütü kuran veya yöneten kişilerin ceza sorumluluğundan kurtulmaları için iki şart vardır: suç hakkında soruşturmaya başlanılmamış olması ve örgütün faaliyetleri çerçevesinde de herhangi bir suç işlenmemiş olması. Soruşturmanın başlanmaması demek, Cumhuriyet savcısının veya kolluk kuvvetlerinin suçu öğrenmemiş olması anlamına gelmektedir²⁶³. Bu şartların varlığı durumunda, örgütü kendi iradesiyle dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağıtılmasına yardımcı olan, örgüt kurucuları veya yöneticileri hakkında herhangi bir cezai yaptırım uygulanmayacaktır.

²⁶³ YENİDÜNYA/İÇER, s. 98.

TCK md. 221/2'ye göre; örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. Bu duruma örgüt üyesinin, örgüte üyeliği boyunca, örgütün amaçları doğrultusunda herhangi bir suçun işlenişine fail veya şerik olarak katılmaması gerekir²⁶⁴. Daha sonra yetkili makamlara (kolluk birimleri, idari birimler veya Cumhuriyet savcılığına) kendi rızası ile örgütten ayrıldığını bildirmesi gerekir.

TCK md. 221/3'e göre; Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. Bu duruma göre örgüt üyesi kendi iradesi dışından yakalanacak ve örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlayacak elverişli bilgileri yetkili makamlarla paylaşacaktır. Verilen bilgilerin örgütün dağılmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını mahkeme takdir edecektir²⁶⁵. Burada kişinin, örgüt mensuplarının ne kadarının yakalanmasını sağlayacak bilgileri verdiği önemlidir. Bir görüşe göre, etkin pişmanlığın amacına ulaşabilmesi için kişinin en azından örgütün büyük çoğunluğunu yakalatacak bilgileri vermesi aranmalıdır²⁶⁶. Zira büyük çaplı örgütlerde sadece birkaç kişinin

²⁶⁴ "...Silahlı örgüt mensubu olan sanığın, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden kendiliğinden örgütten ayrılarak ilgili makamlara teslim olduğunu öne sürmesi karşısında etkin pişmanlık hususunun konumuna uyan 5237 sayılı TCK.nun [221/2. maddesi](#) kapsamında değerlendirilmesi gerekirken örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlara katılıp katılmadığı yeterince tartışılıp değerlendirilmeden aynı yasanın 221/4. maddesindeki koşulların oluşmadığı gerekçesi ile bu konudaki talebin reddine karar verilmesi..." **Yargıtay 9. CD, T. 27.3.2006, E. 2006/350, K. 2006/1850.** (www.kazanci.com.tr)

²⁶⁵ **KAVLAK**, s. 450.

²⁶⁶ **YENİDÜNYA/İÇER**, s. 106.

yakalanmasının sağlanması bu şartın gerçekleştiği anlamına gelmemelidir. Kanaatimizce burada kişinin verdiği bilginin önemini ve yakalanan örgüt mensuplarının sayısının şartın gerçekleşmesi için yeterli olup olmadığını her somut olaya göre Cumhuriyet savcısı veya kovuşturma açılmışsa da dava yargıcı verecektir.

TCK md. 221/4'e göre; *“suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.”* Görüldüğü üzere, bu fıkra düzenlenen etkin pişmanlık durumundan TCK md. 220'de düzenlenen her türlü durumdaki failler yararlanabilmektedir. Ancak tamamen cezasızlık için kişinin hem gönüllü olarak teslim olması hem de ilgili mercilere örgütün yapısı ve işlediği suçlar hakkında bilgiler vermesi gerekmektedir²⁶⁷. Eğer kişi, kendi iradesi ile teslim olmadan yakalanır ve yine de bu bilgileri sağlarsa, sadece cezasında belirtilen oranda indirime gidilecektir. Bu durumda dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta cezasızlık veya cezada indirim gitme durumları yalnızca suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından geçerlidir. Diğer bir ifadeyle bu tür pişmanlık gösteren failler, sadece örgüt suçunun cezasından kurtulmuş olacaklardır²⁶⁸. Eğer örgütün

²⁶⁷ “...Yakalanan sanığın 5237 sayılı TCK.nun [221/4](#). maddesinde öngörüldüğü şekilde örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili yeterli bilgi ve belge vermediği, bu nedenle de yasada aranan şartların oluşmadığı gözetilmeden hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır...” **Yargıtay 9. CD, T. 14.5.2007, E. 2006/7296, K. 2007/4161.** (www.kazancı.com)

²⁶⁸ **ŞEN**, s. 154.

faaliyetleri çerçevesinde ayrıca işlenen suçlara katıldıysa, bu suçlardan dolayı cezai sorumluluğu devam edecektir²⁶⁹.

TCK md. 221/5'e göre, etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

Son olarak md. 221/6'ya göre bahsedilen etkin pişmanlık hükümlerinin birden fazla uygulanamayacağı düzenlenmiştir.

VIII. Suçun Benzer Suçlarla Karşılaştırılması

TCK m. 220 genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suçtur. Ceza Kanununda veya özel ceza kanunlarında düzenlenmiş özel nitelikteki örgüt suçlarının unsurları oluşmamışsa suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu genel ve tamamlayıcı olarak devreye girer²⁷⁰. Ayrıca bazı özel suçlarda da TCK m. 220 hükümlerinin aynen geçerli olacağı da belirtilmektedir. Bu bakımdan örnek verilen çoğu yargı kararının diğer suçlar açısından olduğu da görünebilir.

Örneğin; olayda TCK m. 314'te düzenlenen silahlı örgüt kurma suçunun unsurlarının bulunması durumunda artık TCK m. 220 uygulanmayacaktır. Aynı şekilde Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçları işlemek için terör örgütü kuranlar; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun değil TMK 'da düzenlenen özel hükümlere göre sorumlu olacaklardır. Yine aynı şekilde 5237 sayılı Kanunun

²⁶⁹ ŞEN'e göre, maddenin sadece suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından etkin pişmanlık hükümleri içermesi eksiktir. Ayrıca örgütün faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar bakımından da pişmanlık gösteren fail ile uzlaşma yolu denenmeli ve en azından ceza sorumluluğu azaltılmak suretiyle suçun ortaya çıkması için gerekli bilgiler alınmalıdır. ŞEN, s. 154.

²⁷⁰ TOROSLU, Özel Kısım, s. 260.

düzenlemesine göre soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek için örgüt kuranlar hakkında özel düzenleme olan m. 78 uygulanacaktır²⁷¹.

A. Silahlı Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 314)

5237 sayılı TCK m. 314'e göre *“Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* Maddede bahsedilen bölümler, *“Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler”* başlıklı dördüncü kısmın, *“Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar”* başlıklı dördüncü bölümüyle, *“Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar”* başlıklı beşinci bölümleridir²⁷².

Suçun maddi unsuru, ilgili suçları amaç suç edinen silahlı bir örgüt kurulmasıdır. Görüldüğü üzere silahlı örgüt suçunun TCK m. 220'den en önemli iki farkı; ceza kanunundaki her suç değil; belli başlı suçları amaç edinmek ve silahlı bir şekilde örgütlenmektir. Silah bu suç bakımından ağırlaştırıcı neden değil; bir unsurdur ve eğer kurulan örgüt silahsızsa örgütü kuran veya yöneten failer bu

²⁷¹ **Madde 78-** (1) Yukarıdaki maddelerde yazılı suçları işlemek maksadıyla örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu örgütlere üye olanlara beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

(3) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez.

²⁷² **Dördüncü Bölüm:** Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar: Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (m. 302), Düşmanla işbirliği yapmak (m. 303), Devlete karşı savaşa tahrik (m. 304), Temel milli yararları karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama (m. 305), Yabancı devlet aleyhine asker toplama(m. 306), Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (m. 307), Düşman devlete maddi ve mali yardım (m. 308). **Beşinci Bölüm:** Anayasayı ihlal (m. 309), Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı (m. 310), Yasama organına karşı suç (m. 311), Hükümete karşı suç (m. 312), Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan (m. 313), Silahlı örgüt (m. 314), Silah sağlama (m. 315), Suç için anlaşma (m. 316).

suçtan değil, diğer şartları da varsa suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan sorumlu olacaklardır²⁷³. Aynı şekilde örgütün silahlı olduğu tespit edilse dahi, maddede belirtilen suçları amaç edinmemiş bir örgütün failleri için m. 314'ten değil, m. 220'nin ağırlaştırılmış halinden işlem yapılacaktır.

Suçun yaptırımı da ağırlığı göz önüne alınarak TCK m. 220'den fazla düzenlenmiştir. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında da kurulan bu silahlı örgüte üye olanlara da beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verileceği ifade edilmiştir. Diğer yandan TMK' ya göre silahlı örgüt kurma suçu bir terör suçu sayılmıştır. Hal böyle olunca TMK' da düzenlenen özel hükümler uygulanacak ve cezalar artırılarak verilecektir.

Maddenin son fıkrasında, *“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.”* denilmiştir. Bu hükmün anlamı suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bu suç açısından tamamlayıcı ve genel nitelikte bir suç olduğudur. Bu sebeple, örgütün oluşması için gerekli unsurlar ve örgüte yardım etme, örgüt adına suç işleme ve örgüt propagandası gibi suçlar, m. 314 içinde aynen geçerli olacaktır. Eğer somut olayda silahlı örgüt suçunun unsurları yoksa ikinci bir değerlendirme de genel nitelikte olduğundan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından yapılacaktır.

²⁷³ TCK m. 6/1(f): *“Silah deyiminden; 1. Ateşli silahlar, 2. Patlayıcı maddeler, 3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, 4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, 5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler”* anlaşılır.

B. Suç İçin Anlaşma Suçu (TCK m. 316)

TCK m. 316’da suç için anlaşma suçu düzenlenmiştir. Buna göre “*bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçlardan herhangi birini elverişli vasıtalarla işlemek üzere iki veya daha fazla kişi, maddi olgularla belirlenen bir biçimde anlaşılırsa, suçların ağırlık derecesine göre üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.*” Yine maddenin ikinci fıkrasına göre, “*amaçlanan suç işlenmeden veya anlaşma dolayısıyla soruşturmaya başlanmadan önce bu ittifaktan çekilenlere ceza verilmez.*”

Ceza hukukunda hazırlık hareketleri, eğer müstakil bir suç oluşturmuyorsa cezalandırılmaz²⁷⁴. Bir suçu işlemek için anlaşma normalde hazırlık hareketi mahiyeti taşımasına rağmen, burada müstakil bir suç oluşturulmuştur. Bu suçta tıpkı silahlı örgüt kurma suçu gibi sadece maddede sayılan suçları işlemek üzere anlaşılması durumunda geçerlidir. Silahlı örgüt kurma için sayılan suçlar aynı şekilde bu suç için de geçerlidir

Diğer yandan, suç için anlaşma suçunun da örgüt suçları gibi çok failli bir suç olduğu bir gerçektir. Anlaşmanın maddede de zikredildiği gibi iki veya daha fazla kişi arasında olması gerekmektedir. Örgüt suçlarına nazaran kişi sayısı düşürülmüş ve anlaşma suçunun oluşabilmesi için iki kişinin yeterli olduğu ifade edilmiştir.

Suç için anlaşma suçu, bir somut tehlike suçudur. Zira maddede “*elverişli vasıtalarla*” demek suretiyle bunu ortaya koymuştur. Diğer yandan işlenecek suçun failler arasında maddi olgularıyla belirlenmesi de gerekmektedir. Yani failler bir plan doğrultusunda, işlemek istedikleri suçu maddi olgularla ortaya koymalı ve bunun

²⁷⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 425.

üzerine iradelerinde bir uzlaşa ortaya çıkmalıdır²⁷⁵. Örgüt suçlarında ise işlenecek amaç suçlar kısa vadede belirlenebilir olsa da, uzun vadede belirsiz nitelikte ve sayıdadır. Birden çok sayıda suçu işlemeyi amaç edinmek örgüt suçlarının maddi unsurudur. Suç için anlaşma suçunda ise anlaşma, yalnız tek bir suç için yapılırsa dahi, suç tamamlanmış olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında da bir etkin pişmanlık hali düzenlemiş olup, suç için anlaşma tamamlanmış olsa dahi, henüz amaç suç işlenmeden yahut yapılan anlaşma için soruşturmaya başlanmadan, ittifaktan çekilenlere ceza verilmeyeceği belirtilmiştir.

C. Terörün Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4)

Terör örgütleri, faaliyetlerini gerçekleştirebilme, devamlılıklarını sağlama, terör eylemleri yapma ve üyelerinin çeşitli ihtiyaçlarını giderebilme gibi çeşitli durumlar için para veya değeri parayla ölçülebilen şeylere muhtaçtırlar²⁷⁶. Asıl amacı maddi çıkar elde etmek olmayan terör örgütleri, bu ihtiyaçlarını karşılamak adına bazı yan suçlara yönelirler. Uyuşturucu ticareti, göçmen ticareti, silah kaçakçılığı gibi maddi getirisi çok olan suçlar terör örgütlerinin tali olarak işledikleri suçlardır. Bunun yanında, üyelerinden topladıkları aidatlar ve sempatizanları tarafından çeşitli yollarla finanse edilmekte terör örgütlerine gelir sağlamaktadır.

Terörün finansmanı konusu 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra uluslararası kamuoyunda geniş bir tartışma alanı bulmuştur. Bu sebeple 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası

²⁷⁵ ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 330.

²⁷⁶ TOPKAYA Hatice- KOCAER Abdullah, "Terörün Finansmanı ile Mücadelede Yeni Dönem", Uzman Bakış Dergisi, Y. 1, S.1, Mayıs 2013, s. 66.

Sözleşme’yi 11 Eylül saldırılarından önce sadece dört ülke imza koyarken, bu sayı saldırılardan sonra artmış ve günümüzde 156 olmuştur²⁷⁷. Ülkemizde de terörizmin finansmanı uluslararası sözleşmelere uygun olarak önce Terörle Mücadele Kanunun sekizinci maddesinde suç olarak gösterilmiş²⁷⁸; fakat daha sonra ilgili madde 7.2.2013 tarih ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun yürürlüğe girmesiyle mülga olmuştur. İlgili kanun, Türkiye’nin muzdarip olduğu bölücü teröre ilişkin finansmanı engellemekten çok, batı ülkelerinin İslami teröre karşı bir dayatma sonucu ortaya çıktığı yönünde eleştirilere uğramıştır²⁷⁹.

6415 sayılı Kanunun üçüncü maddesinde fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller liste halinde gösterilmiştir²⁸⁰. Dördüncü maddeye göre ise “3 üncü

²⁷⁷ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 170.

²⁷⁸ Mülga TMK m. 8: “Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır.”

²⁷⁹ Eleştiriler için bkz. ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 167-208. Yazar özellikle malvarlığını dondurulması tedbirlerine çekince ile yaklaşmaktadır.

²⁸⁰ **6415 sayılı Kanun madde 3:** (1) Aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır:

- a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri.
- b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller.
- c) Türkiye’nin taraf olduğu;
 - 1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede,
 - 2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede,
 - 3) Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede,
 - 4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede,
 - 5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede,

madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Görüldüğü üzere, terör örgütlerine sayılan fiilleri işlemek için fon tedarik eden kişiler ağır bir yaptırımla cezalandırılacaktır. Aynı Kanunun tanımlar kısmında fon kelimesi “ para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge” olarak tanımlanmıştır.

TMK m. 7, TCK m. 314’e gönderme yaptığı ve TCK m. 314 de TCK m. 220’ye atıfta bulunduğu için, normal olarak terör örgütüne yardım niteliği taşıyacak fiiller, TCK m. 220/7 hükmüne göre cezalandırılması gerekir. Ancak, bu madde TCK m. 220/7’de düzenlenen örgüte yardım suçuna göre özel bir düzenlemedir. Buna göre terör örgütüne yaptığı yardım, örgüte fon sağlamak veya örgütü finanse etmek olarak nitelendirilebilecek failler, özel hüküm olması nedeniyle bu maddeye göre sorumlu olacaklardır. Dikkat edilmesi gereken husus, yapılan yardımın niteliği hangi durumlarda fon toplama olarak değerlendirileceğidir. Kanımızca miktarı çok yüksek olmayan ve sadece birkaç sefere mahsus olan yardımlar fon toplama olarak değil, m.

6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde,

7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede,

8) Kıta Sahanelğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde,

9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede, yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.

220/7 kapsamında kalmalıdır. Ancak yoğunluğu fazla ve miktarı yüksek olan yardımlar 6415 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

IX. Soruşturma ve Kovuşturma

A. Görevli Mahkeme

TCK m. 220 kapsamında işlenen suçlara bakma görevi 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 11. maddesi uyarınca Asliye Ceza Mahkemelerine aittir ve bu suçların soruşturması ve kovuşturması re'sen yapılır²⁸¹.

TCK mülga 250, 251 ve 252. maddelerine göre, örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen uyuşturucu madde suçları ve haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla cebir ve tehdit unsurlarını kullanan suç örgütlerinin soruşturulması ve kovuşturulması bazı özel yetkileri olan mahkemeler tarafından yerine getirilirdi²⁸². 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunun 105 (6) maddesi ile Ceza Muhakemeleri Kanununun özel nitelikteki örgütlü suçlar için düzenlenen özel yetkili mahkemelerin görev ve yetkileri ile ilgili olarak 250, 251 ve 252. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili suçlara bakmak üzere aynı kanunla Terörle Mücadele Kanununun 10. Maddesinde birtakım değişikliklere gidilmiştir. Esas olarak temelde çok bir değişiklik getirmeyen

²⁸¹ YENİDÜNYA/İÇER, s. 127.

²⁸² 5271 sayılı Kanun mülga madde 250/1: “Türk Ceza Kanununda yer alan; a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu , b) haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar, c) İkinci Kitap Dördüncü kısmın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar(305,318, 319, 323, 324, 325 ve 332. Maddeler hariç), Dolayısıyla açılan davalar; Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür. “

bu düzenleme ile CMK m. 250,251 ve 252 kapsamındaki özel yetkili mahkemelerin baktığı davalara, TMK m. 10’da düzenlenen ihtisas ceza mahkemeleri görevli kılınmıştı.

Son olarak 21.02. 2014 tarih ve 6526 sayılı Kanunun 1. Maddesi ile 3713 sayılı TMK’na geçici madde eklenmiş ve TMK m. 10’da düzenlenen özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin de görev ve yetkilerine son verilmiştir. Böylelikle ilgili suçlara bakmakla görevli mahkemeler diğer suçlar gibi olağanlaştırılmıştır. Yapılan değişiklikle, TCK kapsamında işlenen bir suçun TMK kapsamında düzenlenen bir mahkeme tarafından bakılması ve terörle alakası olmayan failerin bu mahkemede yargılanması gibi bir insan haklarına ve temel ceza hukuku ilkelerine aykırı bir uygulama isabetli bir şekilde terk edilmiş olmuştur²⁸³.

B. Koruma Tedbirleri

1. Yakalama ve Gözaltı

TCK m. 220’ de düzenlenen örgüt kurma veya yönetme ve örgüt üyeliği suçları nitelikleri itibariyle kesintisiz suçlardır. Doktrinde hareket yapılmış ve neticesi devam ettiğinden dolayı, sırf bu suçlar açısından CMK m. 90/1’de düzenlenen kişiye suç işlerken rastlanması veya suçüstü durumu varsayımıyla yakalama tedbirlerine konu olmaları mümkün olmadığı yönünde görüşler

²⁸³ **KAVLAK**, s. 455; **ŞEN**, s. 188. Asıl olarak ilgili düzenlemelerle salt suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün değil, bu örgüt kapsamında haksız çıkar elde etmek **için cebir ve tehditle** suç işlenmesi, uyuşturucu ticareti ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna özel olarak görevli mahkemeler düzenlenmiştir. Salt suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun görevli mahkemesi her zaman Asliye Ceza Mahkemeleridir.

mevcuttur²⁸⁴. Bu görüşe göre, örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlerken değil de; sırf örgüt kurma, yönetme veya üye olma bakımından suçüstü yapıldığı yahut suçu işlerken rastlanıldığı gerekçesiyle yakalama yapılmamalıdır²⁸⁵. Örneğin amaç suçları işlerken suçüstü yapılan bir örgütün yöneticileri ve üyelerine yakalama tedbiri uygulanabilecekken; sırf örgütün varlığından dolayı ortada amaç suç yokken yakalama tedbirini uygulamak mümkün değildir. Ancak kanaatimizce, bu suçların kesintisiz suç olmaları bakımından suçüstüne konu olmayacakları görüşü isabetli değildir. Zira kesintisiz suçlarda, kesintinin gerçekleştiği ve hukuka aykırı duruma son verildiği an suçun işlenmesinin bittiği andır²⁸⁶. Böylece suç örgütünü kuran, yöneten veya üye olan kişilere rastlanması durumunda CMK m.90(1) hükümleri uygulanabilecektir.

Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi ile örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla beraber örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi hakkında da, CMK m. 90 ve 91 hükümlerinin uygulanabileceği kanaatindeyiz²⁸⁷.

CMK m. 91/3'e göre *“toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir.”* Örgütlü suçlarda toplu olarak işlenen suçlar kapsamına girdiğinden dolayı gözaltı süresi her defasında bir gün olmak üzere toplam dört güne kadar uzayabilecektir. Öte yandan CMK m. 91/4' e göre ise belirli

²⁸⁴ ŞEN, s. 205.

²⁸⁵ Yazara göre, eğer bu kişiler tespit edilmişse, öncelikle CMK m. 98, m. 145, m. 146 gereğince işlem yapılmalıdır.

²⁸⁶ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 216.

²⁸⁷ Aksi yöndeki görüş için bkz. ŞEN, s. 206.

şartlar altında toplu olarak işlenen suçlar ve TMK kapsamına giren suçlar bakımından kolluk kuvvetlerince gözaltına alma kararı verilebilecektir²⁸⁸.

2. Tutuklama

CMK m. 100/3'te kuvvetli suç şüphesinin olması durumunda bir tutuklama nedeni var sayılabilecek suçlar katalog liste halinde belirtilmiştir. Suç işlemek için örgüt kurma suçu da (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç) bu suçlar arasında yer almaktadır²⁸⁹. Yani suç örgütü kurma ve yönetme suçu ile örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme durumlarında tutuklama nedeni var sayılabilecektir.

Ülkemizde ceza yargılamasının en büyük sorunu olarak, tutuklama tedbirinin uygulama yanlışları gösterilebilir. Uzun tutukluluk süreleri, somut kanıtlara dayanmayan ve özellikle çok failli suçlarda herkes için aynı düzenlenen tutuklama

²⁸⁸ **CMK m. 91/4:** *Suçüstü hâllerıyla sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında aşağıdaki bentlerde belirtilen suçlarda mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmi dört saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda kırk sekiz saate kadar gözaltına alınma kararı verilebilir. c) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar...*

²⁸⁹ **Madde 100 – (1)** Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluştuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

...9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

gerekçeleri ve tutuklamanın istisnai değil, genel biçimde uygulanıp; bir tedbir olmaktan çıkması ve cezalandırma aracı haline getirilmesi bunlardan bazılarıdır²⁹⁰. Örgütlü suçlarda da gerek amaç suçların işlenmesi durumunda çetrefil bir hal alması, gerekse de kalabalık fail topluluğundan dolayı soruşturması güç olan suçlardır. Bu sebeple uygulamada tüm failler için somut nedenlerin araştırılması yerine aynı nedenlerle toplu şekilde tutuklama kararları verildiği ve istisnai olarak uygulanması gereken tutuklamanın en baştan cezalandırma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu bakımdan örgütlü suçlarda, tutuklama tedbirine karar verilirken değerlendirilmesi gereken en önemli husus, amaç suçların niteliği olmalıdır. Yaptırımları ağır olan amaç suçları işlediği kuvvetle muhtemel olan örgüt mensuplarıyla, daha hafif suçları işleyen bir örgütün mensuplarını, katalog suç haline getirip, aynı derecede tedbirlere maruz bırakmak kanaatimizce doğru değildir.

3. Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El Koyma

CMK m. 128'e göre taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma tedbiri ancak katalog halinde sayılan suçlar için uygulanabilir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu da katalog suçlardan biri iken, 21.02.2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle listeden çıkarılmıştır.

4. Gizli Soruşturma Tedbirleri

CMK m. 135'te iletişimin tespiti, dinlenilmesi ve kayda alınması tedbiri düzenlenmiştir. Maddenin sekizinci fıkrasında iletişimin dinleme, kayda alma ve değerlendirme tedbirleri için katalog suçlar düzenlenmiş ancak 6526 sayılı Kanun'un 12. Maddesi ile suç işlemek için örgüt kurma suçu katalog suçlar arasından

²⁹⁰ ŞEN, s. 207, 208.

çıkarılmıştır. 6526 sayılı Kanunun gerekçesinde bu durum “...*bazı soruşturmalarda sır bu tedbirlerin uygulanabilmesi için soruşturmanın suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında başlatılması ve yürütülmesi uygulamasının önüne geçilmesi...*” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak ilgili tedbir, TCK m. 314 silahlı örgüt suçu açısından hala uygulanabilir niteliktedir.

CMK m. 139’a göre soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Buna göre TCK’de yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma, silahlı örgüt ve genellikle örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde temin ve ticareti suçları, bu tedbir açısından katalog suç olarak düzenlenmiştir. TCK m. 220’nin iki, yedi ve sekizinci fıkraları tedbir kapsamında bırakıldığı ve sadece örgüt kurma veya yönetme ile örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleme durumlarında, CMK m. 139’da sayılan diğer şartlarında oluşması ile gizli soruşturmacının görevlendirilebileceği görülmektedir. Kanun koyucunun bu istisnalarını anlamak mümkün değildir. Zira örgütün yöneticilerine ulaşmak her zaman kolay bir durum değildir. Özellikle sınıraşan suçları işleyen bir örgütte gizli soruşturmacının örgüt yöneticilerine direkt olarak ulaşması çok zor bir ihtimaldir. Bu nedenle örgüt üyeliği suçunun da bu tedbir kapsamında kalması daha mantıklı olacaktır.

CMK m. 140’da düzenlenen teknik araçlarla izleme tedbiri için de durum aynı olup; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu 6526 sayılı Kanun ile maddede sayılan katalog suçlar arasından çıkarılmıştır. Ancak yine TCK m. 314 silahlı örgüt suçu bakımında tedbire başvurulabilme olanağı devam etmektedir.

C. Tanıklık ve Gizli Tanıklık

Ceza muhakemesi hukukunun temel amacı bir suçun işlenip işlenmediğinin ve kimin tarafından işlendiğinin objektif ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaca yönelik başvurulacak en önemli kaynaklarından biri de tanık beyanlarıdır. Ancak suç örgütlerinin korkutucu, yıldırıcı ve caydırıcı özelliklerinden dolayı, suça tanıklık eden kimselerin her zaman mahkeme önünde dinlenilmesi veya dinlenilmesi durumunda da gerçeğe uygun beyan vermesi mümkün olmamaktadır. Kişiler kendilerinin veya yakınlarının can ve mal güvenliği dolayısıyla çoğu zaman tanıklıktan kaçınabilmektedirler. İşte bu sebeple CMK m. 58’de bu tarz tanıkların korunması için bazı hükümler getirilmiştir. Diğer yandan 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu ile daha ayrıntılı olarak bu konu düzenlenmiştir²⁹¹.

5726 sayılı Kanunun 3. Maddesinde tanık koruma tedbirlerinin hangi suçlar için uygulanacağı düzenlenmiştir. Buna göre ilgili tedbirler; ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasının gerektiren suçlarla, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ve terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar ile ilgili olarak alınabilir.

Kanunun 4. Maddesinde, tanık koruma tedbirleri kapsamına kimlerin alınacağı düzenlenmiştir. Buna göre Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine

²⁹¹ 27.12.2007 tarih ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun birinci maddesine göre kanunun amacı, kapsamı şöyle düzenlenmiştir: *“Bu Kanunun amacı, ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.”*

göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları ve bunların nişanlısı, evlilik bağı kalması bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy, ikinci derece dâhil kan veya ikinci derece dâhil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişiler kanun kapsamında tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişilerdir.

Kanunun 4/2 maddesine göre tanık koruma tedbiri kapsamına giren kişiler ancak, beden bütünlüğü veya mal varlıkları ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunlarının zorunlu olması halinde uygulanabilir.

Kanun kapsamında uygulanabilecek tedbirler m. 5'te açık ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir²⁹². Bu tedbirlerden, özellikle duruşma esnasında uygulananlar

²⁹² **TKK M. 5:** (1) Bu Kanun kapsamında bulunanlar hakkında uygulanabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

a) Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi. b) Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi. c) Tutuklu veya hükümlü olanların durumlarına uygun ceza infaz kurumu ve tutukevlerine yerleştirilmesi. ç) Fizikî koruma sağlanması. d) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi: 1) Adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi. 2) Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi. 3) Taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması. e) Geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması. f) Çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi. g) Yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması. ğ) Uluslararası anlaşmalara ve karşılıklılık ilkesine uygun şekilde, geçici olarak başka bir ülkede yerleştirilmesinin sağlanması. h) Fizyolojik görünümün estetik cerrahi yoluyla veya estetik cerrahi gerektirmeksizin değiştirilmesi ve buna uygun kimlik bilgilerinin yeniden düzenlenmesi. (2) Bu maddede yazılı olan tedbirlerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanabilir. Bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise bu durum da göz önünde tutulur. (3) Bu madde hükümlerine göre uygulanacak koruma tedbirlerinin esas ve usulleri yönetmelikte gösterilir.

tatbik edilirken, sanığın ceza muhakemesi anlamındaki haklarının ihlal edilmemesi gerekir. Zira iddia ve savunma makamları her zaman eşit konumdadır ve sağlıklı bir ceza yargılaması yapılması için bu durumun bir taraf aleyhine bozulmaması gerekir. Tanık beyanları ceza yargılaması bakımından önemi yadsınamaz bir gerçektir. Ancak sanık haklarının da korunması objektif bir yargılamanın olmazsa olmaz unsurudur. Gizli tanığın ifadelerine karşı savunmanın da tedbirini alıp hareket etmesi en doğal hakkıdır. Örneğin; TKK'nun m. 9/7'ye göre tanığın fiziki olarak hazır bulunmadığı ve sesinin değiştirilerek ifade alınması gibi tedbirler uygulanarak vermiş olduğu ifadeler, duruşma sırasında hazır olanlar huzurunda verilmiş ifade hükmünde olması silahların eşitliği ve doğrudan doğruyalık ilkesine aykırılık oluşturmaktadır²⁹³.

²⁹³ YENİDÜNYA/İÇER, s. 123.

SONUÇ

Örgütlü suçların kamu barışı özelinde kamu düzeni için tehlike arz ettiği bir gerçektir. Bu bakımdan bu tip hazırlık mahiyetindeki hareketlerin bağımsız suç olarak ceza kanunlarında düzenlenmesi bir ihtiyaçtır ve önemlidir. Örgütlü suçların sadece işlenen suçlar bakımından genel bir ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmesi fikri hâsıl olan maksada erişitmeyecektir. Bu gerçeği kabul etmekle beraber TCK m. 220'nin düzenlemesi ve uygulanması bağlamında birtakım sorunların olduğu da aşikârdır.

Örgütlü suçların ceza hukukumuzdaki durumuna baktığımız zaman, ayrı kanunlarla yapılan düzenlemeler yanında bazı suçlar açısından cezalandırılan örgüt suçları, örgüt kapsamında işlenmesi ağırlaştırıcı neden olan suçlar ve genel nitelikteki TCK m. 220'yi görmekteyiz. Bu mevzuat dağınıklığının sebebi olarak farklı türdeki örgütlü suçlar gösterilebilir. Ancak bu durumun uygulama sıkıntılarına neden olduğu ve bunun sonucunda hem ceza kanunumuzda hem de özel ceza kanunlarıyla yapılan düzenlemelerde sürekli değişikliğe gidilmesine yol açtığı gözlemlenmektedir. Geniş kapsamlı kanunların dahi ceza hukuku düzleminde birçok hatayla dolu olduğu ve birkaç yıl içinde yürürlükten kaldırıldığına şahit olduk. Yasa koyma tekniği bakımından, ayrı kanunlarla yapılan düzenlemeler yerine genel ceza kanunumuz çatısı altında madde numaralandırma biçiminde yapılacak ve tüm örgütlü suç türlerinin yaptırımlarının aynı başlık altında düzenlenmesini sağlayacak sistemin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Doktrinde ve uygulamada örgütlü suç türlerinin hepsini kapsayıcı bir tanım üzerinde anlaşılamadığı için, bu eylem sadece örgüt kıstaslarının belirlenmesi olarak kalmaktadır. Bu sebeple örgünleşme kavramının kıstaslarının açık ve net olması, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ve temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmemesi açısından elzemdir. İştirak halinde işlenen suçların dahi, güçlü soruşturma ve kovuşturma hükümlerinden yararlanmak adına, kıstasların iyi değerlendirilmeden örgütlü suçlar kapsamına dâhil edilmesi, insan hakları ihlalinin açık örneğidir. Bu bakımdan en az üç kişiden meydana gelen, aralarında sürekli bir işbirliği bulunan ve amaç suçları işlemeye elverişli bir örgünlüğe erişmiş gruplar suç örgütü sayılacaktır. Diğer yandan, çalışmamızın muhtelif yerlerinde belirttiğimiz üzere, “hiyerarşi” unsurunun, örgütlü suçlar açısından çok belirleyici olması yanında, eksikliğinde dahi örgütün varlığının olabileceğini düşünmekteyiz. Değerlendirme yapılırken diğer tüm kıstasları sağlayan bir suçlu grubunun, sırf üyeleri arasında hiyerarşik düzen bulunmadığı gerekçesiyle, örgüt yokluğuna karar verilmemesi gerekir.

Örgüt yöneticileri ve üyeleri arasında ceza sorumluluğu bakımından farklılıklar olması doğru olsa da, örgüt yöneticilerinin örgüt kapsamında işlenen her suçtan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılması, çağdaş ceza kanunlarının kusur sorumluluğu ilkesi ile bağdaşmayan bir durumdur. Eğer bir kişinin, suçun işlenmesine fail veya şerik olarak katkısı bulunmuyorsa, kusurlu sorumluluk ilkesi gereğince cezalandırılamaz. Kanunun bu hükmü yerine, örgüt yöneticilerinin ceza yaptırımını artırılabilir veya ayrıca katıldıkları suçlar bakımından daha fazla ceza öngörülebilir.

TCK m. 220, bünyesinde örgüt kurma, yönetme ve üye olma suçları yanında örgüt adına suç işleme, örgüte yardım ve örgüt propagandası gibi örgütle bağlantılı

diğer suçları da barındırıyor. Ancak bu durum, suçun net bir nitelik kazanmasına engel olmasının yanında, yaptırım orantılılığı konusunda da bir takım sıkıntılara yol açmaktadır. Gerçekten örgüt üyeliği suçu ile örgüt propagandası suçunun yaptırımlarının aynı olması bizi bu kanıya yöneltmektedir. Asli örgüt suçlarıyla, tali örgüt suçları birbirinden ayırt edilmeli ve yukarıda da bahsettiğimiz maddelendirme ile ayrı olarak düzenlenmelidir.

Ceza muhakemesi açısından ise güçlü usullerin kullanılması, çok failli suç olması yönünden soruşturma ve kovuşturma zorlukları ve toplum için sıradan suçlara nazaran arz ettiği tehlike göz önünde bulundurulursa, doğru bir uygulamadır. Bunun yanında fail sayısının çok olduğu her suçun örgüt kapsamında işlenmediği gerçeğini de unutmadan hareket edilmeli ve kişilerin temel hak ve özgürlükleri ihlal edilmemelidir. Bu noktada toplumun güvenliği ile bireysel temel hak ve özgürlükler arasında iyi denge kurulmalı ve her iki olgu birbirlerine feda edilmemelidir.

KAYNAKÇA

ALACAKAPTAN Uğur, “*Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu*”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, Haziran 2004.

ALACAKAPTAN, “*Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu*”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, GSÜ Yayınları:32, İstanbul, 2004, s. 45-60.

ANTOLISEI Francesco, Manuale di diritto penale, parte speciale, Vol. I-II, Milano 1986.

ARTUK M. Emin, GÖKCEN Ahmet, YENİDÜNYA Ahmet Caner, Gerekçeli Ceza Kanunları, 8. Bası, Ankara, 2009.

ARTUK M. Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.

BAŞAK Cengiz, “*Terörizmle Mücadele: Devletlerin Ayrı Bir Mücadelesi mi Yoksa Uluslararası Kurumlarla Desteklenmiş Bir Mücadele mi?*”, Polis Bilimleri Dergisi, C.4, S. 1-2, 2002, s. 65-84.

CANAK Erkan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

CANPOLAT Hasan, “*Uluslararası Organize Suçlar, Yerel Suçluluk Mafya ve Yolsuzluk Kavramları Üzerine Bir İnceleme*”, Polis Dergisi, Y. 1, S. 3, 1995, s. 69-74.

CİHAN Erol, “*Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı*”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C.1, S. 1, İstanbul, 1978, s. 9-18.

COŞKUN Atilla, Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, İstanbul, 2002.

ÇALIŞIR Kurtuluş Tayanç, Suçun Vebası: Suç Örgütlerinin Anatomisi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009

ÇULCU Murat, Dünyamızı Saran Mafya, C: I, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 1992.

ÇULCU Murat, Mafya Üzerine Notlar, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 1998.

DEMİRBAŞ Timur, Kriminoloji, Ankara, 2005,

DOĞRU Osman, “*İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Uygulamasında Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü*”, TBB Dergisi, S. 64, Y. 2006, s. 39-69.

DÖNMEZER Sulhi, “*Her Yönüyle Tedhiş*”, Son Havadis, 10.11.1987.

EVİK Vesile Sonay, *Cürüm İşlemek Amacıyla Örgütlenme*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, GSÜ Yayınları:32, İstanbul, 2004, s.365-396.

ERDEM Mustafa Ruhan, “*Organize Suçluluk*”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C. 2, s. 159-172.

EREM Faruk, “*Suçun Hukuki Konusu ve Ümanist Doktrin*”, AÜHFD, C: XXV, S: 1-2, Y: 1968, s. 11-33.

EREM Faruk, “*Cürüm işlemek için Cemiyet Kurmak*”, AÜHFD, C: 12, S: 1-4, Y: 1955, s. 50-58.

ERSAN Aykut, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, İÜHF, Y. 2003, C. LXXI, S. 1, s. 381-407.

EVİK Vesile Sonay, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF, Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013, s. 797-828.

EVİK Vesile Sonay, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004.

GELERİ Aytekin, “Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma”, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Ankara, 2003, s. 19-73.

GÖKÇEGÖZ Fazlı, “Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve Etkin Mücadele Yöntemleri”, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Ankara, 2003, 103-127.

GÖREN Sami, En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2012.

GÖZÜBÜYÜK Abdullah Pulat, Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C: III, Genişletilmiş Beşinci Bası, Kazancı Hukuk Yayınları, 1988

HAFIZOĞULLARI Zeki / GÜNGÖR Devrim, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, TBB Dergisi, Y: 20, S: 69, 2007, 21-50.

HAFIZOĞULLARI Zeki / KURŞUN Günal, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, TBBD, Y. 20, S. 71, Temmuz –Ağustos 2007, s. 25-80.

HAFIZOĞULLARI Zeki / ÖZEN Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara, 2002.

HAFIZOĞULLARI Zeki / ÖZEN Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yayıncılık, Ankara, 2012.

INSOLARE Gaetano, L'associazione per delinquere, Milano, 1993.

İÇEL, Suçların içtimai, İstanbul, 1972.

KAHYA Yavuz/ÖZERKMEN Necmettin, Bir Gulyabani: “Organize Suç Örgütleri”(Mafya), Adalet Yayınları, Ankara, 2007.

KARDAŞ Ümit, “*Hukuk Devletinde Organize Suçlulukla Mücadele*”, Türk Mafyası, Editörler: Cem Küçük, Muharrem Kaşıtoğlu, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.47-66.

KAVLAK Cihan, Suç İşlemek Amcaıyla Örgüt Kurma Suçu, Seçkin Yayınları, 2013.

KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.

KOCASAKAL Ümit, “*Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı*”, GÜHFD, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C. 1, 2002, s. 130-162.

MALKOÇ İsmail, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, C: 2, Ankara.

MEYDAN Nihat/YAPAL Fadime, İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, C. 2, Ethemler Yayıncılık, İstanbul, 2004.

ÖZBEK Veli Özer, Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerektirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003.

ÖZEK Çetin, “*Organize Suç*”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 195-297.

ÖZGENÇ İzzet, TCK Gazi Şerhi Genel Hükümler, Ankara, 2005.

ÖZGENÇ İzzet, Suç Örgütü, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim 2013.

ÖZGENÇ İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

ÖZGENÇ, “*Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti*”, İÜHFİM, Prof. Dr. Türkan Rado’ya Armağan, C: LV, S:3, İstanbul, 1997, s. 51-63.

PALAZZO Francesco, “*Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı*”, Çev. KOCASAKAL Ümit, İstanbul Barosu Dergisi, C. 70, S. 10-11-12, Ekim-Kasım-Aralık, 1996, s. 818-829.

PARLAR Ali, HATİPOĞLU Muzaffer, Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yay. 2008.

ROXIN Claus; “*Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II (Besondere Erscheinungsformen Der Straftat)*”, München 2003.

SANCAR Türkan Yalçın, Çok Failli Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998.

SERİM Bülent, “*Örgütlenme Özgürlüğü “Depolitasyon” ve Engeller*”, Amme İdaresi Dergisi, C. 27, S. 1, Mart 1994, s. 83-105.

SOYASLAN Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Basımevi, Ankara, 1998.

SOYASLAN Doğan, Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1998.

SÖZÜER Adem, “*Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçla Mücadele ile İlgili Gelişmeler*”, Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1995, C: 9, S: 1-3, s. 255-271.

SÖZÜER Adem, “*Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye Boyutları*”, Avrupa Birliği’ne Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele, Panel, İstanbul, 2002, s. 25-69.

SÖZÜER Adem, Suça Teşebbüs, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1994.

ŞAHİN Cumhur, “*Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması*”, Yargı Reformu Özel Sayısı, Temmuz-Ağustos 1996, Y. 2, S. 10, s. 690-695.

ŞEN Ersan, Suç Örgütü, Yargın Hukuk Yayınları, İstanbul, 2013.

TAŞKIN Ozan Ercan, Kışkırtıcı Ajan, Seçkin Yay., Ankara, 2011.

TAŞKIN Ahmet, “*Terörizm ve Sivil İtaatsizlik*”, Polis Bilimleri Dergisi, C: 6, S. 1-2, Y. 2004, s. 119-140.

TEKİNSOY Özge Okay, İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.

TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan, Önok R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013.

TOPKAYA Hatice- KOCAER Abdullah, “*Terörün Finansmanı ile Mücadelede Yeni Dönem*”, Uzman Bakış Dergisi, Y. 1, S.1, Mayıs 2013, s. 64-77.

TOROSLU Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınları, Ankara, 2008.

TOROSLU Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, 2008.

TURİNAY Faruk, “*Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı*”, İstanbul Barosu Dergisi, S. 116, s. 39-84.

YAYLA Atilla, “*Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve*”, AÜSBFD, C. XLV, S. 1-4, Ocak-Aralık 1990, s. 335-385.

YILMAZ Ejder, Öğrenciler İçin Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006.

YÜCEL Mustafa Tören, “*Organize Suç*”, TBBD, Y. 1998, S. 3, s. 1066-1076.

www.tdk.gov.tr

www.kazancı.com (Yargı kararları için)

<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57499>. (AİHM kararlarının İngilizce aslı için)

.

.

ÖZET

TCK m. 220' de düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, amaç suçları işlemek için hazırlık mahiyetindeki hareketlerin cezalandırıldığı bağımsız bir suçtur. Suç tipini incelediğimiz çalışmamızın ilk bölümünde örgütlü suçların yapısı ve türleri hakkında bir altyapı oluşturup bu konudaki Türkiye'deki mevzuatsal gelişime değindik. İkinci bölümde ise suçun unsurları bağlamında özellikle örgünleşme kıstaslarını doktrin ve yargı kararları eşliğinde detaylıca irdelemeye çalıştık. Ayrıca suçun özel görünüş biçimlerindeki teorik sorunları ve diğer suçlardan farklarını belirledikten sonra usul bakımından önem arz eden hususları saptadık. Amacımız suç tipinde sorunlu görünen noktaları belirleyip, ceza hukuku düzleminde değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: örgüt, çete, mafya, terörizm, çıkar amaçlı suç örgütü, silahlı çete.

ABSTRACT

Article 220 of TCK, organized crime to establish organizations for the purpose of committing a crime is a crime for which punishment is independent of movements in preparation for committing crimes. In the first part of our study which is examining of the crime, we create a basis to structure and various types of the crime; then we mention about legislative development in Turkey. In the second part, especially in the context of the elements of the crime, we have tried to analyze in detail the criteria of organizing, accompanied by the formulazation of doctrine and judicial decisions. After determine the theoretical issues on special appearances of the crime and differences from other types of crimes, we have identified the issues which are important in terms of criminal procedure. Our goal is to identify problematic spots of the crime in the level of criminal law.

Key Terms: criminal organization, gang, mafya, terrorism, armed gang